LÄNSSTYRELSEN I KALMAR LÄN
INFORMERAR 1989:2

INVENTERING AV ÄNGS- OCH HAGMARKER

Emmaboda kommun

LÄNSSTYRELSEN I KALMAR LÄN
INFORMERAR 1989:2

INVENTERING AV ÄNGS- OCH HAGMARKER

Emmaboda kommun

Ängen, där djurens vinterfoder bärgades, och hagen, där djuren betade under sommaren, var en gång bondens viktigaste marker. Nu är de blommande ängarna och betesdjurens tuktade hagar i snabb takt på väg att försvinna. De är inte längre en självklar del av odlingslandskapet.

Samtidigt är ängarna och hagarna naturtyper som berikar landskapet och förhöjer naturupplevelsen. De hyser en enastående rik flora och fauna. Här finns växter och djur som under många århundraden anpassat sig till bondens sätt att sköta marken. När markerna nu växer igen eller gödslas försvinner de. Totalt är nästan 200 växter i ängar och hagar hotade!!

Att bevara åtminstone de värdefullaste delarna av detta kulturarv är en angelägen uppgift. Nu krävs samverkan mellan enskilda brukare, ideella organisationer, stat och kommun. Den här inventeringen ska förhoppningsvis vara ett hjälpmedel i en sådan strävan!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Del 1

INLEDNING.....1

HISTORIK.....2

METODIK.....4

KOMMUNBESKRIVNING.....5

SAMMANFATTNING.....6

Del 2

ÖVERSIKT KLASS I-III.....9

OBJEKTSBESKRIVNINGAR.....11

ÖVERSIKT ÖVRIGA OBJEKT.....43

Bilagor

Bilaga 1 Fältblankett

Bilaga 2 Markslag och naturtyper

Bilaga 3 Indikatorarter

Bilaga 4 Vegetationstyper

Bilaga 5 Skötselråd

Inledning

I inventering eftersöks naturliga ängs- och hagmarker

De naturliga ängs- och hagmarkerna representerar stora natur- och kulturvärden, som i snabb takt håller på att utarmas eller försvinna.

Mot denna bakgrund startade naturvårdsverket under 1987 en inventering av ängs- och hagmarker i hela landet. Syftet med inventeringen är att lokalisera och klassificera kvarvarande arealer opåverkade slåtter- och betesmarker. Länsstyrelserna har ansvaret för arbetet regionalt och målet är att inventera respektive län på 3-4 år. I Kalmar län inventerades Emmaboda och Nybro kommuner under första året. Torsås, Mönsterås och Hultsfred blev färdiga under 1988. Naturvårdsverket svarar för huvuddelen av finansieringen. Dessutom har kommunerna bidragit med ekonomiskt stöd, vilket har gjort inventeringen möjlig.

I inventeringen eftersöks naturliga ängs- och hagmarker som, under lång tid och i mer eller mindre obruten följd, använts som slåtter- eller betesmark. Dessutom ska marken inte ha varit utsatt för sentida påverkan exempelvis i form av gödsling eller vara kraftigt igenväxt.

Många betesmarker som ytligt sett har hagmarkskaraktär är igenlagda åkermarker med åkerholmar och dungar. Andra har, genom gödsling eller igenväxning, en helt förändrad eller utarmad flora och fauna. Sådana marker har fått en låg klassning eller upptas inte alls i inventeringen, trots att de i vissa fall kan vara mycket värdefulla t ex som inslag i landskapsbilden eller som strövområden.

Bondens vackra landskap fanns redan på järnåldern

Ängen och hagen har en lång historia. I mer än 1 000 år har slåtter och bete präglat naturen i Sverige. Järnåldersbönderna bärgade gräs och löv till vintern och hägnade för djuren på samma sätt som generationer jordbrukare gjort efter dem ända in i vårt århundrade. Bonden hade stor kunskap om hur fodermarkerna, äng och hage, skulle skötas för att ge största möjliga avkastning. Och växterna utvecklade ett mångfald former och särdrag för att överleva mulens och liens framfart. Resultatet blev det vackra, svenska odlingslandskapet där ängen och hagen hade en central roll.

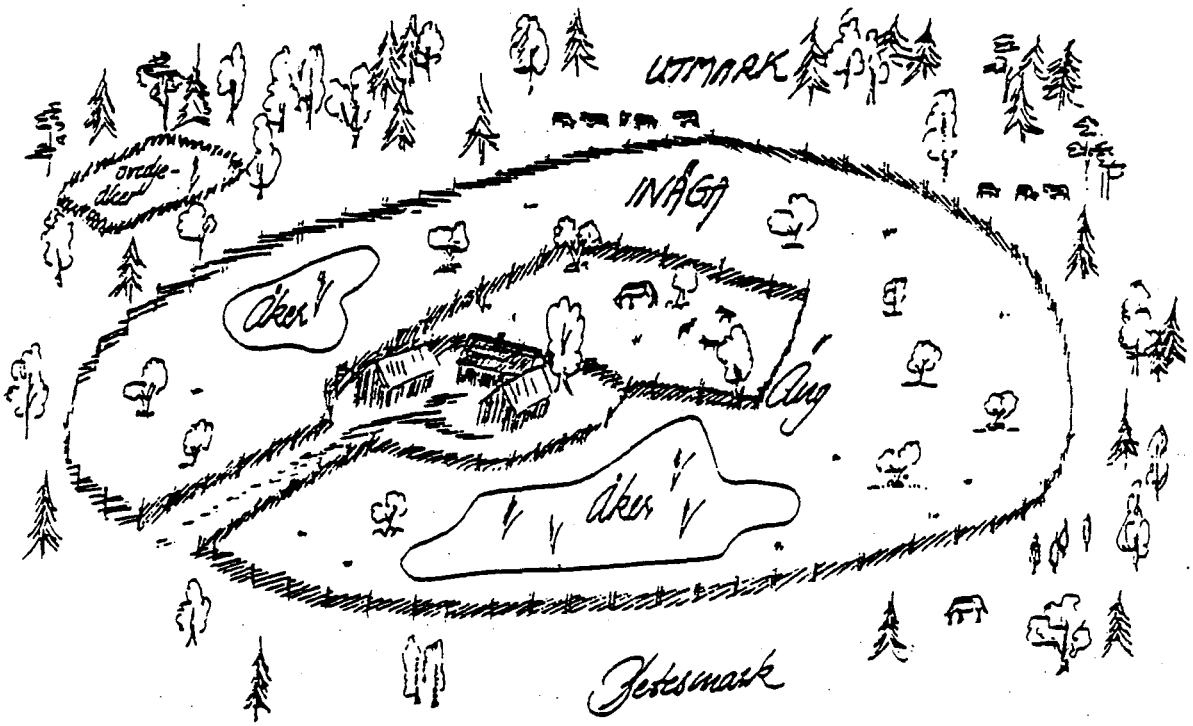

Ängen gav djuren vinterfoder

När människan blev mer permanent bofast och man började "stalla" djuren på vintern, behövdes stora mängder vinterfoder. Slåtterängen blev då den viktigaste delen av odlingslandskapet. Ängen och åkermarken låg, tillsammans med hagen, närmast gårdarna. De tillhörde den s k inägan.

Ängen var bondens värdefullaste markslag. Den bestämde hur många djur han kunde föda. Antalet djur påverkade dessutom åkermarkens storlek och avkastning, eftersom den enda tillgängliga gödseln kom från djuren. Härifrån kommer det gamla talesättet "äng är åkers moder". Ängen hade ofta ett glest träd- och buskskikt. Visst stal träden en del näring och ljus, men de gjorde ändå stor nytta. Träden kunde dra till sig näring från djupare jordlager, som kom marken tillgodo när löven föll på hösten. Vidare gav träd och buskar en god fördelning av ljus och skugga. Man kvistade också träden, d v s skar kvistar och band till kärvar som torkades för att dryga ut djurens vinterfoder.

Slåttern började oftast under andra hälften av juli. När ängsvädden och slåtterfibblan blommade, när rödklöverns blomma blivit brun och när slåtter-gubbens sidoskott, bondens drängar, blommade var det dags att slå ängen. Slåttern, som engagerade hela byns befolkning, kunde hålla på en dryg månad.

Hagen gav djuren sommarfoder

I det gamla odlingslandskapet fanns två typer av betesmarker: utmarksbetet och hagen vid bebyggelsen. Flertalet djur gick på sommarbete i utmarken. Man sa att djuren gick "på skogen". Utmarksskogen såg inte ut som våra dagars skogar utan var gles och nästan parklik. Trädskiktet var oftast lågvuxen björk med inslag ett och annat barrträd. Utmarken var inte hägnad frånsett det stängsel som hindrade djuren att komma in i inägan. Hela byns djur betade tillsammans i utmarken. I utmarksskogen bedrev man ett extensivt skogsbruk, med endast mindre uttag till husbehov. Ibland tog man även upp tillfälliga åkrar, s k svedjeåkrar.

Småkalvarna och dragdjuren, som man ville ha hemmavid, gick i en beteshage invid byn. Den var ofta glest trädbevuxen, stängslad och begränsad i storlek. Alltså mer lik det vi idag kallar hagmark.

Skiftesreformer och nya brukningsmetoder ledde till en omfattande landskapsomvandling.

Bondens sätt att sköta sin mark följde samma mönster in på 1800-talet. Sedan började en ny tid då de urgamla odlingsformerna förändrades eller upphörde. Först kom skiftesreformerna. Jorden omfördelades och varje brukare fick mer sammanhållna marker. Så följde nya jordbruksredskap, vallodling, handelsgödsel och en omvälvande mekanisering slag i slag.

Nyupptagna åkrar bredde ut sig på bekostnad av ängen. Genom vallodlingen gav åkern både brödsäd och vinterfoder till djuren och ängens betydelse minskade. Skogsbruket började drivas mer rationellt och man fann att djuren konkurrerade med virkesproduktionen. Djuren flyttades istället till inägan där de stenigaste och magraste ängsmarkerna återstod. Det är dessa marker vi idag hittar mest av i inventeringen; gammal ängsmark som nu används som betesmark.

Inventeringen sker i tre steg

a) Förarbete

Förarbetet omfattar följande moment
1. Sammanställning av befintliga data om kända objekt.
2. Kontakt med myndigheter, föreningar (SNF:s lokalkrets, Smålands flora, hembygdsföreningar).
3. Flygbildstolkning och kartanalys.
4. Urval och preliminär avgränsning av objekt för fältinventering, där områden under 2 hektar ej medtagits.

b) Fältarbete

1. Fältinventering av objekt som framkommit i förarbetet.
2. Insamling och registrering av fältdata om objektens egenskaper enligt särskilt upprättad inventeringsblankett (se bil. 3). Här registreras bl a indikatorarter (se bil. 4) och vegetationstyper (se bil. 5).
3. Fotografisk dokumentation.

c) Bearbetning

1. Regional/lokal jämförelse görs av inventeraren.
2. Regional jämförelse av länsstyrelsen.
- Värdering och urval enligt givna kriterier.
- Klassificering av bevarandevärdet.

Användningsområde

Inventeringen syftar till att ge underlag för:

* Att säkerställa av de för naturvården och kulturminnesvården mest värdefulla områdena med naturliga slåtter och betesmarker (riksobjekt) med stöd av naturvårdslagen.

* Naturvårdsplan och kulturminnesvårdsprogram för länet.

* Den kommunala fysiska planeringen.

* Styrning av samhällets stödresurser i olika former till de för naturvården och kulturminnesvården mest värdefulla områdena med naturliga slåtter- och betesmarker och där naturvårdsnyttan av stödinsatserna bedöms bli störst. Detta kan ske i form av bl a AMS-medel, medel till naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet (NOLA), medel ur anslaget Vård av naturreservat m m och kommunala medel.

* Tillämpning av hänsynsregler i skötsellagen, skogsvårdslagen och naturvårdslagen, liksom tillämpning av 18, 18c och 20 §§ naturvårdslagen.

* Att följa utvecklingen av naturresursen naturliga slåtter- och betesmarker.

Kommunbeskrivning

Emmaboda kommun ligger i södra Kalmar läns inland och räknas till den småkulliga landskapstypen. I nordvästra delen av kommunen är landskapet mera kuperat och kan hänföras till sydsvenska höglandets randområde.

Berggrunden består till största delen av Smålandsgranit med mindre förekomster av Smålandsporfyr och grönstenar. Porfyrer återfinns i NV och SV delen av kommunen medan grönstenarna uppträder mera utspritt. Berg förekommer synligt endast på små ytor och då i form av isslipade hällar. Den mest markanta sprickzonen sträcker sig i NNV-SSO-lig riktning över Eriksmåla, Johansfors och Emmaboda. Sprickzoner har en huvudsaklig nordsydlig till NNO-SSV-lig orientering.

Jordarterna domineras nästan helt av morän, som bildar det småkulliga landskapet, i vilket två större isälvsstråk framträder. Det är grusförekomster tillhörande Lindåsen och Salebodaåsen. Vidare finns några mindre förekomster i sydöstra och östra delen av kommunen. Markytan inom kommunen har legat ovanför högsta kustlinjen, vilket bl a innebär, att åsarna ofta utbildats med branta sidor och skarpa krön, s k getryggsåsar.

Blåbärsgranskogar är den vanligaste skogstypen och 69 % av kommunens yta täcks av skog.

Lyckebyån, och sjöarna i anslutning till denna, delar kommunen i en östlig och en västlig del. Ett band av sjöar, Löften, Haubosjön, Törn m fl ansluter i Vissefjärda till Lyckebyåns sjösystem.

Emmaboda har den största förekomsten av våtmarker i länet. Särskilt i norra delen av kommunen finns stora arealer våtmark.

Jordbruket i Emmaboda kommun

Emmaboda kommun ligger i sin helhet i sydsvenska höglandets skogsbygder. Totala arealen åkermark är förhållandevis liten, 16 % av kommunens totala yta brukas som åker. Inga större jordbruksområden finns, utan åkermarken är jämnt utspridd över hela kommunen.

Enligt jordbruksstatistiken finns drygt 1 300 ha betesmark i kommunen. Det är ca 7 % av kommunens totala yta. I statistiken ingår såväl kultiverad som naturlig betesmark. Arealen naturlig ängs- och hagmark är därför betydligt lägre.

OBS! Arealuppgifterna gäller förhållanden 12 juni -87 och företag med mer än 2 ha åker.

Björkhagarna är vanligast

De inventerade ängs- och hagmarkerna ligger någorlunda jämnt spridda i kommunen. Flest områden ligger i den sydvästra delen, medan det är glest i den sydöstra kommundelen.

Ängar, som är opåverkade av gödselmedel och som hävdats under mycket lång tid, är mycket ovanliga. Bland de totalt 65 områden som inventerats är sex stycken slåtterängar. De övriga är olika typer av betesmark.

Närmare 140 områden är besökta, men upphörd hävd med igenväxning som följd och kvävegödselanvändning har gjort att endast 65 områden återstår. En del marker var redan granplanterade.

Den totala ytan inventerade, naturliga ängs- och hagmarker, d v s klass I-III, är 81,6 ha. Den kan jämföras med de drygt 1 300 ha betesmark som finns i kommunen enligt jordbruksstatistiken (juni -87). I jordbruksstatistiken ingår både kultiverad och naturlig betesmark.

Bland de 65 inventerade objekten är två objekt av högsta värde, 14 objekt har mycket högt värde, 15 objekt har högt värde och dessutom finns 34 objekt av visst värde. Observera att den här klassningen är preliminär. En slutlig klassning kommer att göras när hela länet är inventerat!

Klass I	högsta värde	2
Klass II	mycket högt värde	14
Klass III	hög värde	15
Övriga objekt av visst värde		34

Objekt med klasserna I-III utgör tillsammans 82 ha. Om man ser till ytan är björkhagen den vanligaste naturtypen. Därefter kommer annan träd- och buskbärande hagmark, blandlövhage, öppen hagmark, mad, träd- och buskbärande äng, ekhage och betad skog i nämnd ordning.

Björkhage 27 ha
Annan träd- och buskbärande hagmark 19 ha
Blandlövhage 11 ha
Öppen hagmark 10 ha
Mad 5,6 ha
Träd- och buskbärande äng 4,6 ha
Ekhage 3,5 ha
Betad skog 1,2 ha

Den vanligaste hagmarkstypen i Emmaboda kommun är en liten björkhage där vegetationen domineras av rödvenäng och/eller rödvenhed. Marken är ofta blockrik och runt stenar och tuvor växer blåbär-lingonhed. Vanliga slåtter- och betesindikatorer är slåttergubbe, jungfrulin, Jungfru Marie nycklar, blåsuga, gullviva, prästkrage, gökärt, knägräs, darrgräs, vårbrodd och stagg.

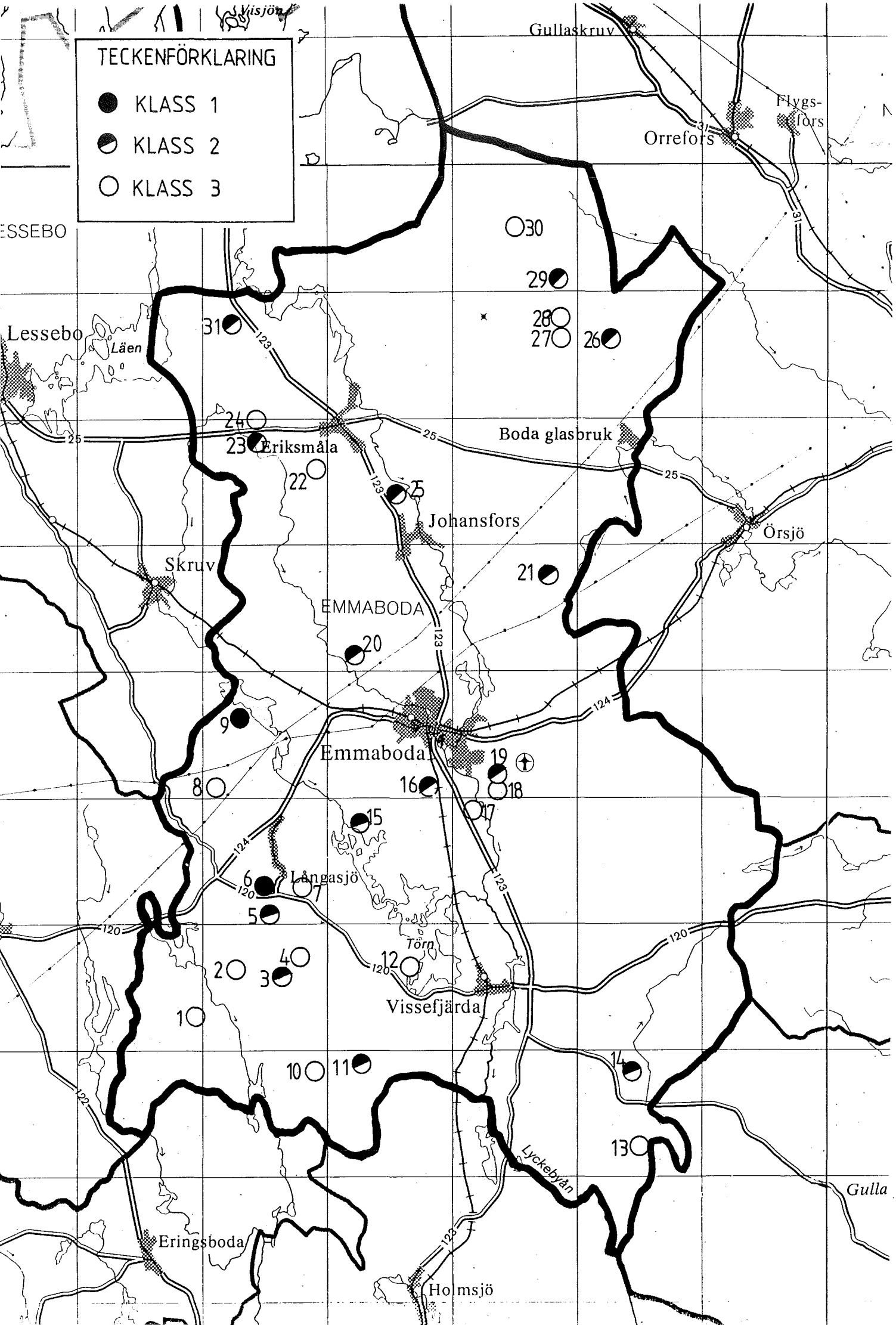
TECKENFÖRKLARING
KLASS 1
KLASS 2
KLASS 3
Visjön
Gullaskruv
Flygs-
fors
Orrefors
ESSEBO
Lessebo
Läen
Eriksmåla
Boda glasbruk
Johansfors
Örsjö
Skruv
EMMABODA
Emmaboda
Långasjö
Törn
Vissefjärda
Lyckebyån
Gulla
Eringsboda
Holmsjö
25
31
123
124
120
122

Klass I - III objekt i Emmaboda kommun

			Klass
Långasjö socken			
1.	Allgunnås	- Öppen hagmark och björkhage	III
2.	Skurebo	- Annan träd- och buskbärande hagmark	III
3.	Pellamåla	- Öppen hagmark och björkhage	II
4.	Karsamåla	- Öppen hagmark och annan träd- och buskbärande hagmark	III
5.	Strängsmåla 1	- Annan träd- och buskbärande hagmark	II
6.	Strängsmåla 2	- Öppen hagmark, ekhage och blandlövhage	I
7.	Klasatorpet	- Björkhage	III
8.	Skallebo	- Björkhage	III
9.	Hamburg	- Träd- och buskbärande äng och annan träd- och buskbärande hagmark	I
Vissefjärda socken			
10.	Ebbamåla	- Björkhage	III
11.	Sutaremåla	- Blandlövhage	II
12.	Buemåla	- Blandlövhage	III
13.	Södra Lindön	- Björkhage	III
14.	Nickemåla	- Ekhage och öppen hagmark	II
15.	Törsbo	- Öppen hagmark och blandlövhage	II
16.	Knappsmåla	- Björkhage	II
17.	Brinkabo	- Annan träd- och buskbärande hagmark	III
18.	Gusemåla 1	- Blandlövhage och betad skog	III
19.	Gusemåla 2	- Björkhage och annan träd- och buskbärande hagmark	II
Algutsboda socken			
20.	Norra Äleberg	- Träd- och buskbärande äng	II
21.	Lidahult	- Träd- och buskbärande äng	II
22.	Huvudhultaö	- Björkhage	III
23.	Tomeshult 1	- Träd- och buskbärande äng	II
24.	Tomeshult 2	- Björkhage	III
25.	Huvudhultakvarn	- Mad	II
26.	Hermanstorp	- Björkhage	II
27.	Ingelsmåla 1	- Annan träd- och buskbärande hagmark	III
28.	Ingelsmåla 2	- Ekhage och björkhage	III
29.	Östra Stamphult	- Träd- och buskbärande äng	II
30.	Västra Stamphult	- Annan träd- och buskbärande hagmark	III
31.	Skogslund	- Träd- och buskbärande äng och björkhage	II

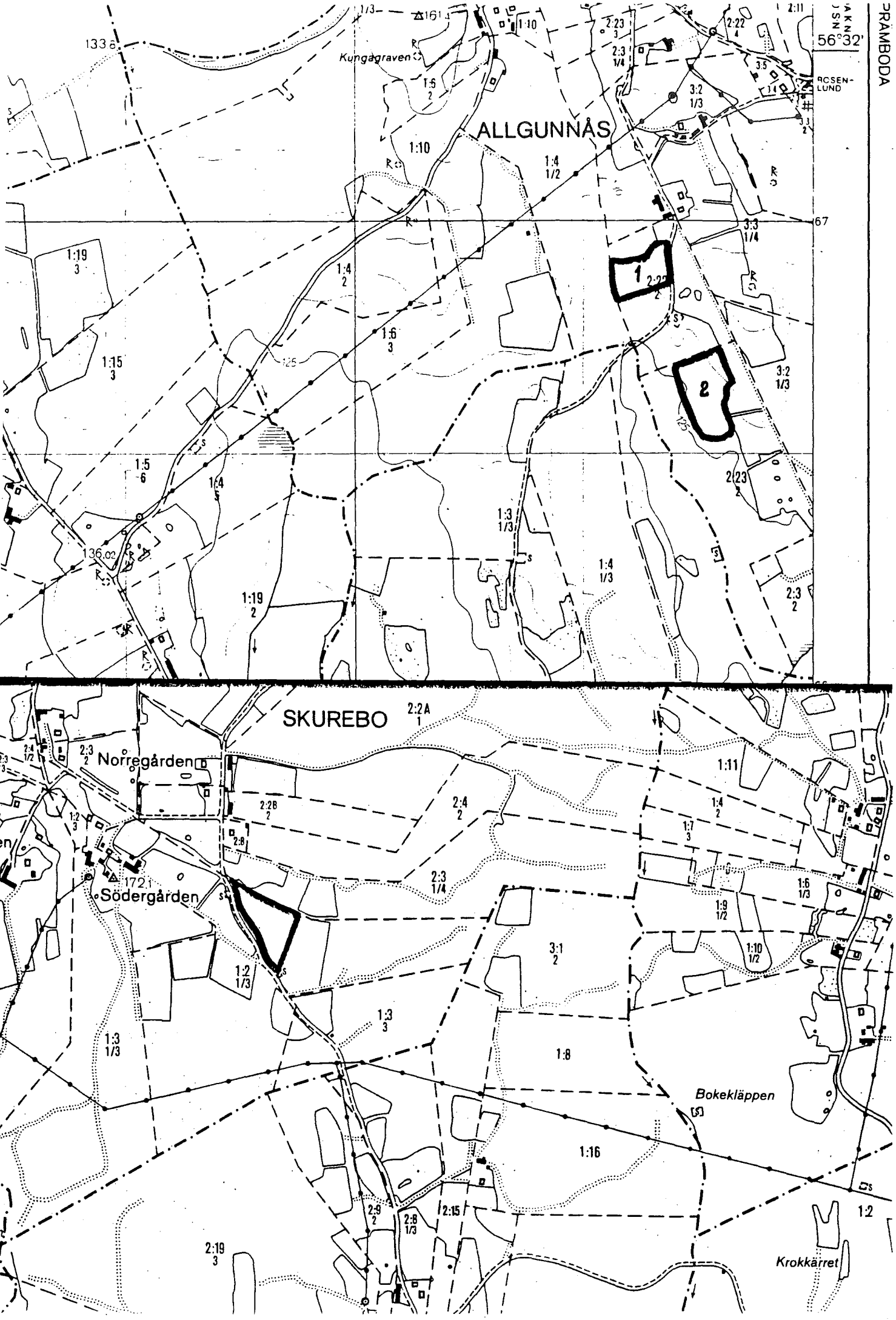
ALLGUNNÅS
Kungagraven
ROSEN-
LUND
56°32'
67
1
2
SKUREBO
Norregården
Södergården
172,1
Bokekläppen
Krokkärret

1. Allgunnås Klass III

Typ av fodermark: Öppen hagmark (1) och björkhage (2).

Landskap: Allgunnås är en by belägen i sydvästra delen av Emmaboda kommun. Runt byn finns gott om öppna marker varav de flesta någon gång brukats som åker.

Vegetationstyper: I den öppna hagmarken, som ligger något sluttande, är i den övre delen rödvenängen dominant. På stenar och tuvor hittar man rödvenhedsvegetation och nere i det fuktiga området dominerar tuvtåtelfuktängen. Björkhagen domineras av en blandform av örtrik friskäng/rödvenäng, och även här finns rödvenheden representerad.

Flora: Den öppna hagmarkens trädskikt består av enstaka granar. Ek och gran finns i kanterna. I buskskiktet finns gran, al, ask, en, ek, och nypon. De slåtter- och betesindikatorer som hittats är: blåsuga, jungfrulin och granspira. Den kortbetade ljungen som finns på stenar och tuvor indikerar också god beteshävd. I den ohävdade björkhagen består trädskiktet mestadels av björk, men enstaka tallar förekommer också. I buskskiktet finns rönn, ek, gran och stor förekomst av en. De slåtter- och betesindikatorer som finns är relativt välrepresenterade; Jungfru Marie nycklar, slåttergubbe, jungfrulin, gökärt och vårbrodd är vanliga medan solvända och stor blåklocka förekommer mer sparsamt.

Kulturhistoriska förhållanden: I båda delobjekten finns odlingsrösen och sentida stenmurar kantar delar av objekten.

2. Skurebo Klass III

Typ av fodermark: Annan träd- och buskbärande hagmark.

Landskap: Landskapet kring Skurebo är öppet och starkt kuperat med bebyggelsen belägen på höjderna.

Vegetationstyper: Rödvenäng dominerar vegetationen. I fuktstråket syns dock en tydlig dominans av sydlig variant av blåtåtelfuktäng. På tuvor i och kring fuktstråket finns stagghedsvegetation.

Flora: Björk dominerar trädskiktet som är mycket glest. Ek förekommer också. Buskskiktet är artrikt men mycket sparsamt. Det består av en, gran, slån, oxel, ek, nypon, vildapel och hagtorn. I fuktstråket är al vanligast i både träd- och buskskikt. Indikatorarter som påträffats i hagmarken är: stagg, jungfrulin, slåttergubbe, gökärt och blåsuga.

Nuvarande hävd: Hagen betas av nötkreatur och hävdens tillstånd är måttlig.

Ingrepp och påverkan: Högre belägen än hagmarken ligger en åker. Näringsläckage från denna kan påverka marken. Lokalt syns gödselpåverkan med uppslag av nässlor och mycket frodig vegetation.

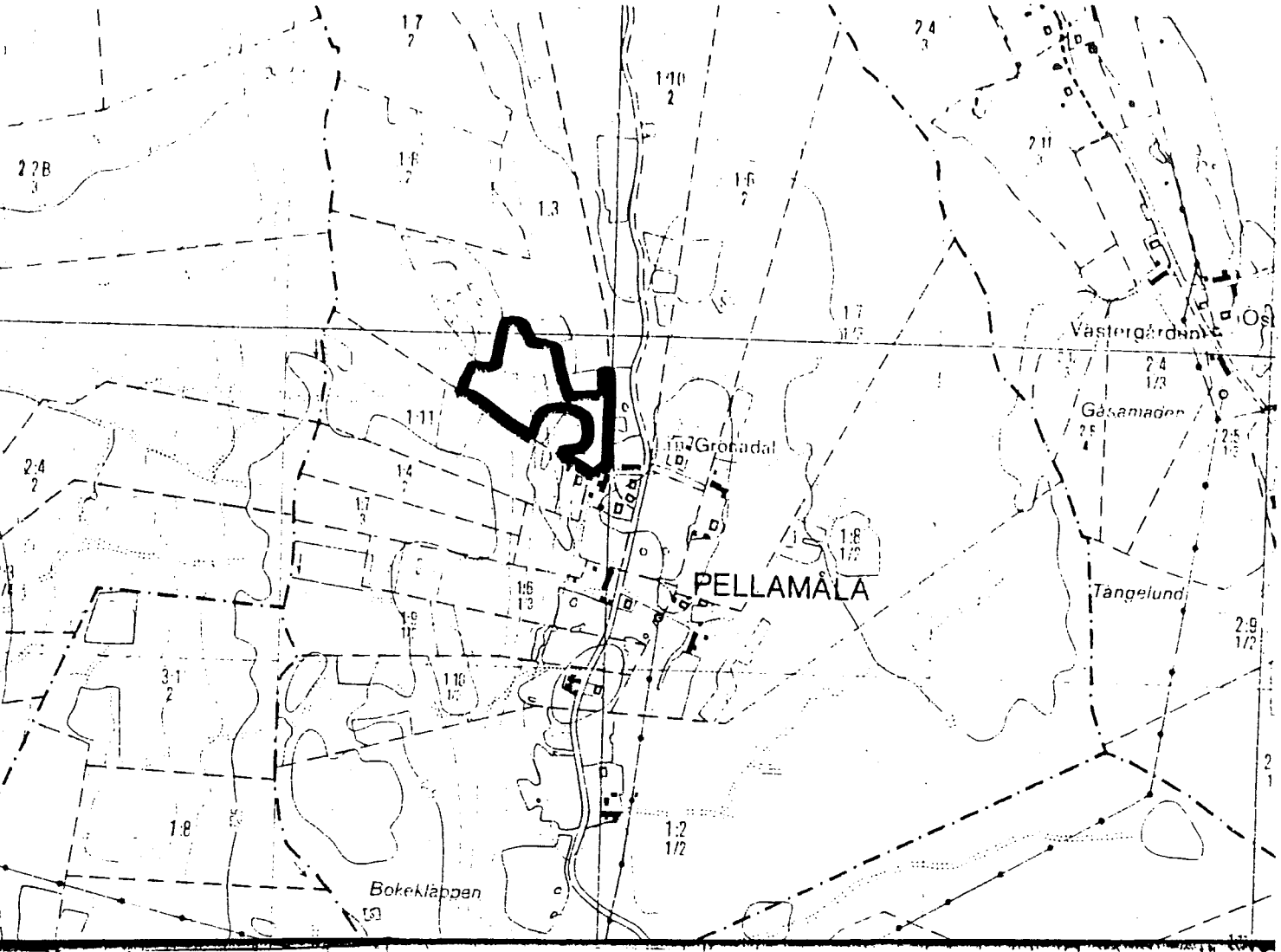
Grönadal
PELLAMÅLA
Tångelund
Bokeklappen

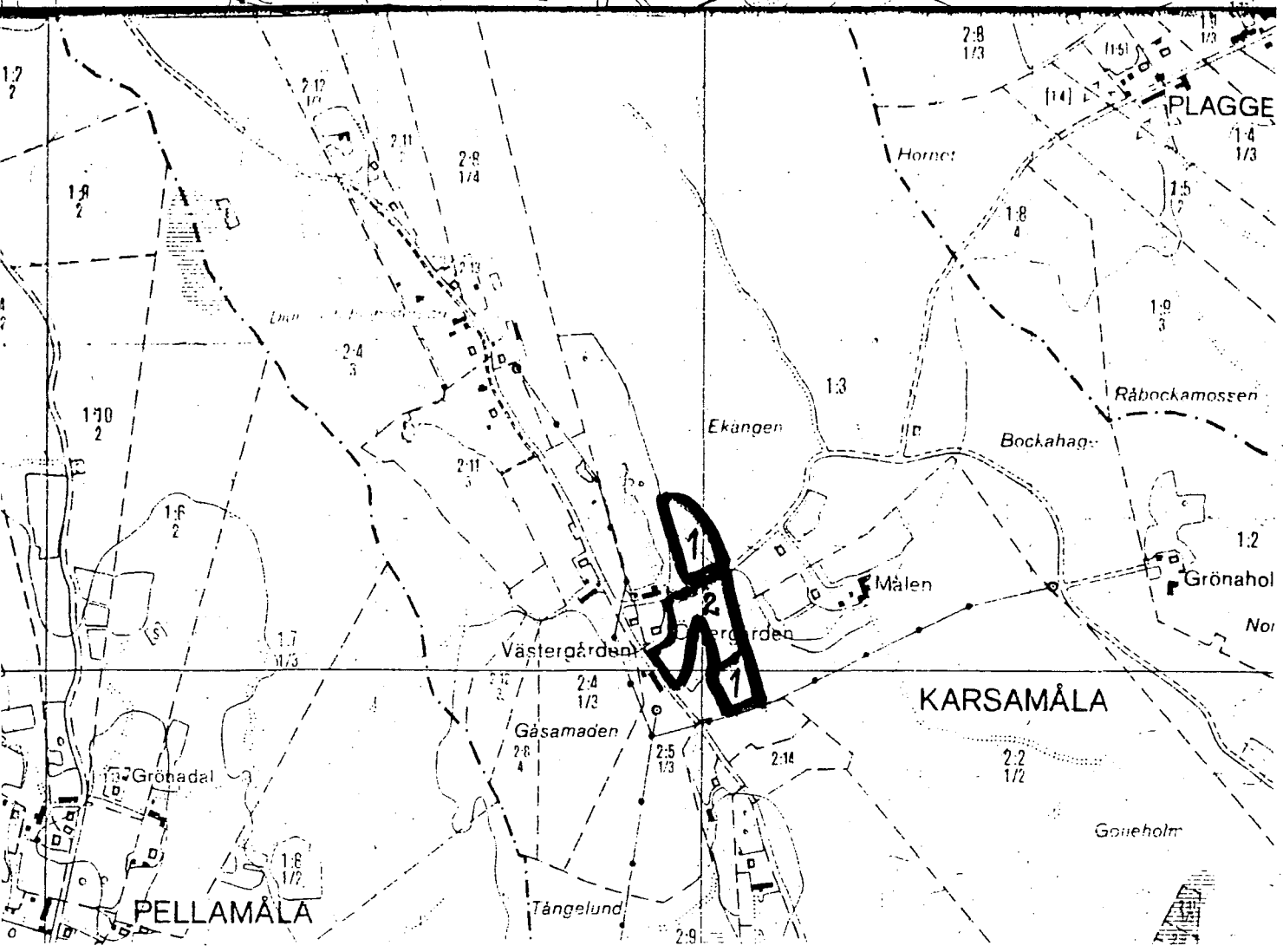
PLAGGE
Hornet
Ekängen
Råbockamossen
Bockahag
Grönahol
Mälen
Västergården
KARSAMÅLA
Gåsamaden
Grönadal
Gouteholm
PELLAMÅLA
Tångelund

3. Pellamåla Klass II

Typ av fodermark: Övre delen är öppen hagmark och nedre delen är en björkhage.

Landskap: Pellamåla är en by med längsträckt bebyggelse belägen på en N-S gående höjdrygg. Det inventerade objektet ligger på västsluttningen.

Vegetationstyper: Rödvenäng dominerar den öppna hagmarken. I björkhagen kommer stagghed och blåbär-lingonhed in, tidvis i mosaik. I den täta ungskogen håller lundvegetation på att ta över.

Flora: Björk är dominant trädslag. Ek och tall förekommer. Buskskiktet har efter senaste röjning på nytt satt fart och består av björk, en, slån, gran och nypon. Arter som indikerar tidigare slåtter- eller beteshävd är: jungfrulin, blåsuga, gullviva, gökärt, ängsskallra, vårbrodd, darrgräs, kattfot och slåttergubbe.

Kulturhistoriska förhållanden: Marken har tjänat som slåtteräng.

Nuvarande hävd: En häst och två nötkreatur betar hagarna. Marken är måttlig - svagt hävdad.

Ingrepp - Påverkan: Dike i nedersta hagen.

4. Karsamåla Klass III

Typ av fodermark: Träd- och buskbärande hagmark (1) och öppen hagmark (2).

Landskap: Karsamåla är en utsträckt by strax söder om Långasjö.

Vegetationstyper: Den träd- och buskbärande hagmarken är variationsrik och består av många vegetationstyper. I fuktiga partier finns lågstarrfuktäng. Stagghed, rödvenäng och en liten torräng finns också representerade på friskare och torrare mark. I det södra området dominerar rödvenhed. Den öppna hagmarken är fuktig och består av högörtfuktäng och sydlig variant av blåtåtelfuktäng.

Flora: Gran, björk - och i södra delen - asp dominerar den trädoch buskbärande hagmarken. Buskar förekommer särskilt rikligt i södra området och består av gran, en, björk, asp, ek, oxel och bok. Flera hävdgynnade växtarter är funna i hagen; granspira, slåttergubbe, Jungfru Marie nycklar, vårbrodd, jungfrulin, gökärt, gullviva, skogsklöver, nattviol och stagg. Den öppna hagmarkens vegetation består av enstaka granar, ett fruktträd och buskar av al, asp, björk, gran och vide. Hävdgynnad art är darrgräs.

Nuvarande hävd: Den träd- och buskbärande hagmarken saknar hävd i år. Tidigare har den betats av hästar. Den öppna hagmarken är svagt hävdad.

Ingrepp - Påverkan: Den öppna hagmarken är gödselpåverkad närmast bebyggelsen.

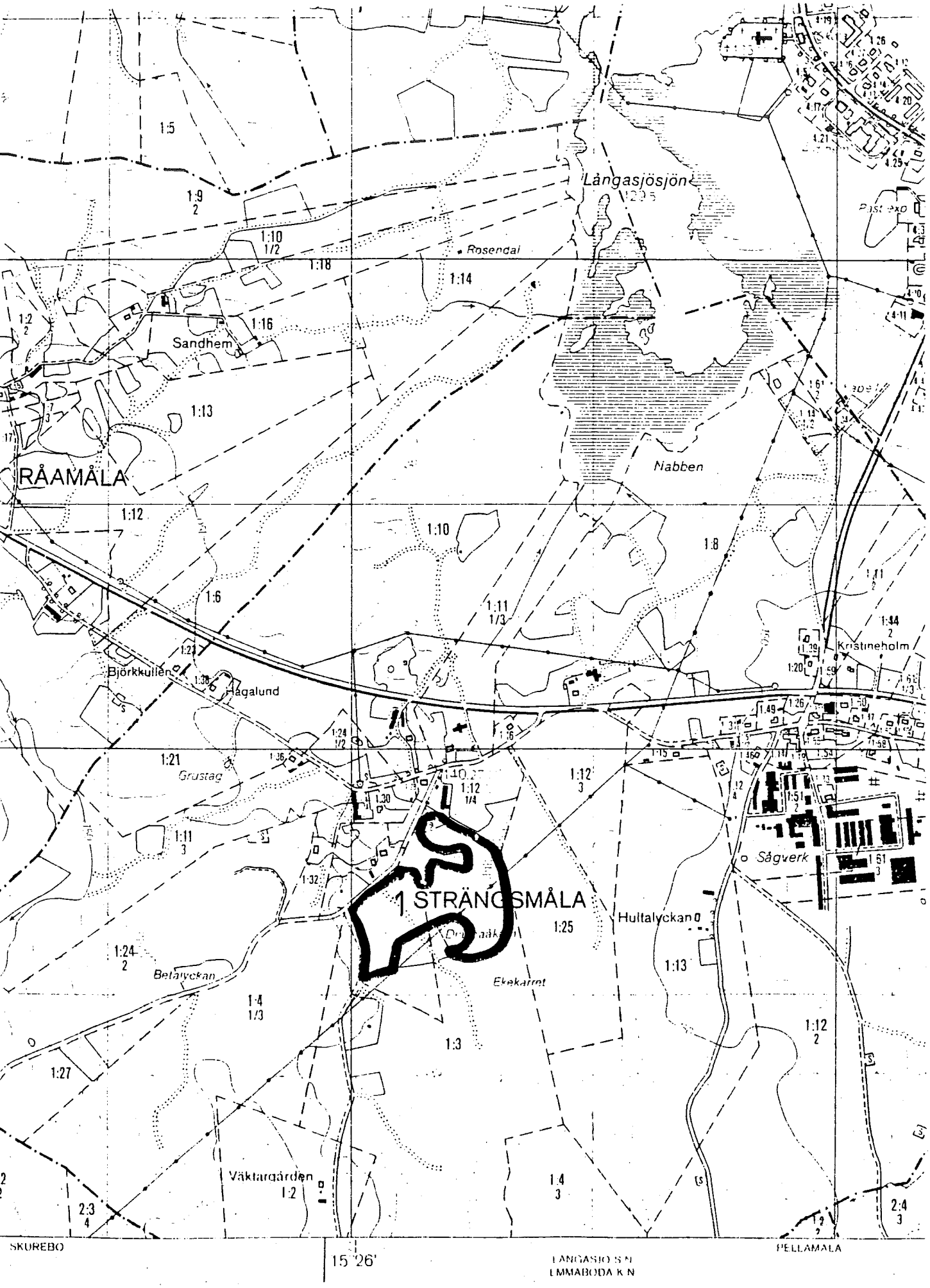

045 35 4F 3f PRAMBODA

Skalan 1:10 000

500 400 300 200 100 0 500

5. Strängsmåla 1 Klass II

Typ av fodermark: Objektet består av träd- och buskbärande hagmark med varierande trädtäthet. Närmast vägen är hagmarken mycket öppen.

Landskap: Strängsmåla är en by med sex större gårdar belägen strax söder om Långasjö och Långasjösjön.

Vegetationstyper: Rödvenängen är dominant naturtyp i Strängsmålas naturliga fodermark. Även staggheden förekommer rikligt. I fuktiga partier förekommer blåtåtelfuktäng (sydlig variant). I västra delen av objektet finns ett litet kärr. Där består vegetationen av högstarrfuktäng.

Flora: Ek och gran är de dominerande trädslagen. Dessutom finns ask, lönn, björk och tall. En utgör buskskikt. I betesmarken växer flera värdefulla växter som är bundna till slåtter- och betesmarker: slåttergubbe, jungfrulin, granspira, kattfot, Jungfru Marie nycklar, blåsuga, darrgräs, vårbrodd och stagg. Till objektet hör också två lövskogsbevuxna kullar - tidigare slåtterängar. Kullarna domineras av ek och bok och floran består av lundväxter. Inga indikatorarter har påträffats. Numer hör kullarna till betesmarken.

Kulturhistoriska förhållanden: Markens mycket steniga struktur visar att den aldrig varit brukad. En liten yta mot vägen (väster om ladugården) har dock varit åker.

Nuvarande hävd: Markerna är välhävdade genom bete av nöt. (Viss röjning i buskskikt behövs).

Ingrepp - Påverkan: Markerna närmast ladugården syns påverkade av gödselstacken.

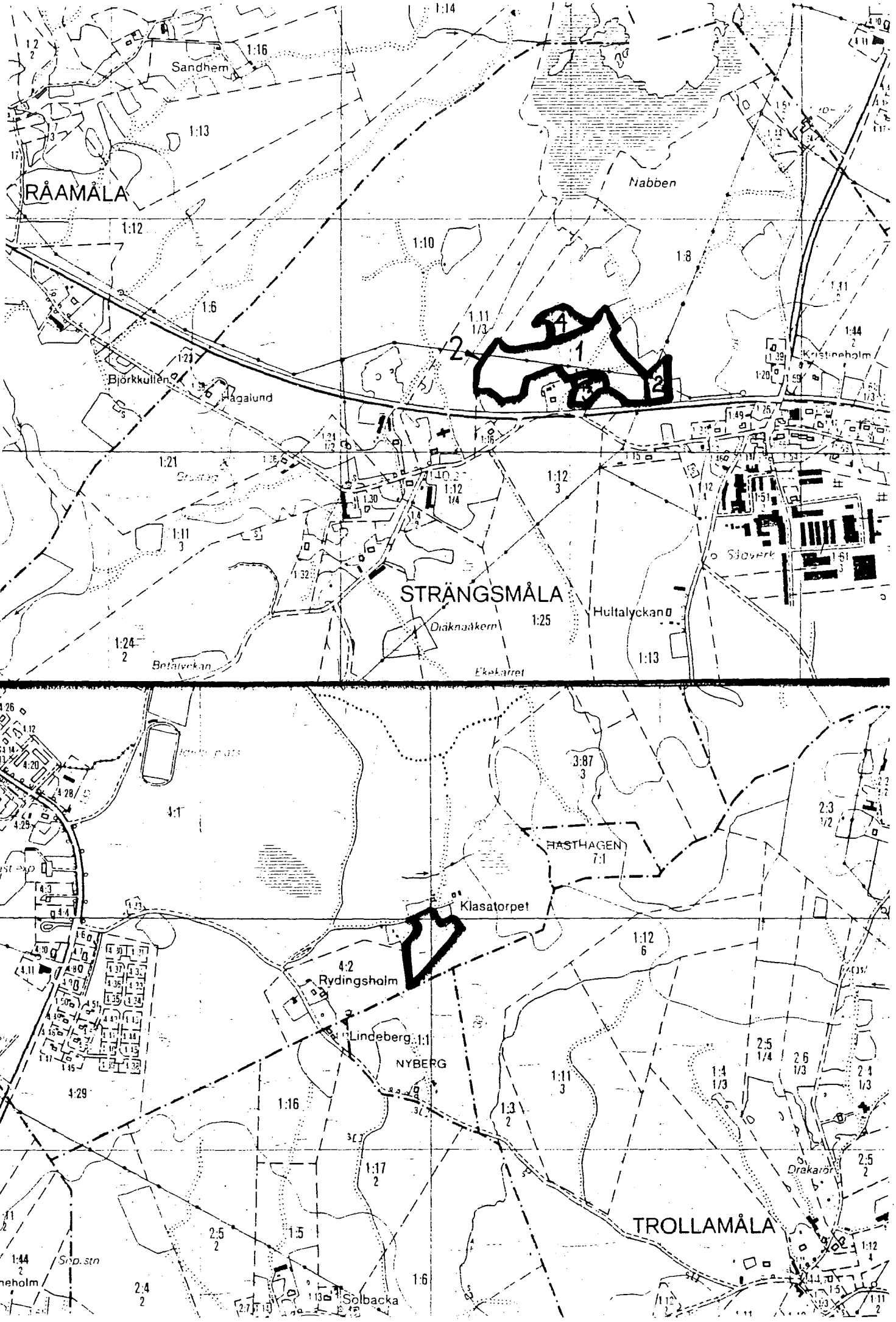

RÅAMÅLA
Sandhem
Nabben
Björkkullen
Hagalund
Kristineholm
STRÄNGSMÅLA
Diäknaäkern
Hultalyckan
Betalyckan
Ekekarret
HASTHAGEN
Klasatorpet
Rydingsholm
Lindeberg
NYBERG
Drakarör
TROLLAMÅLA
Solbacka

6. Strängsmåla 2 Klass I

Typ av fodermark: Öppen hagmark (1), ekhage (2) och blandlövhage (3 och 4).

Landskap: Gården tillhör byn Strängsmåla, men ligger lite avskilt på andra sidan väg 120 strax söder om Långasjösjön.

Vegetationstyper: Gårdens betesmarker är mycket variationsrika. Den öppna hagmarken är frisk till fuktig och domineras av rödvenäng. Inslag av lågstarrfuktäng och sydlig variant av blåtåtelfuktäng finns också. På tuvorna finns stagghed och blåbärlingonrished. Ekhagen domineras av fårsvingeltorräng. I den gradvisa övergången mot fuktäng finns en mosaik av fårsvingeltorräng och stagghed. I den mindre blandlövhagen dominerar blåbärlingonrisheden, men inslag av stagghed finns också.

Flora: Den öppna betesmarken saknar träd. Buskskiktet är lågväxande och består till stor del av gran och björk, men även en, asp och ek förekommer. Ekhagen domineras av ek med inslag av björk och gran. Buskskiktet består av en, gran, slån, ask, vildapel, nypon och hassel. Blandlövhagen domineras av ek, björk, asp. Tall förekommer sparsamt. I buskskiktet finns en och asp. Flera värdefulla hävdgynnade växter finns inom gården: solvända, jungfrulin, gullviva, gökärt, blåsuga, prästkrage, Jungfru Marie nycklar, slåttergubbe, granspira och kattfot. Av gräsen märks bl a darrgräs och stagg.

Nuvarande hävd: Hävden på gården sker genom bete av kor och en häst. Intensiteten är måttlig. Hästen används som dragdjur och de gamla trägärdesgårdarna underhålls och används.

Ingrepp - Påverkan: Markerna är inte gödselpåverkade.

7. Klasatorpet Klass III

Typ av fodermark: Björkhage.

Landskap: Klasatorpet är en ensamgård omgiven av skog.

Vegetationstyper: Blåbär-lingonrished dominerar den största och tätaste delen. I det öppnare partiet finns rödvenhedvegetation.

Flora: Trädskiktet domineras av björk. Enstaka vildapel förekommer. En dominerar bland buskarna och blandas upp av unga exemplar av bok, gran och ek. Hävdgynnad flora som växer i Klasatorpets björkhage är: blåsuga, gullviva, vårbrodd, stagg, darrgräs och knägräs.

Kulturhistoriska förhållanden: När den första byggnaden uppfördes är oklart, men torpet som finns där idag är från 1804.

Nuvarande hävd: Fyra får betar området som betecknas som välhävdat - måttligt hävdat.

Ingrepp - Påverkan: Inga tecken på ingrepp/påverkan syns.

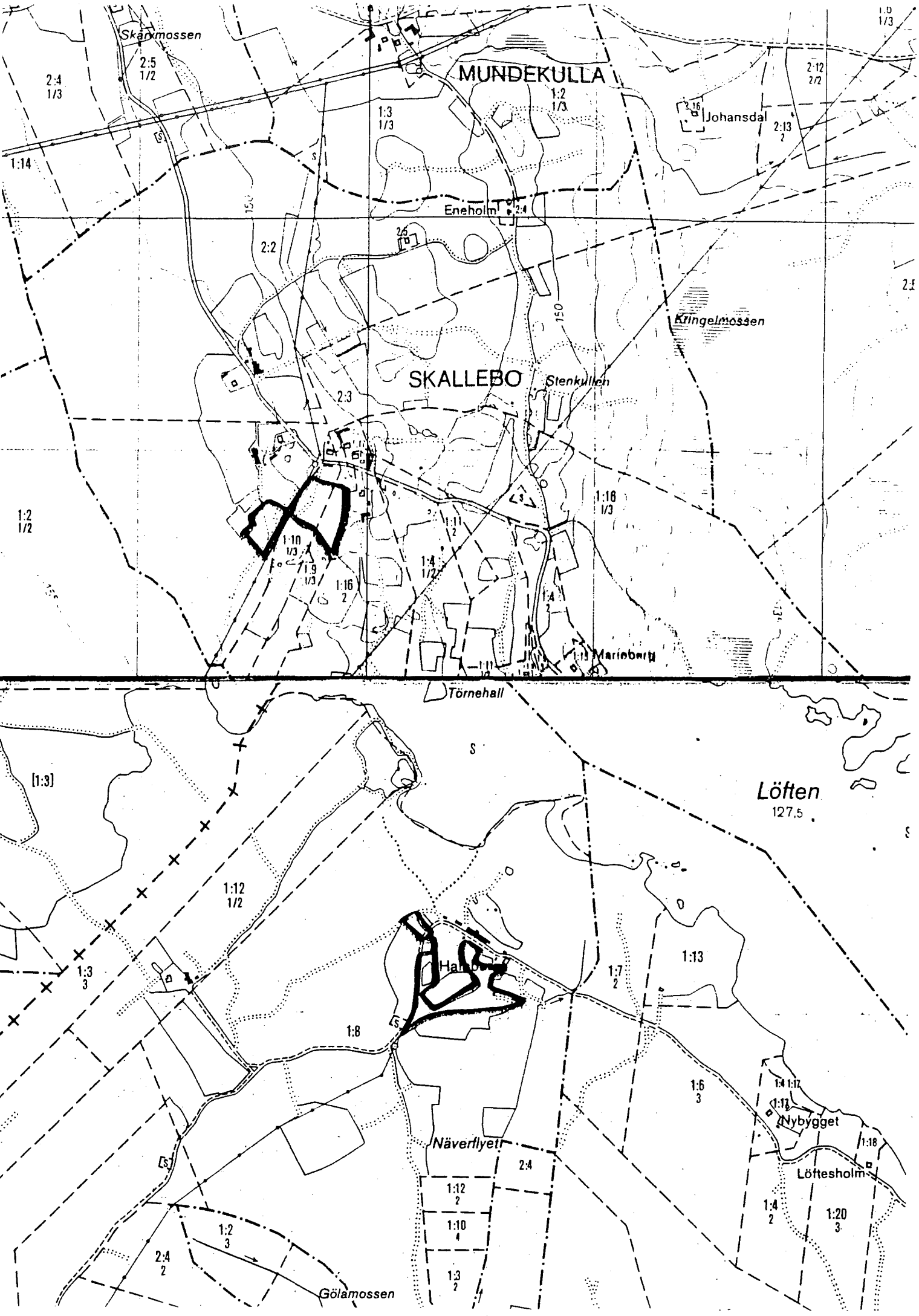
Skarkmossen
MUNDEKULLA
Johansdal
Eneholm
Kringelmossen
SKALLEBO
Stenkullen
Marieberg
Törnehall
Löften
127,5
Hamberg
Näverflyet
Nybygget
Löftesholm
Gölamossen

8. Skallebo Klass III

Typ av fodermark: Björkhage

Landskap: Skallebo är en mindre by belägen i Smålands skogsbygd.

Vegetationstyper: Rödvenängen är dominant i hagen. Runt stenar är blåbär-lingonheden vanlig. Stagghed förekommer mer lokalt.

Flora: Björk dominerar det glesa trädskiktet. Även tall, al och gran förekommer. Buskskiktet domineras av granar (i julgransålder). En, rönn, tall, hassel, björk och al finns också. De slåtter- och betesgynnade växter som påträffats är: blåsuga, gökärt, slåttergubbe, knägräs, stagg, vårbrodd.

Nuvarande hävd: Hagen hålls öppen med nötbete och är måttligt hävdad.

Ingrepp - Påverkan: Inga tecken på större ingrepp är synliga.

9. Hamburg Klass I

Typ av fodermark: Träd- och buskbärande äng och annan träd- och buskbärande hagmark.

Landskap: Hamburg är en ensamgård belägen söder om sjön Löften. Gården brukas på gammalt vis och är ett vackert inslag i den barrskogsdominerade omgivningen.

Vegetationstyper: Slåttermarken ligger på fattigare mark - små höjdpartier mellan åkrarna - och vegetationen är därmed hedartad. Området väster om vägen består av en fårsvingelvariant av rödvenhed. Renarna på östra sidan har ett inslag av blåbär-lingonhed. Betesmarken är större och mer varierad och vegetationen består av blåbär-lingonhed och rödvenhed. Som mindre inslag i rödvenheden finns stagghed. En örtfattig fårsvingeltorräng finns i ett område närmast bebyggelsen.

Flora: Det växer björk och tall på slåttermarken. Buskskiktet är mycket glest, men enstaka björk- rönn- och granbuskar förekommer. Betesmarken har också stor förekomst av björk. Gran, tall och rönn är också representerade. Trädtäckningen varierar mellan 0 - 25 % och 50 - 75 %. Buskskiktet består av björk, rönn, en och gran. Slåtter- och betesgynnade växter som finns på gården är: gökärt, blåsuga, stor blåklocka, solvända, slåttergubbe, bockrot, vårbrodd, knägräs och stagg.

Kulturhistoriska förhållanden: Gården är från 1600-talet.

Nuvarande hävd: Markerna hålls öppna genom slåtter och bete. Hela gården brukas på gammalt sätt och är mycket välhävdad.

Ingrepp - Påverkan: Inga tecken på ingrepp syns på gården.

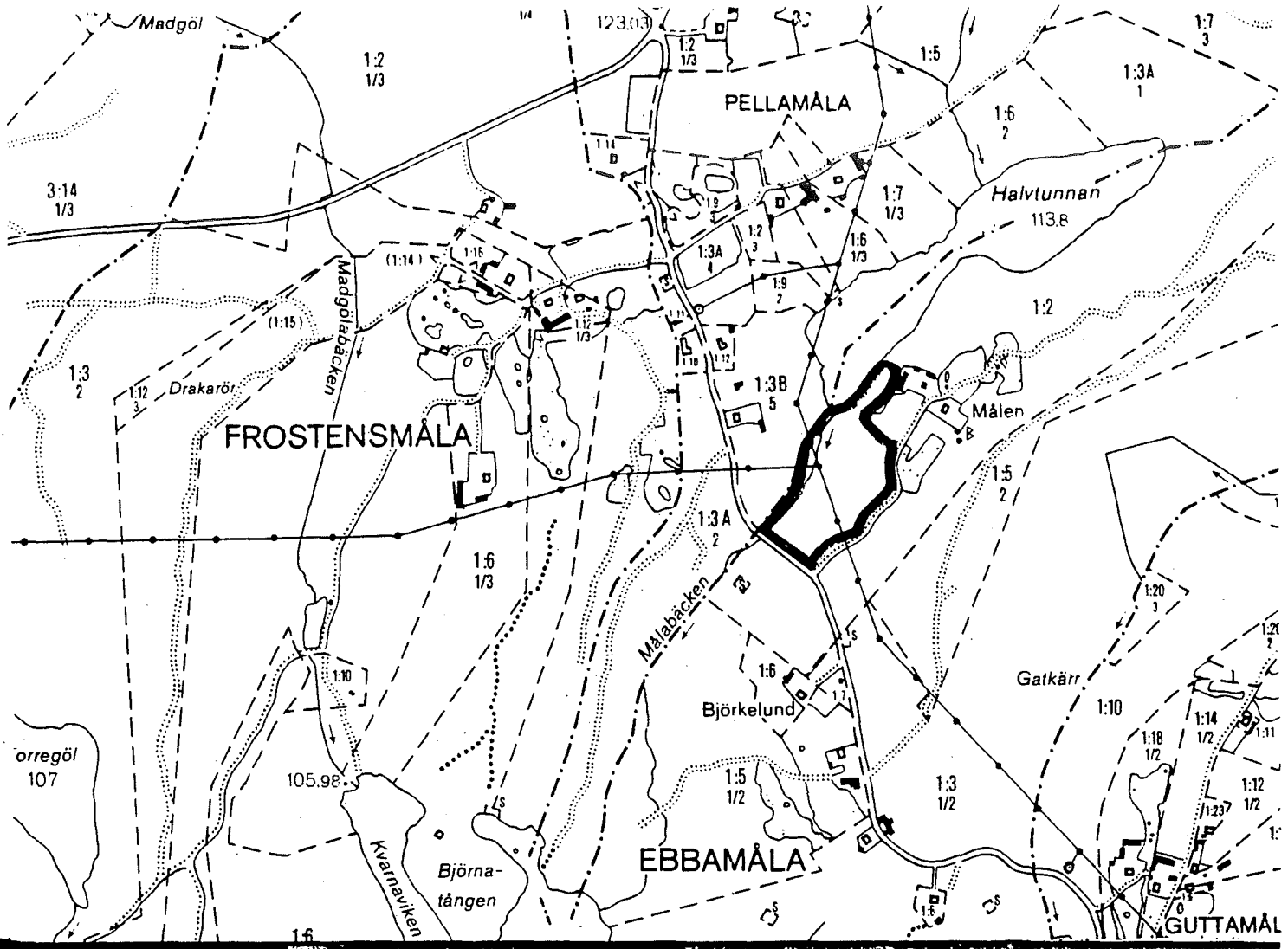
Madgöl
PELLAMÅLA
Halvtunnan
113,8
Madgölabäcken
Drakarör
FROSTENSMÅLA
Målen
Målabäcken
Björkelund
Gatkärr
105,98
Kvarnaviken
Björna-
tången
EBBAMÅLA
GUTTAMÅL

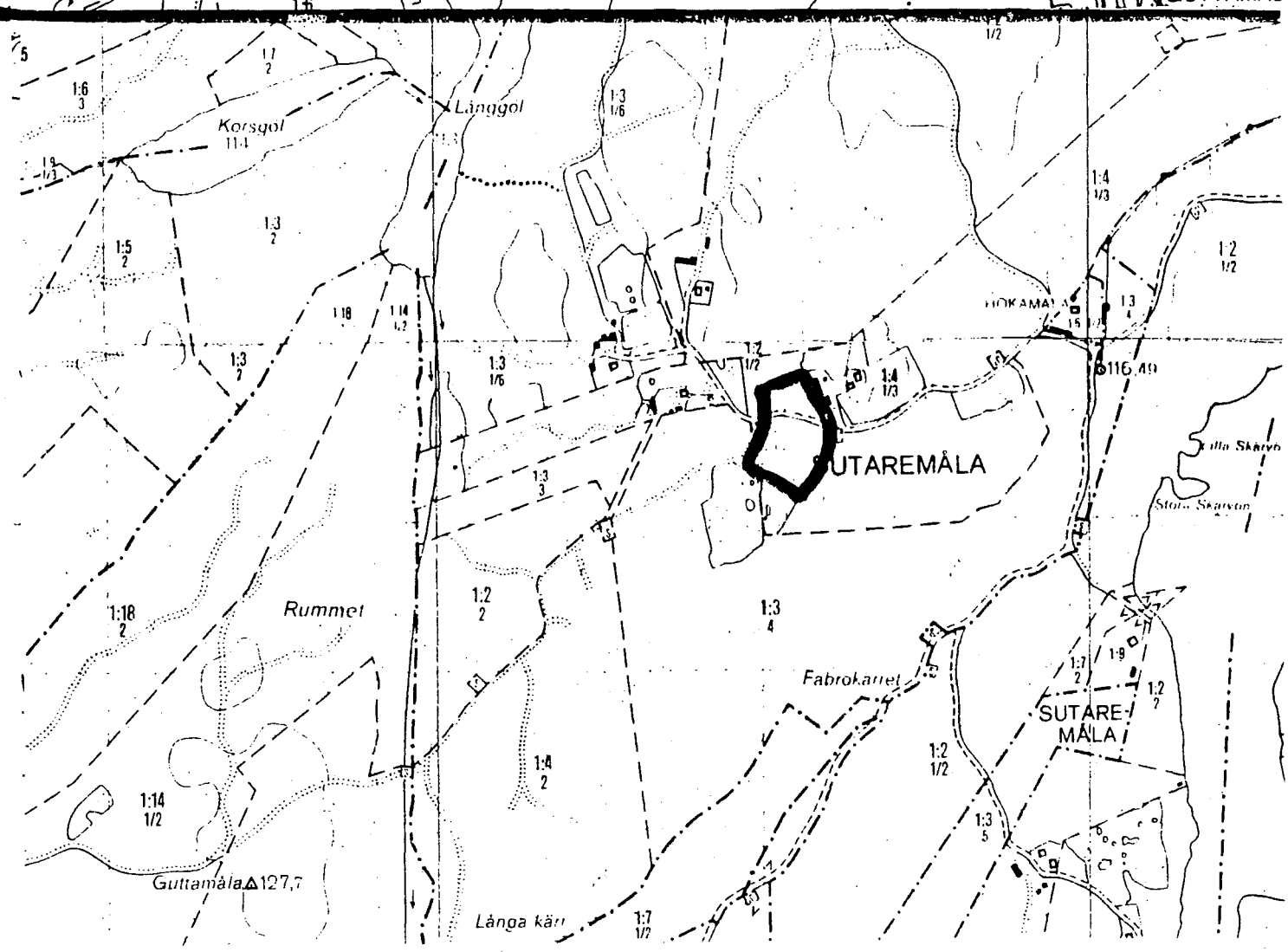
Korsgöl
Långgöl
HÖKAMÅLA
116,49
UTAREMÅLA
Rummet
Fabrokarret
SUTARE-
MÅLA
Guttamåla
127,7
Långa kärr

10. Ebbamåla Klass III

Typ av fodermark: Björkhage.

Landskap: Ebbamåla är en mindre by som tillhör ett band av byar i södra Vissefjärda. Runt byarna finns en del öppna marker. Från sjön Halvtunnan i norr rinner en bäck som passerar objektet på sin väg till sjön Nätterhövden.

Vegetationstyper: Hagens vegetation är hedartad och består till största delen av blåbär-lingonhed. Ljungen är ett karaktäristiskt inslag. Fårsvingelvariant av rödvenhed förekommer också. Mot sjön Halvtunnan finns bälten av pors-blåtåtelhed och fuktäng av blåtåteltyp.

Flora: Hagen består av ungbjörkskog (ca 10 -20 år) med en krontäckning på 50 - 75 %. Dessutom är buskskiktet mycket tätt bestående av björk, ek, en, ask och gran. Fältskiktet håller flera slåtter- och betesgynnade arter: slåttergubbe, jungfrulin, blåsuga, nattviol, Jungfru Marie nycklar, prästkrage och kattfot.

Nuvarande hävd: Marken är hägnad och troligen betad om än mycket svagt.

Ingrepp - Påverkan: En ledningsgata delar området.

11. Sutaremåla Klass II

Typ av fodermark: Blandlövhage.

Landskap: Sutaremåla är en mindre by helt omgiven av skog. Byn är rik på ask.

Vegetationstyper: Marken är varierad. Ingen vegetationstyp dominerar. I en fuktsänka finns sydlig variant av blåtåtelfuktäng. Rödvenhed och stagghed är vanligt förekommande. Blåbärs-lingon- hed finns på tuvor. Rödvenäng hittar man på den tidigare åkern.

Flora: Ek och björk dominerar trädskiktet, som även innehåller bok och oxel. Buskskiktet är relativt tätt, men ungt (röjes vart annat år). Slåtter- och betesgynnade växter i blandlövhagen är: solvända, jungfrulin, gökärt, liten blåklocka, Jungfru Marie nycklar, kattfot, nattviol, stagg och rikligt med slåttergubbe.

Kulturhistoriska förhållanden: I hagen finns grunden av en linbastu med tillhörande linåker.

Nuvarande hävd: Marken betas av nötkreatur och hävdens tillstånd är måttlig.

Ingrepp - Påverkan: I svackan har man stjälpt ut små jordhögar. Vid dessa finns uppslag av nässlor.

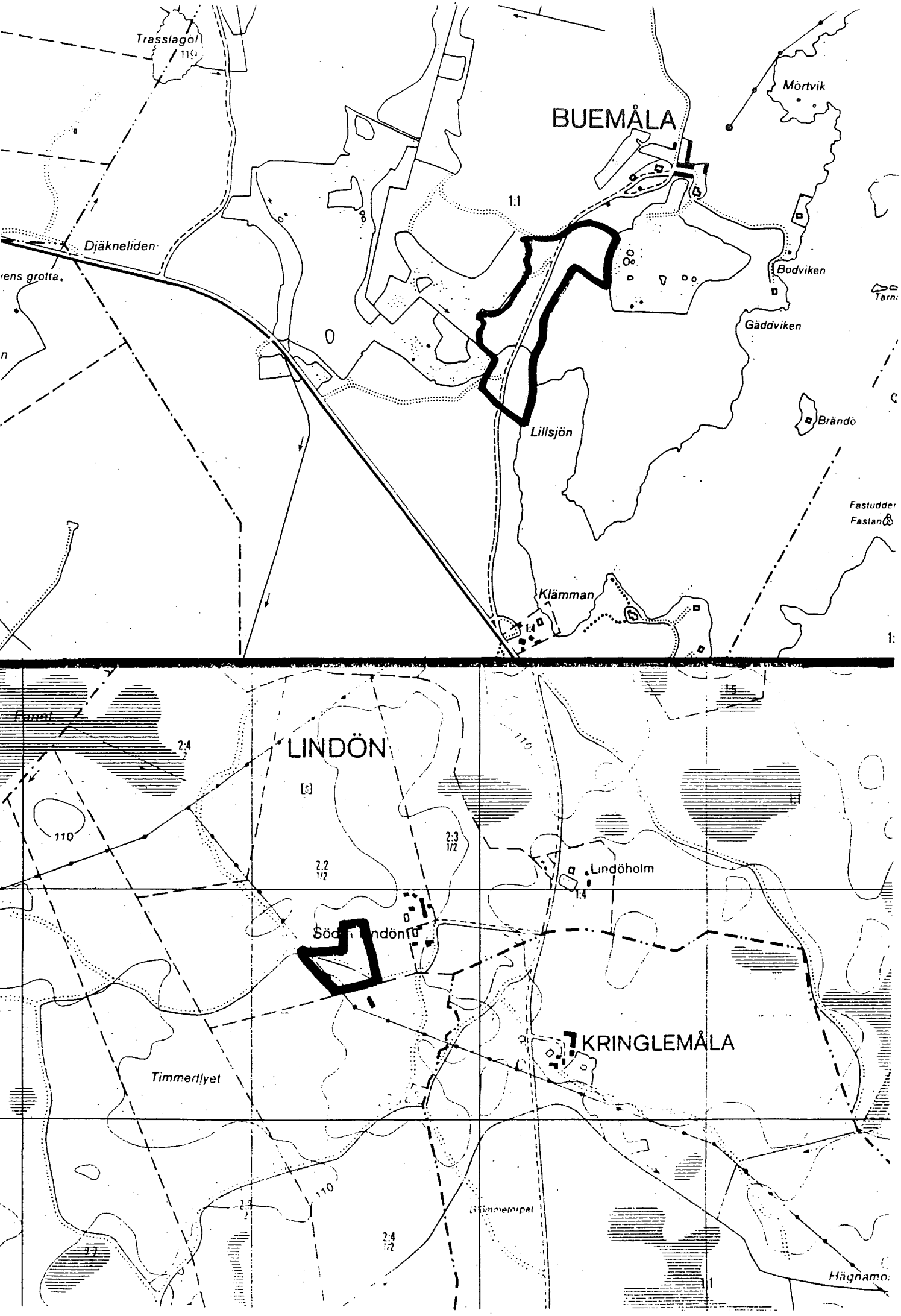
Trasslagol
BUEMÅLA
Mörtvik
1:1
Djäkneliden
Bodviken
Gäddviken
Brändö
Lillsjön
Fastudder
Fastan
Klämman
1:4
LINDÖN
2:4
110
2:3
1/2
2:2
1/2
Lindöholm
1:4
KRINGLEMÅLA
Timmertlyet
2:4
1/2
Hägnamo

12. Buemåla Klass III

Typ av fodermark: Blandlövhage.

Landskap: Buemåla ligger mycket vackert beläget vid sjön Törn. En stor del av markerna runt gården är fortfarande öppna. Mellan gården och Törn betas stora områden som tidigare varit åker. Dessa är mycket vackra men har tyvärr trivial flora.

Vegetationstyper: Vegetationen i hagen är variationsrik och allt ifrån torra till fuktiga växtsamhällen finns representerade. Ingen vegetationstyp dominerar helt, men rödvenäng, rödvenhed och fårsvingeltorräng tillhör de vanligast förekommande. Lokalt finns också mindre förekomster av stagghed och blåtåtelfuktäng. Väster om vägen - i det ohävdade området - finns ett större område örtrik friskäng.

Flora: Ek är det vanligaste trädslaget. Björk och bok är också vanliga. Buskskiktet är välutvecklat och består av hassel, en, björk och gran. Krontäckningen i objektet är 0 - 25 %. De hävdgynnade växter som påträffats i reservatet är: gökärt, bockrot, jungfrulin, gullviva, solvända, skogsklöver, sommarfibbla, blåsuga, slåttergubbe, Jungfru Marie nycklar, prästkrage, knägräs.

Nuvarande hävd: Öster om vägen - mot Törn - är hagen välhävdad genom bete medan västra sidan helt saknar hävd.

Ingrepp - Påverkan: I norra delen av den betade hagen finns en husbehovstäkt. Delar av detta området kan tidigare ha varit uppodlat.

13. Södra Lindön Klass III

Typ av fodermark: Björkhage.

Landskap: Södra Lindön tillhör byn Lindön och består av två gårdar. Byn är belägen i skogsbygden.

Vegetationstyper: Hagen är till större delen torr och hedartad. Rödvenheden dominerar, inslag av stagghed - och mot skogsbrynet - blåbär-lingonhed finns också. Ett litet kärr i västra delen domineras av vegetation av öppet sumpkärr. Nordöstra delen har högre krontäthet (25 - 50 %) och domineras av rödvenäng.

Flora: Björk dominerar trädskiktet. Tall och gran är också representerade. I buskskitet växer en. Hävdindikatorväxter som påträffats är: solvända, jungfrulin, blåsuga, kattfot, bockrot, gökärt, vårbrodd och stagg.

Nuvarande hävd: Hagen är hägnad med fårstängsel med betas nu av nöt. Hägnet innefattar också två gamla åkrar. Marken är välhävdad.

Ingrepp - Påverkan: Ingen större påverkan syns på området.

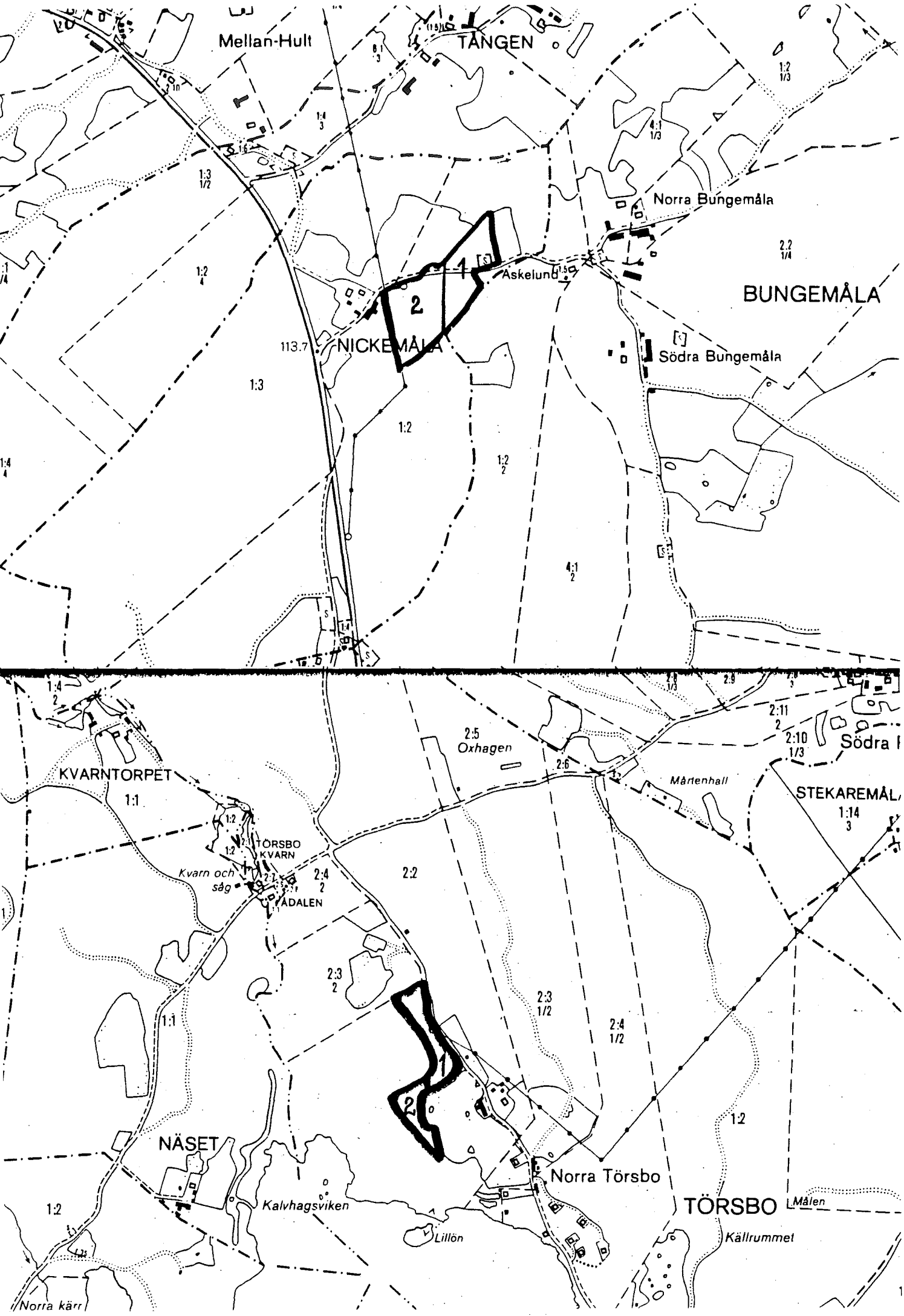
Mellan-Hult
TÅNGEN
Norra Bungemåla
BUNGEMÅLA
Askelund
NICKEMÅLA
113.7
Södra Bungemåla
KVARNTORPET
TÖRSBO KVARN
Kvarn och såg
ÅDALEN
Oxhagen
Mårtenhall
STEKAREMÅL
NÄSET
Kalvhagsviken
Lillön
Norra Törsbo
TÖRSBO
Målen
Källrummet
Norra kärr

14. Nickemåla Klass II

Typ av fodermark: Ekhage (1) och öppen hagmark (2).

Landskap: Nickemåla ligger i södra delen av ett område med stora arealer öppenmark. Topografin är platt.

Vegetationstyper: En fint utbildad fårsvingeltorräng dominerar de stora delarna i ekhagen (norr om vägen) och rödvenheden är också vanlig. Söder om vägen är trädskiktet tätare och vegetationen därmed mer gräsdominerad. Den öppna hagmarken är till stor del svagt gödselpåverkad. Här är rödvenängen dominant. Även inslag av stagghed förekommer.

Flora: Ekhagen är fin med enar och storvuxna ekar som dominanter. Dessutom finns mer sparsamt björk, gran, hassel och vildapel. Den öppna hagmarken är mycket glest trädbevuxen. Här finns ask, björk, ek och vildapel. En dominerar buskskiktet men i södra delen finns också hassel, björk och slån. Hävdgynnade arter inom objektet är ekhage: bockrot, solvända, blåsuga, slåttergubbe, gökärt, jungfrulin, kattfot, backnejlika, knägräs, öppen hagmark: gökärt, stagg, skogsklöver, jungfrulin, slåttergubbe, knägräs och vårbrodd.

Ingrepp - Påverkan: Norr om vägen är ekhagen helt opåverkad. Södra delen är för tätt igenvuxen för att ha samma värde. Den öppna hagmarken är gödslad på 1950-talet. På 1930-40 talet tog man bort flera storvuxna ekar. På den tiden var hagen slåtteräng.

15. Törsbo Klass II

Typ av fodermark: Öppen hagmark (1) och blandlövhage (2).

Landskap: Törsbo ligger i ett naturskönt område med utsikt över sjön Törn.

Vegetationstyper: Vegetationen är i den öppna hagmarken hedartad och varierar mellan örtrik ljunghed, blåbär-lingonhed och rödvenhed. Blandlövhagen domineras av rödvenängsvegetation.

Flora: Trädskiktet i den öppna hagmarken representeras av en björk. Enbuskar dominerar buskskiktet som också innehåller björk, gran och enstaka ungtall. Buskskiktet är mest utbrett i norra delen. I blandlövhagen finns ek, björk, gran och tall. Buskar förekommer sparsamt i form av en och björk. Marken är mycket rik på slåtter- och betesgynnad flora. I den öppna hagmarken växer: svinrot, slåttergubbe, ängsvädd, jungfrulin, gökärt, prästkrage, vårbrodd, kattfot, bockrot, darrgräs, stor blåklocka, solvända, slåtterfibbla. Blandlövhagen är något artfattigare.

Nuvarande hävd: Marken har stått ohävdad i år, men staket finns uppsatt.

Ingrepp - Påverkan: Flera kraftledningsstolpar står i objektet.

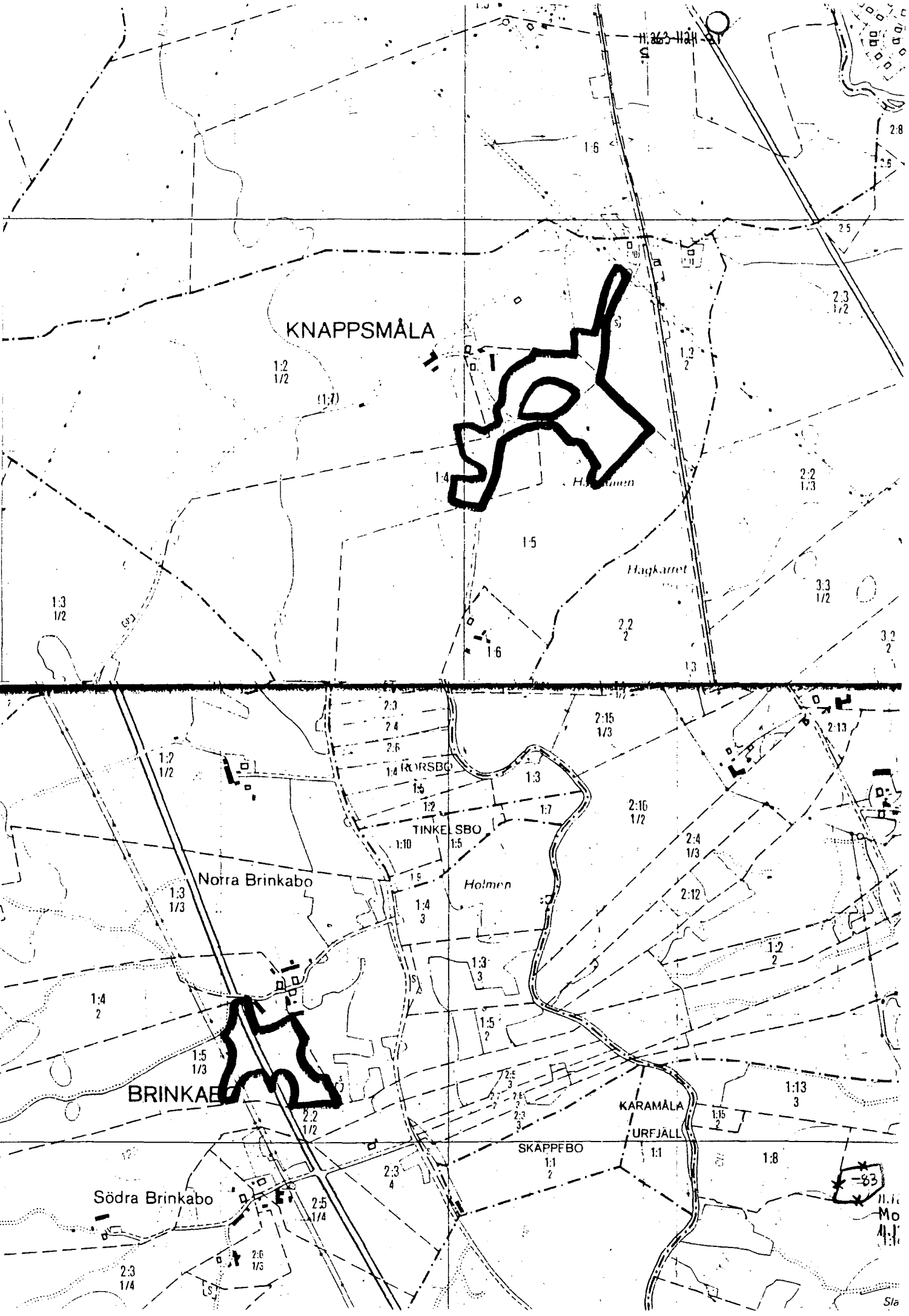
KNAPPSMÅLA
Hagkarret
RORSBO
TINKELSBO
Holmen
Norra Brinkabo
BRINKABO
Södra Brinkabo
KARAMÅLA
URFJÄLL
SKÄPPEBO

16. Knappsmåla Klass II

Typ av fodermark: Öppen björkhage.

Landskap: Mindre by strax söder om Emmaboda samhälle. Stor del större marker som hålls öppna genom hästbete.

Vegetationstyper: Rödvenängen är den dominerande vegetationstypen. Där tuvbildning förekommer består tuvorna av fårsvingeltorräng eller blåbärlingonhed.

Flora: Trädskiktet domineras av björk. Gran och enstaka ekar förekommer också. Även i buskskiktet är björken framträdande. Övriga buskar är en och gran. Slåtter- och betesgynnade växter i hagmarken är: slåttergubbe, jungfrulin, knägräs och stagg.

Nuvarande hävd: Markerna i Knappsmåla betas av hästar, och är välhävdade.

Ingrepp - Påverkan: Området norr om vägen har en något trivial flora, och är troligen kvävegödselpåverkad.

17. Brinkabo Klass III

Typ av fodermark: Annan träd- och buskbärande hagmark.

Landskap: Brinkabo gränsar i öster till de öppna marker som omger Lyckebyån. Byns ägor är delade mitt itu av väg 123.

Vegetationstyper: Rödvenhed och rödvenäng dominerar.

Flora: Det sparsamma trädskiktet domineras av ek. Enstaka björk och vildapel finns också. En och hassel finns i buskskiktet. Slåtter- och betesgynnade växter i objektet är: slåttergubbe, gökärt, vanlig ögontröst, blåsuga, stagg, vårbrodd, knägräs och darrgräs.

Nuvarande hävd: Marken betas av nötkreatur och är välhävdad.

Ingrepp - Påverkan: Västra sidan av vägen och de delar av marken som är gammal åker har trivial flora och är troligen kvävegödslad. Väg 123 skär objektet i två delar.

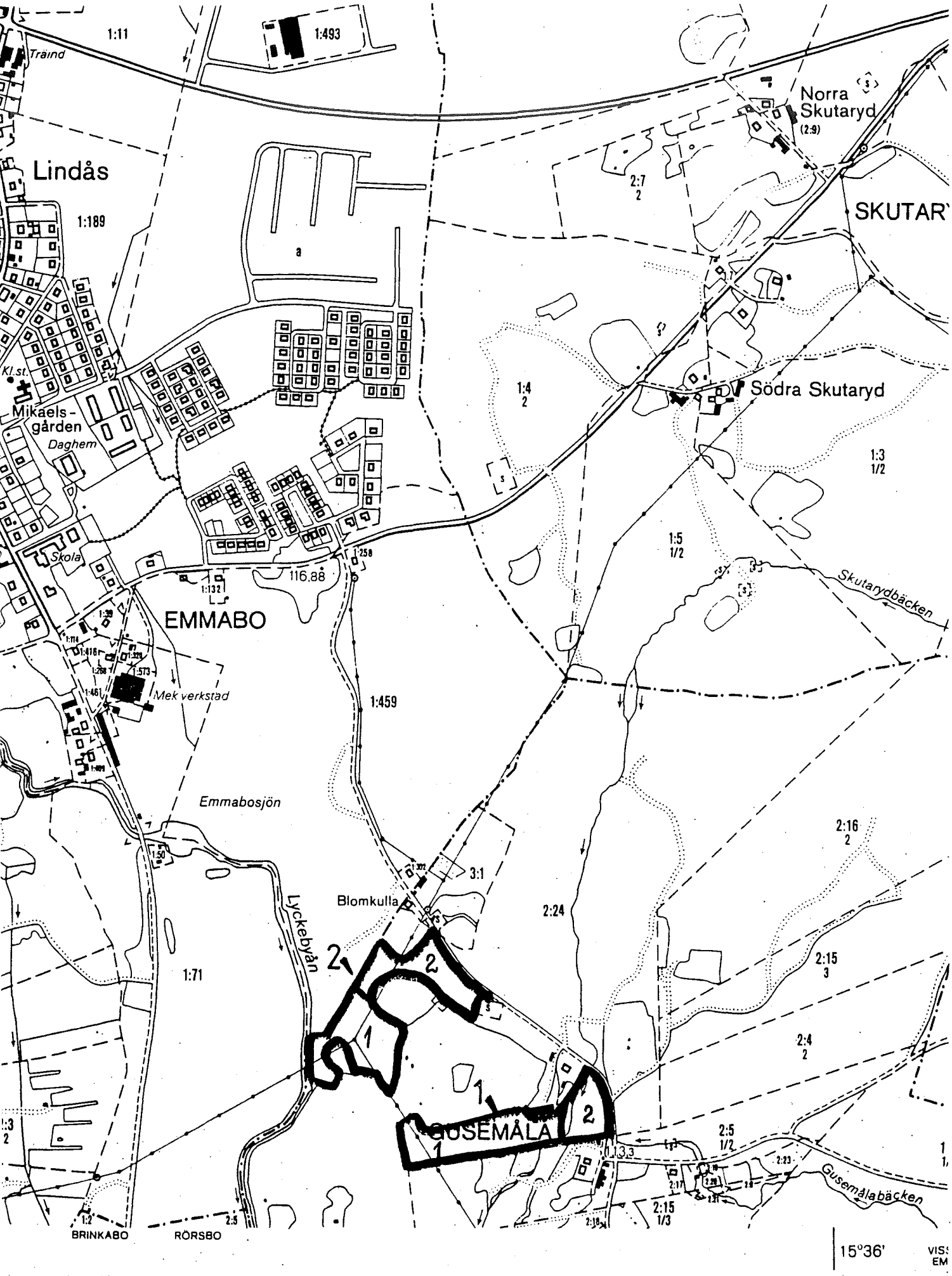

045 47 4

Höjduppgifter är angivna i höjdsystem 1970.
Höjdsystem 1970 ger inom kartbladet i genom-

Fastighetsredovisningen aktuell
t o m aug 1976

Skala
500 400 300 200 100 0

18. Gusemåla 1 Klass III

Typ av fodermark: Blandlövhage (1) och betad skog (2).

Landskap: Gusemåla ligger på Lyckebyåns västra sida. Utmed Lyckebyån är de öppna markerna vidsträckta.

Vegetatjonstyper: Blandlövhagen domineras av rödvenhed. Höjdryggen består av rödvenäng och fårsvingeltorräng. Den betade skogen består till största delen av stagghed/blåbär-lingonhed mosaik. I en glänta finns inslag av högörtfuktäng och mot bäcken syns tuvtåtelfuktäng.

Flora: Storvuxna ekar dominerar trädskiktet i blandlövhagen. Dessutom finns asp, gran och rönn. Höjdryggen och västra delen av hagmarken är betydligt öppnare. Buskskiktet domineras av en och gran. Den betade skogen är en granskog med inslag av al, tall och björk. Buskskiktet består av en och gran. Trädtäckningsgraden i skogen är 50 - 75 %. Slåtter- och betesindikatorer i objektet är: gökärt, blåsuga, bockrot, jungfrulin, kattfot, slåttergubbe, knägräs och stagg.

Kulturhistoriska förhållanden: Gammal stensträng nedanför ladugården. Gränsar till mycket liten, gammal åker.

Nuvarande hävd: Hagen betas av nötkreatur och är måttlig till väl hävdad.

Ingrepp - Påverkan: Nedanför ladugården syns påverkan från gödselstacken.

19. Gusemåla 2 Klass II

Typ av fodermark: Björkhage (1) och annan träd- och buskbärande hagmark (2).

Landskap: Gusemåla ligger på Lyckebyåns västra sida. Utmed Lyckebyån är de öppna markerna vidsträckta.

Vegetationstyper: Björkhagens varierande slutenhet samt dess varierande fuktighetsförhållanden ger upphov till flera vegetationstyper. Rödvenäng och fårsvingeltorräng dominerar marken. Inom ett större område dominerar stagghed. Tänkbart är att den delen tidigare varit brukad som åker. Delobjektet "Annan träd- och buskbärande hagmark" är mer enhetligt och vegetationen består av rödvenhed.

Flora: Björkhagen domineras av björk. Gran och ask förekommer. Buskskiktet består av en och gran. Den träd- och buskbärande hagmarken domineras i trädskiktet av gran och i buskskiktet av en. Slåtter- och betesgynnad flora i objektet är: kattfot, solvända, blåsuga, jungfrulin, slåttergubbe, stagg, knägräs, vårbrodd och darrgräs.

Nuvarande hävd: Marken betas av nötkreatur och är välhävdad.

Ingrepp - Påverkan: Inga större spår av påverkan syns i markerna.

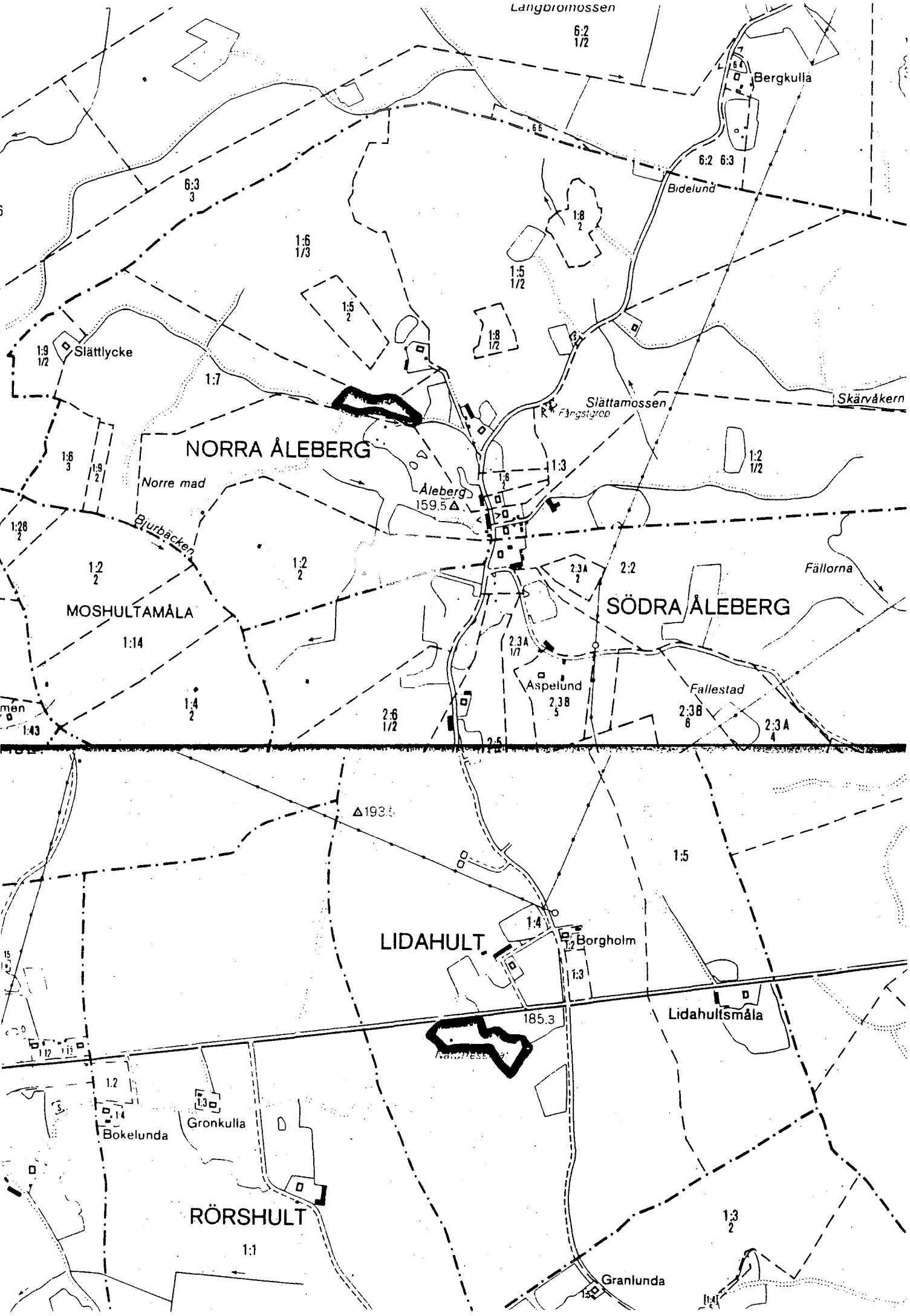
Langbromossen
6:2
1/2
Bergkulla
6:2 6:3
Bidelund
6:3
3
1:6
1/3
1:8
2
1:5
1/2
1:5
2
1:8
1/2
1:9
1/2
Slättlycke
1:7
Slättamossen
Färgstjrop
Skärvåkern
NORRA ÅLEBERG
1:6
3
1:9
2
Norre mad
Åleberg
159.5
1:3
1:6
2
1:2
1/2
1:28
2
Biurbäcken
1:2
2
1:2
2
2:3A
2
2:2
Fällorna
MOSHULTAMÅLA
SÖDRA ÅLEBERG
1:14
2:3A
1/7
Aspelund
2:3B
5
Fallestad
1:4
2
2:6
1/2
2:3B
6
2:3A
4
1:43
2:5
193.5
1:5
1:4
LIDAHULT
Borgholm
1:3
185.3
Lidahultsmåla
1:2
1:3
Gronkulla
Bokelunda
RÖRSHULT
1:1
1:3
2
Granlunda

20. Norra Åleberg Klass II

Typ av fodermark: Träd- och buskbärande äng.

Landskap: Åleberg är beläget på en mindre höjdrygg. Andelen öppenmark är idag liten. Omgivningarna består av skog där inslaget av små mossmarker är stort.

Vegetationstyper: Trädskiktet är för tätt för att en "riktig" ängsvegetation ska uppstå. Vegetationen är närmast en rödvenhed med stort inslag av ängskovall, liljekonvalj och andra halvskuggeväxter. Bitvis övergår vegetationen i blåbär-lingonhed.

Flora: Trädskiktet domineras av björk och ek. Lind och gran finns också. Hassel är vanlig i buskskiktet, som även innehåller en, rönn, lönn och slån. Ängen har flera arter som indikerar slåtter- eller beteshävd: gullviva, slåttergubbe, prästkrage, gökärt, skogsklöver, jungfrulin, blåsuga, svinrot, vårbrodd, stagg och knägräs.

Kulturhistoriska förhållanden: Under en mellanperiod har marken betats.

Nuvarande hävd: Numera slås marken med lie.

21. Lidahult Klass II

Typ av fodermark: Träd- och buskbärande äng.

Landskap: Naturreservatet Lidahult ligger på södra sluttningen av en drumlin (avlagring av morän). Topografin är dock relativt flack. Omgivningarna består av barrskog.

Vegetationstyper: Ängen domineras av rödvenäng som med sin artrikedom och frodighet gränsar till den örtrika friskängen. Trädskiktets täthet och hävdens tillstånd ger underlag för en högörtäng i delar av ängens västra område. Den östra delen med hagmarkskaraktär har ett annorlunda fältskikt. Även här finns rödvenängen, men stora delar består av blåbär-lingonhed.

Flora: Trädskiktet är varierat och domineras av lind, ek och ask. Björk, rönn, bok och oxel förekommer också. Ängens buskskikt utgörs huvudsakligen av hassel, men där finns också en, ek, hagtorn, nypon och olvon. Slåtter- och betesgynnad flora inom Lidahultsängen är: slåttergubbe, gökärt, svinrot, skogsklöver, ängsvädd, vårbrodd och knägräs.

Kulturhistoriska förhållanden: Den västra delen har troligen alltid hävdats genom slåtter. Den östra delen är under senare tid och fram till 1977 betad. Troligt är att även den delen ursprungligen varit slåtteräng.

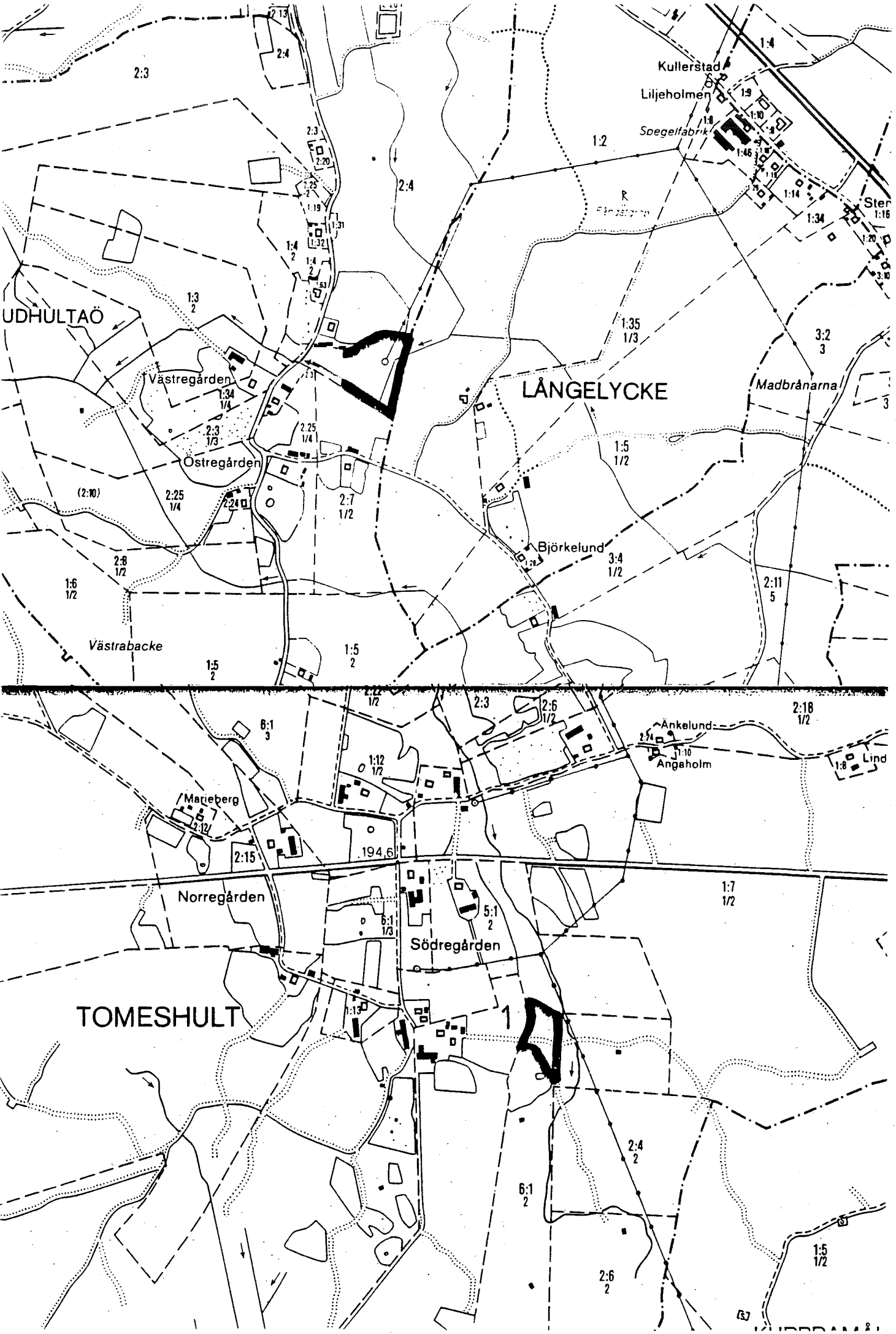

Kullerstad
Liljeholmen
Spegelfabrik
UDHULTAÖ
Västregården
Östregården
LÅNGELYCKE
Madbrånarna
Björkelund
Västrabacke
Ankelund
Angaholm
Lind
Marieberg
Norregården
Södregården
TOMESHULT

22. Huvudhultaö Klass III

Typ av fodermark: Björkhage.

Landskap: Huvudhultaö är en i N-S riktning utsträckt by i norra delen av Emmaboda.

Vegetationstyper: Rödvenängen dominerar vegetationen. En gammal mosseodling i södra delen av objektet består idag av blåtåtelfuktäng. Inslag av stagghed påträffas också.

Flora: Relativt ung björk är det helt dominerande trädslaget i hagmarken. Enen framträder i buskskiktet, men gran förekommer också. Slåtter- och betesgynnad flora i björkhagen är: slåttergubbe, granspira, gökärt, prästkrage, knägräs, stagg, vårbrodd och darrgräs.

Nuvarande hävd: Marken betas av nötkreatur och är måttligt hävdad.

Ingrepp - Påverkan: Nedanför ladugården syns gödselpåverkan. I övrigt är vegetationen något trivial.

23. Tomeshult 1 Klass II

Typ av fodermark: Träd- och buskbärande äng.

Landskap: Tomeshult är en stor by som delas av vägen mellan Kalmar och Växjö. Byn är högt belägen men landskapet är i övrigt relativt flackt.

Vegetationstyper: Vegetationen består av rödvenäng.

Flora: Trädtäckningen i ängen är ungefär 50 %, dvs något för tätt för att bibehålla öppenmarksfloran. Ek, asp, rönn, lönn, ask, lind och oxel finns representerade i trädskiktet. Buskskiktet består av hassel och ek. Flera växter som indikerar slåtter finns i ängen: slåttergubbe, slåtterfibbla, svinrot, prästkrage, sommarfibbla, gökärt, gullviva, knägräs och stagg.

Kulturhistoriska förhållanden: Med stor säkerhet brukat som äng i äldre tid.

Nuvarande hävd: Marken slås med lie och är välhävdad.

Ingrepp - Påverkan: Inga tecken på sentida ingrepp.

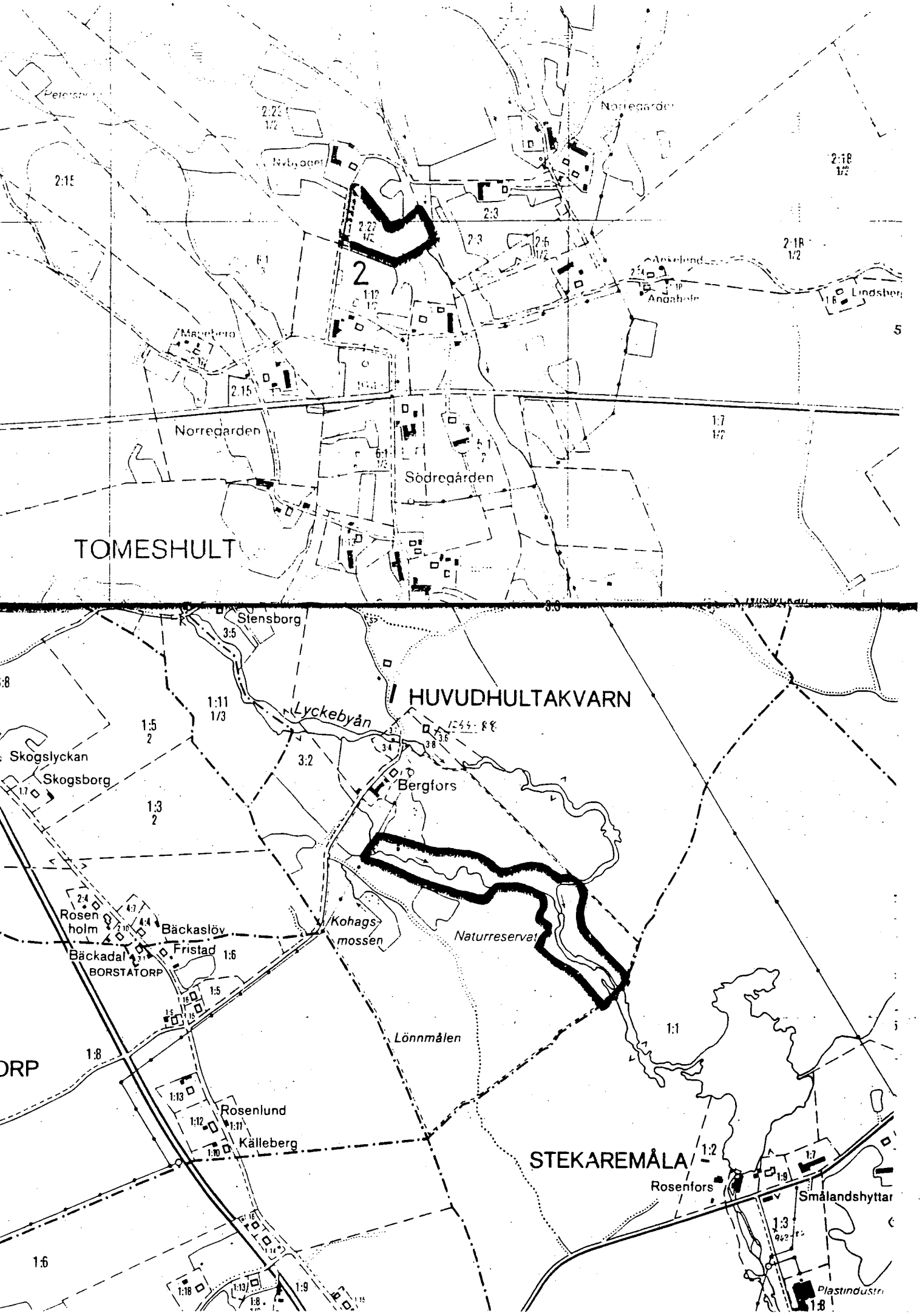
Norregarden
Nybygget
2
Norregarden
Södregarden
TOMESHULT
Stensborg
HUVUDHULTAKVARN
Lyckebyån
Skogslyckan
Skogsborg
Bergfors
Rosen
holm
Bäckaslöv
Bäckadal
Fristad
BORSTATORP
Kohags-
mossen
Naturreservat
Lönnmålen
Rosenlund
Källeberg
STEKAREMÅLA
Rosenfors
Smålandshyttar

24. Tomeshult 2 Klass III

Typ av fodermark: Björkhage.

Landskap: Tomeshult är en stor by som delas av den allmänna vägen mellan Kalmar och Växjö. Byn är högt belägen men landskapet är relativt flackt.

Vegetationstyper: Stagghed dominerar vegetationen. Mellan staggtuvorna växer rödvenäng och fårsvingelvariant av rödvenhed i mosaik.

Flora: Björk dominerar helt trädskiktet. Asp förekommer sparsamt. Buskskiktet består av spridda enar. Slåtter- och betesindikatorer i björkhagen är: gökärt, stagg, vårbrodd, knägräs och darrgräs.

Nuvarande hävd: Marken hävdas genom bete av får och är svagt hävdad.

Ingrepp - Påverkan: Inga tecken på sentida ingrepp.

25. Huvudhultakvarn Klass II

Typ av fodermark: Mad.

Landskap: Huvudhultakvarn ligger utmed Lyckebyån. En biå till Lyckebyån slingrar sig fram genom områdets dalbotten. Ån översvämmar den omgivande maden årligen vilket har gjort den mycket lämplig till slåttermark.

Vegetationstyper: Maden är inte hävdad sedan slutet av 1970- talet. Vegetationen består till största delen av blåtåtelfuktäng och lågstarräng, men även högörtängen börjar tränga in.

Flora: Trädskiktet är mycket glest och består av enstaka al och björk. I buskskiktet påträffas enstaka al.

Kulturhistoriska förhållanden: Förutsättningarna för madslåtter är mycket goda, varför maden troligen mycket länge utnyttjats som fodermark. Flera hölador ,"mahus", finns bibehållna.

Nuvarande hävd: Maden är inte slagen sedan slutet av 1970-talet.

Ingrepp - Påverkan: Biån är rensad - dikad under 1986.

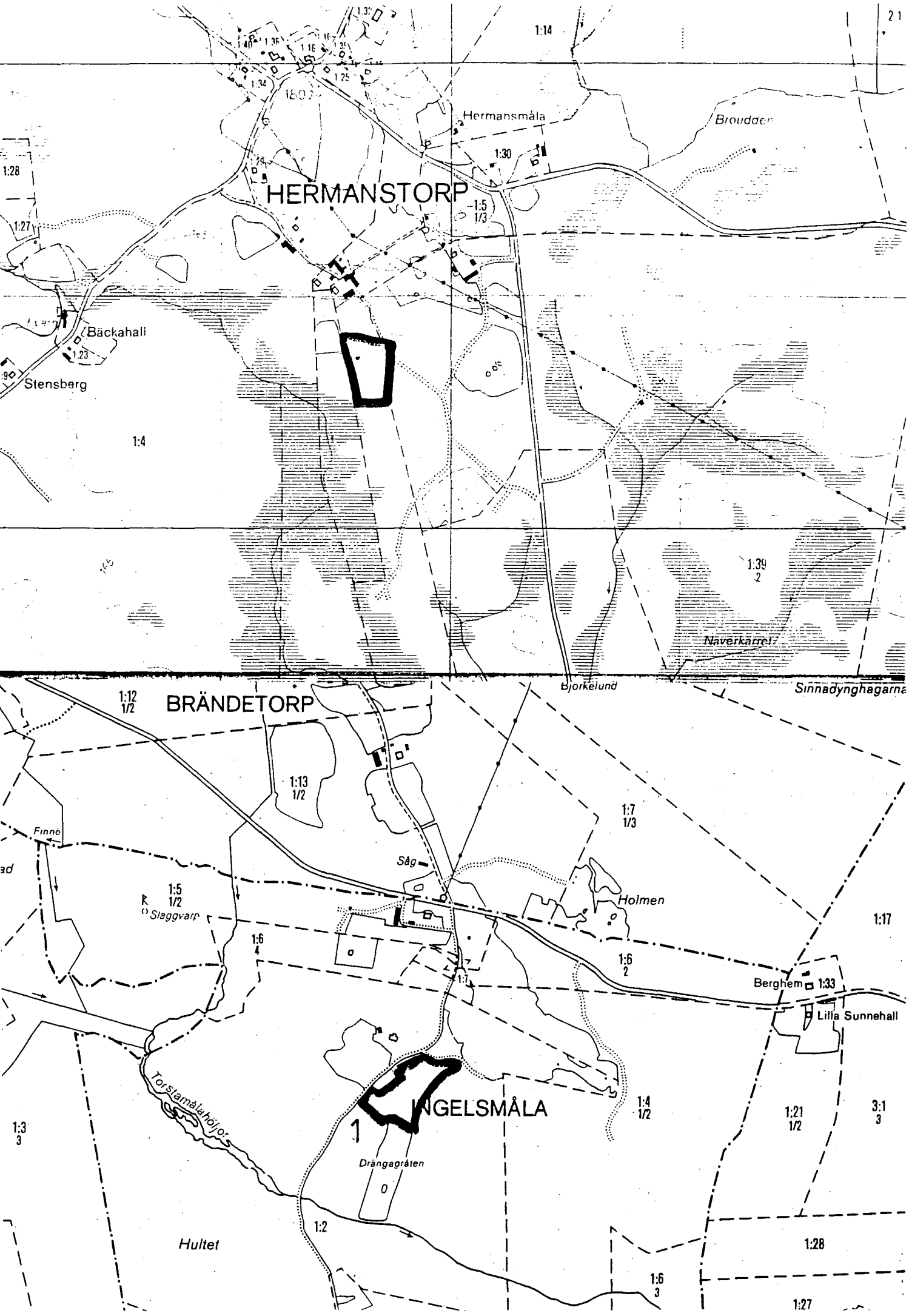

HERMANSTORP
Hermansmåla
Broudden
Bäckahall
Stensberg
Naverkärret
Björkelund
Sinnadynghagarna
BRÄNDETORP
Finnö
Såg
Holmen
Slaggvarp
Berghem
Lilla Sunnehall
Torstamålahöljor
INGELSMÅLA
Drängagråten
Hultet
1:14
1:28
1:27
1:30
1:5
1/3
1:23
1:4
1:39
2
1:12
1/2
1:13
1/2
1:7
1/3
1:5
1/2
1:6
4
1:6
2
1:17
1:33
1:4
1/2
1:21
1/2
3:1
3
1:3
3
1:2
1:28
1:6
3
1:27

26. Hermanstorp Klass II

Typ av fodermark: Björkhage.

Landskap: Hermanstorp ligger på en mindre höjd. Den sluttar i söder mot utbredda mader från Hermanstorpabäcken. Omgivningarna består till stor del av barrskog.

Vegetationstyper: Fårsvingelvariant av rödvenhed dominerar björkhagen. Blåbär-lingonhed är också vanlig. Ljungen är mycket framträdande. Mindre inslag av stagghed finns lokalt i hagen.

Flora: Hagens karaktär ges av gles björk- och envegetation. Övriga arter i trädskiktet är ek och gran. Övriga arter i buskskiktet är hassel och asp. Hävdgynnad flora i björkhagen är: slåttergubbe, ängsvädd, prästkrage, svinrot, jungfrulin, blåsuga, Jungfru Marie nycklar, vårbrodd, stagg, knägräs och darrgräs.

Kulturhistoriska förhållanden: Marken röjdes upp för ca 15 år sedan. Stora värden finns kvar sedan marken var slåtteräng.

Nuvarande hävd: Idag betas marken av nötkreatur och hävden är måttlig.

27. Ingelsmåla 1 Klass III

Typ av fodermark: Annan träd- och buskbärande hagmark.

Landskap: Ingelsmåla är en mindre by med flack topografi. Barrskog med talrika mossemarker omger byn.

Vegetationstyper: Rödvenängen är den vanligaste vegetationstypen i hagmarken. Inom torrare partier finns fårsvingeltorräng (främst i söder). I anknytning till det tvärsgående diket finns sydlig variant av blåtåtelfuktäng.

Flora: Trädskiktet är mycket sparsamt och består av en storvuxen ek och några ungbjörkar. Marken har karaktären av enbuskmark. Unga exemplar av tall och björk finns också. Slåtter- och betesgynnad flora i hagmarken är: ängsvädd, blåsuga, slåttergubbe, jungfrulin, prästkrage, ögontröst, solvända, knägräs, stagg och darrgräs.

Nuvarande hävd: Marken hävdas genom bete och är välhävdad.

Ingrepp - Påverkan: Ett dike från ladugården skär genom hagmarken. Påverkan av diket är tydlig. Nässeluppslag, skräppor och en mindre fuktäng med knapptåg är resultaten.

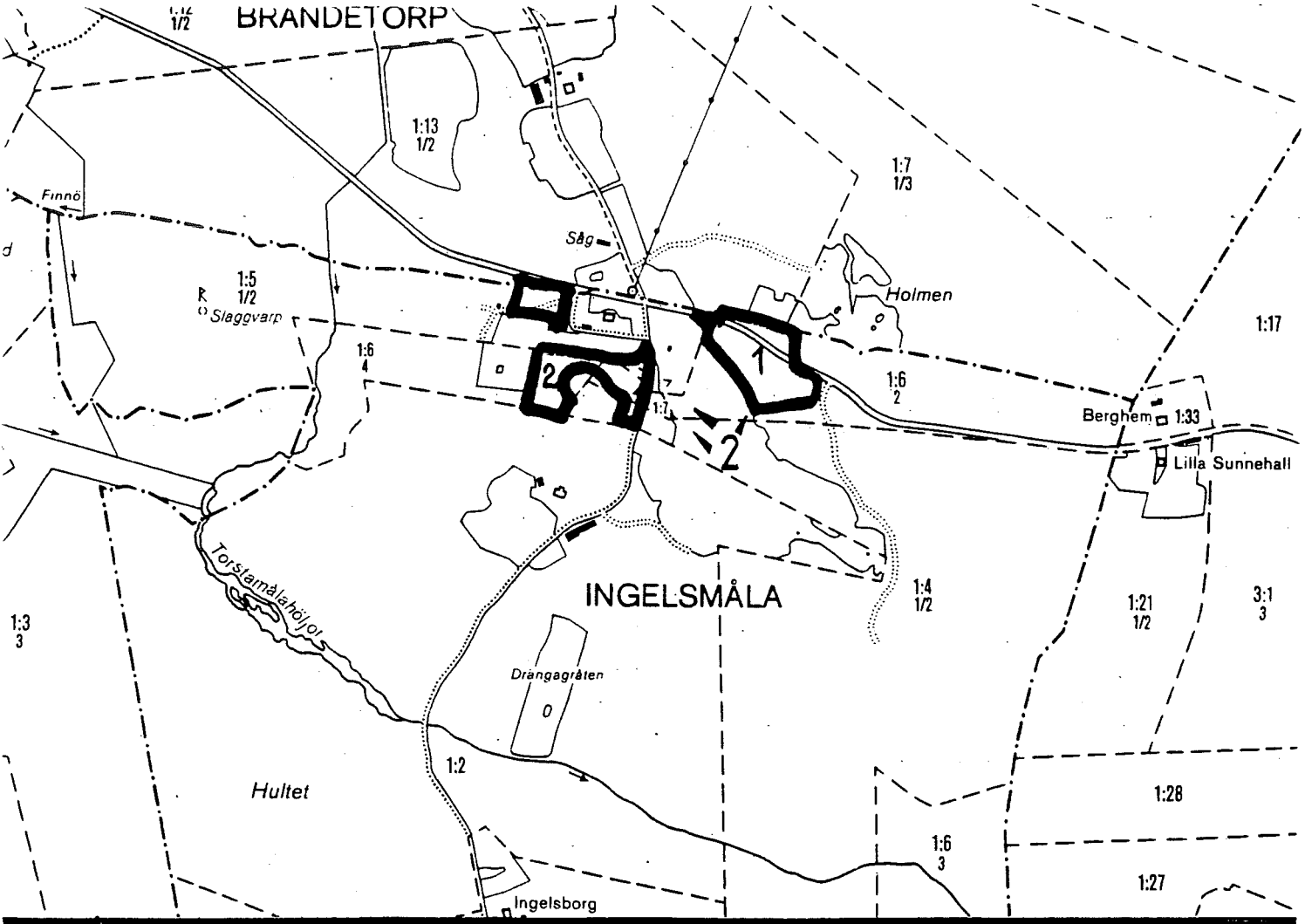
BRANDETORP
1:13
1/2
1:7
1/3
Finnö
Såg
Holmen
1:5
1/2
Slaggvarp
1:6
4
1:6
2
1:17
Berghem
1:33
Lilla Sunnehall
Torslanmålahöjd
INGELSMÅLA
1:4
1/2
1:21
1/2
3:1
3
1:3
3
Drängagråten
1:2
Hultet
1:28
1:6
3
1:27
Ingelsborg

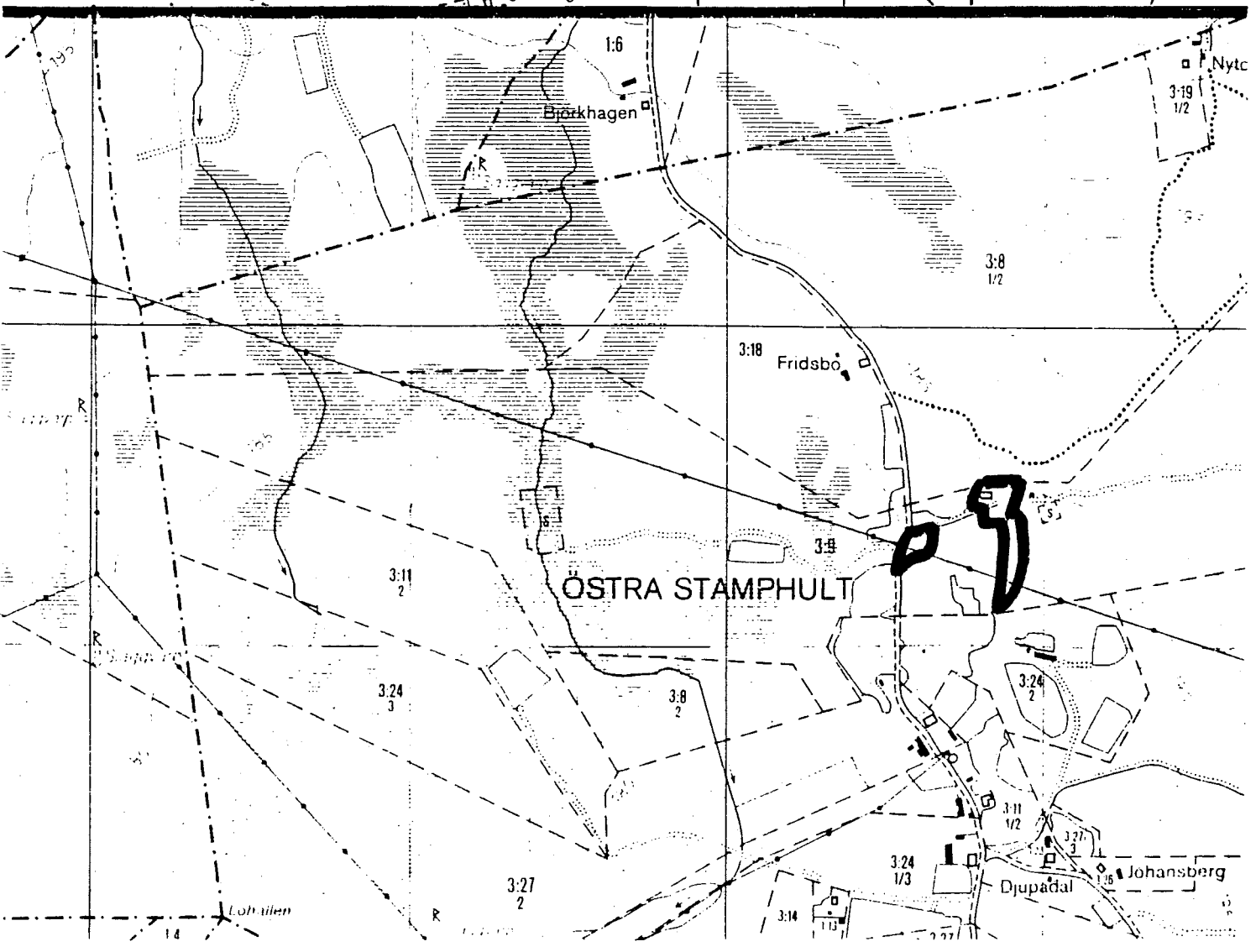
1:6
Björkhagen
Nytc
3:19
1/2
3:8
1/2
3:18
Fridsbo
3:9
3:11
2
ÖSTRA STAMPHULT
3:24
3
3:8
2
3:24
2
3:11
1/2
3:24
1/3
Djupadal
Johansberg
3:27
2
Lohallen
3:14

28. Ingelsmåla 2 Klass III

Typ av fodermark: Ekhage (1) och björkhage (2).

Landskap: Ingelsmåla är en mindre by med flack topografi. Barrskog med talrika mossemarker omger byn.

Vegetationstyper: Ekhagen består till största delen av rödvenäng och fårsvingeltorräng. Ett mycket litet inslag av blåbär-lingon- hed finns i brynet mot öster. Björkhagen domineras av rödvenäng. Där björken står som tätast går vegetationen över i blåbärlingonhed, liksom i det lilla området i nordväst.

Flora: Ekhagens trädskikt är mycket glest och består av några fina, fristående ekar och ett antal ungbjörkar. En dominerar det glesa buskskiktet där också rönn, asp och ek är representerade. Björkhagen består av två helt öppna områden och en björkdunge. Björkdungen innehåller också enstaka gran och ek. Buskskiktet består av en, gran och rönn. Slåtter- och betesgynnad flora i objektet är: solvända, gökärt, svinrot, ängsvädd, bockrot, slåttergubbe, skogsklöver, jungfrulin, vårbrodd, stagg och darrgräs.

Nuvarande hävd: Ekhagen är inte hävdad under 1987, då hägnet varit nedtaget p g a vägarbete. Tidigare är marken betad av får. Fårbetet kommer att fortsätta fr o m nästa sommar. Björkhagen ingår i ett större område som kommer att bli hjorthägn.

29. Östra Stamphult Klass II

Typ av fodermark: Träd- och buskbärande äng.

Vegetationstyper: Gränserna mellan vegetationstyperna är diffusa. Fårsvingelvariant av rödvenhed är vanligast. Som inslag på några ställen ser man rödvenäng och stagghed. Mellan åkern och skogsbrynet finns en ren som mest liknar rödvenhed. Lilla området vid vägen är en artfattigare rödvenhed.

Flora: Björk dominerar området runt huset. Ask, lönn och apel förekommer också. Ängen är buskfri. Många slåtter- och betesgynnade växter finns på ängen: backnejlika, jungfrulin, sommarfibbla, gökärt, prästkrage, ögontröst, blåsuga, slåttergubbe, svinrot, bockrot, slåtterfibbla, gullviva, ängsvädd, stagg, vårbrodd, darrgräs och knägräs.

Kulturhistoriska förhållanden: Läget, nära huset, och den stora artrikedomen ger intrycket att marken varit slåtteräng under mycket lång tid.

Nuvarande hävd: Marken hävdas genom slåtter och är välhävdad.

Ingrepp - Påverkan: Inga tecken på ingrepp och påverkan är synliga.

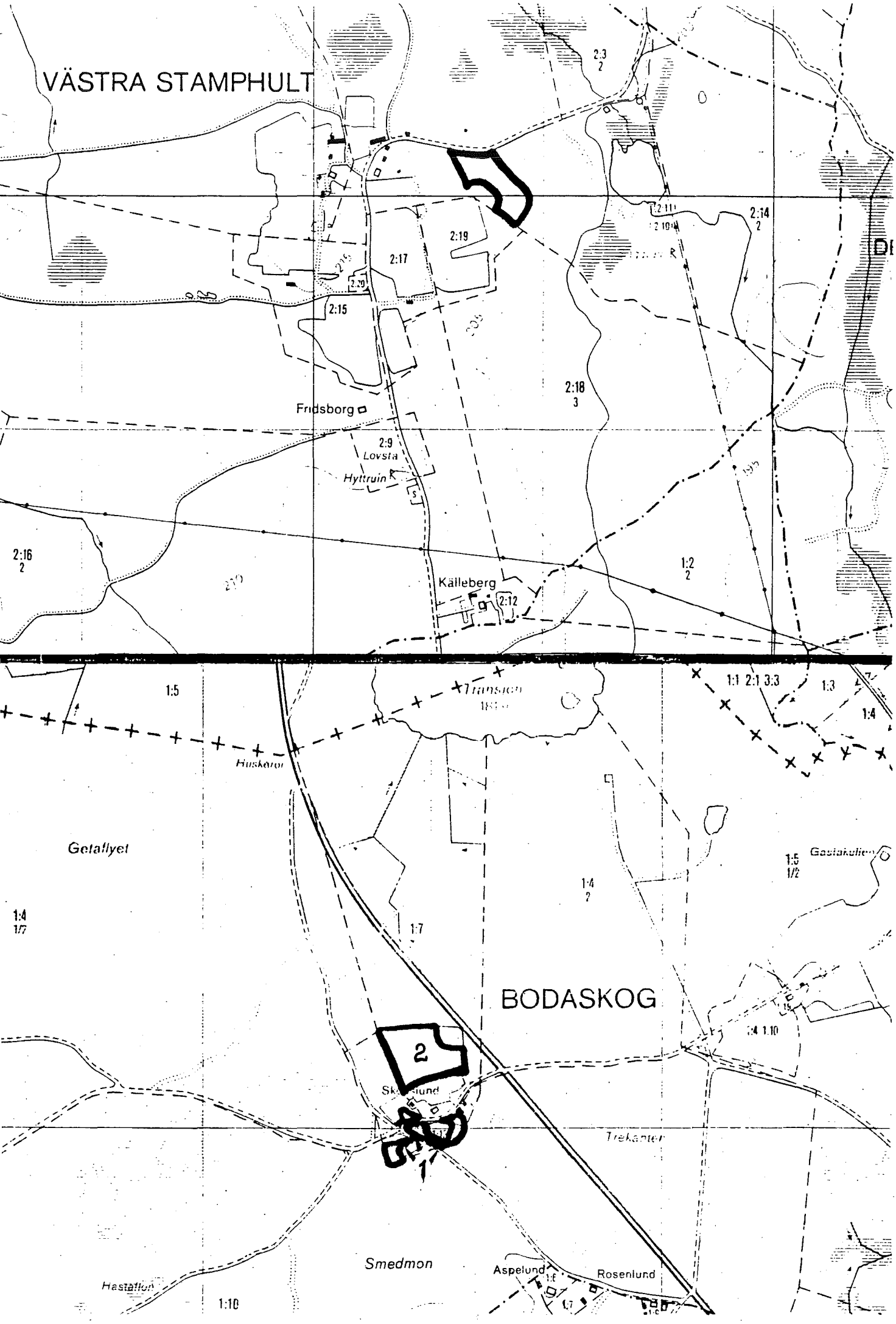
VÄSTRA STAMPHULT
2:3
2
2:14
2
2:19
2:17
2:20
2:15
2:18
3
Fridsborg
2:9
Lovsta
Hyttruin
2:16
2
1:2
2
Källeberg
2:12
1:5
1:1 2:1 3:3
1:3
1:4
Getaflyet
1:4
1/7
1:7
1:4
2
1:5
1/2
BODASKOG
2
1
Trekanten
Smedmon
Aspelund
Rosenlund
1:10

30. Västra Stamphult Klass III

Typ av fodermark: Annan träd- och buskbärande hagmark.

Landskap: Västra Stamphult är en högt belägen by i Emmabodas norra skogsbygd.

Vegetationstyper: Till största delen består hagmarken av rödvenhed, men även mindre inslag av rödvenäng förekommer.

Flora: Trädskiktet består av relativt unga träd. Björk, tall och gran är vanligast. Asp förekommer mer sparsamt. Buskskiktet består av hassel, en, björk, rönn och nypon. Hävdgynnad flora i hagen är: slåttergubbe, blåsuga, gökärt, prästkrage, bockrot, ängsvädd, knägräs och stagg.

Nuvarande hävd: Marken betas av nötkreatur och är måttligt hävdad.

Ingrepp - Påverkan: Inga spår av påverkan är synliga.

31. Skogslund Klass II

Typ av fodermark: Träd- och buskbärande äng (1) och björkhage (2).

Landskap: Skogslund är en ensamliggande gård i nordvästra delen av Emmaboda. Gården omges av barrskog.

Vegetationstyper: Ängen är i huvudsak en enbuskmark som domineras av blåbär-lingonhed och rödvenhed. Björkhagen är tuvad. Mellan tuvorna finns rödvenäng och på tuvorna och på en mindre kulle finns fårsvingeltorräng och rödvenhed.

Flora: Trädskiktet i ängen är mycket ringa. Hägg förekommer sparsamt. Buskskiktet är relativt tätt bevuxet av en. Nypon förekommer. Björkhagen ger också ett intryck av öppenmark. De flesta träden växer i två mindre björkdungar. Enstaka rönn, ek, pil och vildapel finns därutöver. Buskskiktet består av ek och nypon. Slåtter- och betesgynnad flora i markerna är: stor blåklocka, bockrot, backnejlika, gökärt, mandelblomma, jungfrulin, svinrot, slåttergubbe, blåsuga, solvända, kattfot, Jungfru Marie nycklar, granspira, vårbrodd, stagg och knägräs.

Kulturhistoriska förhållanden: Båda ängen och björkhagen har varit brukade som slåtteräng under mycket lång tid.

Nuvarande hävd: Slåtterängen är välhävdad medan björkhagen, som betas av en häst och två kor är måttligt hävdad.

Ingrepp - Påverkan: Både ängen och björkhagen är gödslade med kalisalpeter. Dock är markerna fortfarande artrika.

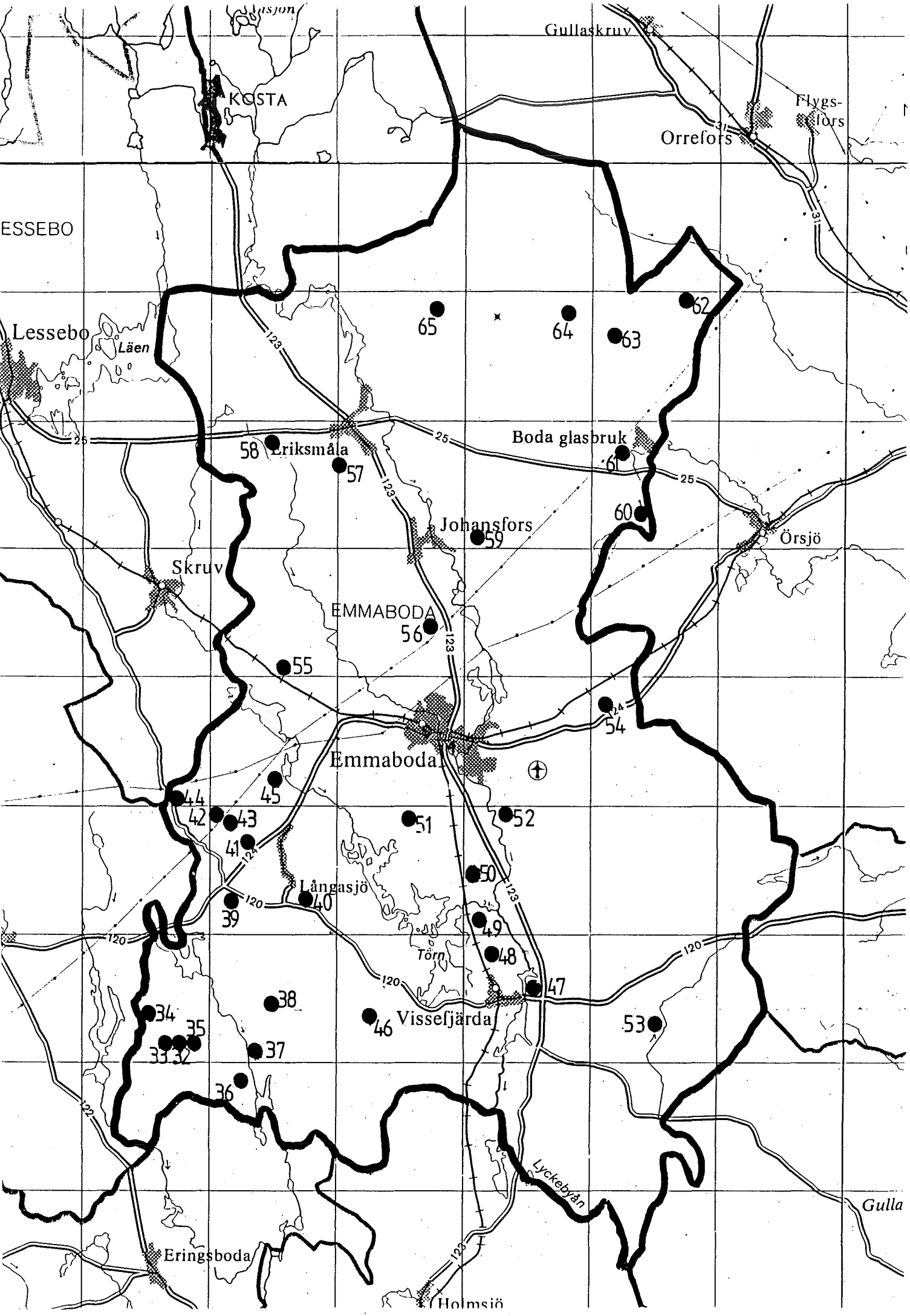
Gullaskruv
KOSTA
Flygs-
fors
Orrefors
ESSEBO
Lessebo
Läen
65
64
63
62
Boda glasbruk
61
58
Eriksmåla
57
60
Johansfors
59
Örsjö
Skruv
EMMABODA
56
55
54
Emmaboda
44
45
42
43
41
51
52
50
Långasjö
40
39
49
48
Törn
47
38
34
35
33
32
37
46
Vissefjärda
53
36
Lyckebyån
Gulla
Eringsboda
Holmsjö

Övriga objekt av visst värde i Emmaboda kommun

Nr	Objektnamn	Naturtyp
Långasjö socken		
32	Ramsjö 1	Öppen hagmark
33	Ramsjö 2	Öppen hagmark
34	Runnamåla	Annan träd- och buskbärande hagmark
35	Enkoneryd	Björkhage, öppen hagmark
36	Piggsmåla	Annan träd- och buskbärande hagmark
37	Lida 1 (Hultet)	Liten slåtteräng
38	Lida 2	Blandlövhage
39	Råamåla	Blandlövhage
40	Kallamåla	Björkhage
41	Brännamåla	Björkhage
42	Sibbahult 1	Björkhage, öppen hagmark
43	Sibbahult 2	Ekhage
44	Studsmåla	Ekhage
45	Södra Harebo	Annan träd- och buskbärande hagmark
Vissefjärda socken		
46	Fornamåla	Blandlövhage
47	Kyrkeby	Slåtterkärr
48	Norra Målatorp	Björkhage
49	Hovgård	Öppen hagmark
50	Karamåla	Ek- björkhage, övrig träd- och buskbärande hagmark
51	Stekaremåla	Blandlövhage
52	Gusemåla	Annan träd- och buskbärande hagmark
53	Klippingsbo	Björkhage
54	Ljungbylund	Björkhage
Algutsboda socken		
55	Moshult	Öppen hagmark
56	Duvemåla	Annan träd- och buskbärande hagmark
57	Huvudhultaö	Björkhage
58	Tomeshult	Annan träd- och buskbärande hagmark
59	Mattamåla	Ekhage
60	Sillamåla	Blandlövhage
61	Kärragärde	Björkhage
62	Kleftetorp	Björkhage
63	Hermanstorp	Björkhage
64	Brändetorp	Blandlövhage
65	Ingemundehult	Annan träd- och buskbärande hagmark

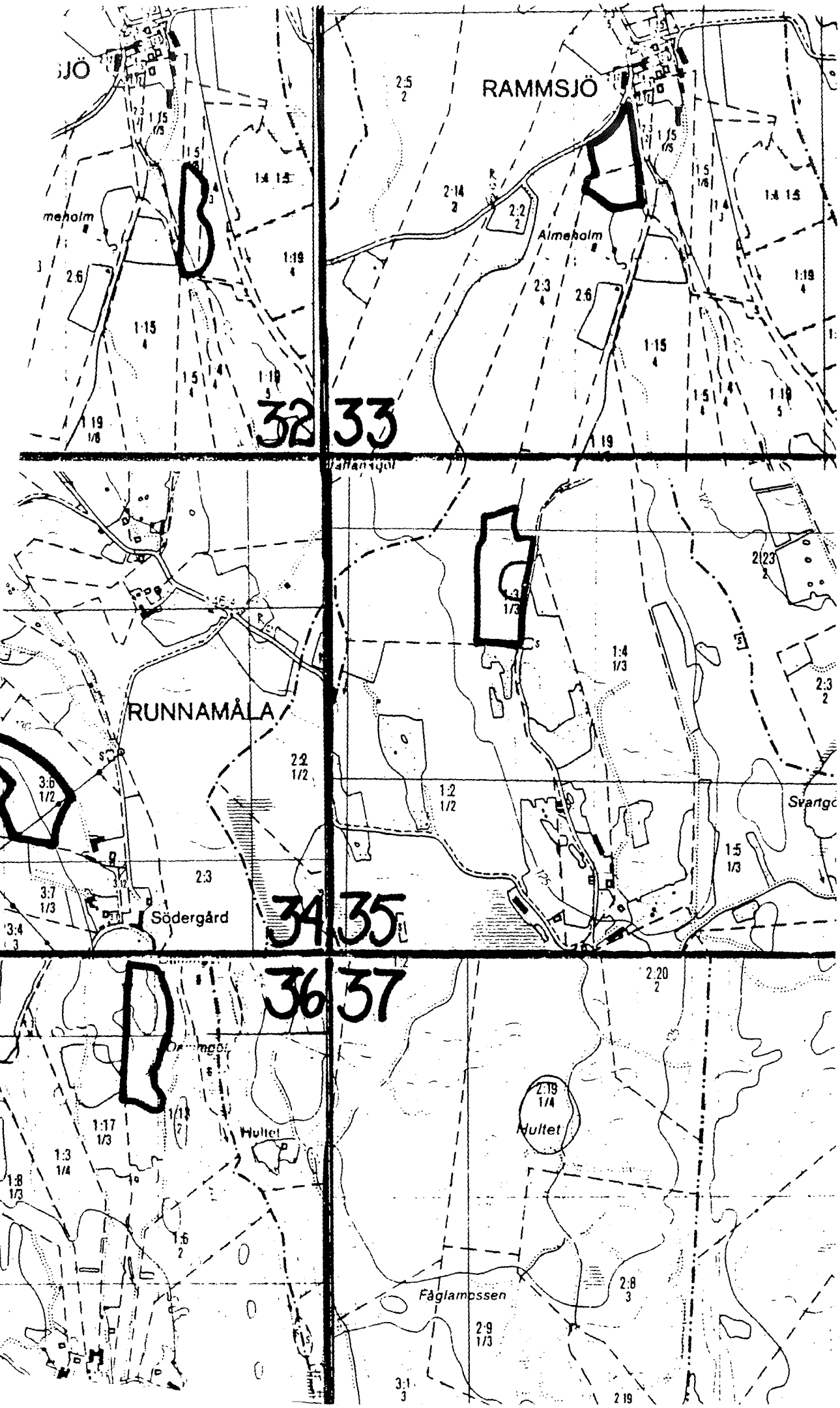
RAMMSJÖ
Almeholm
RUNNAMÅLA
Södergård
Hultet
Fåglamossen
32
33
34
35
36
37

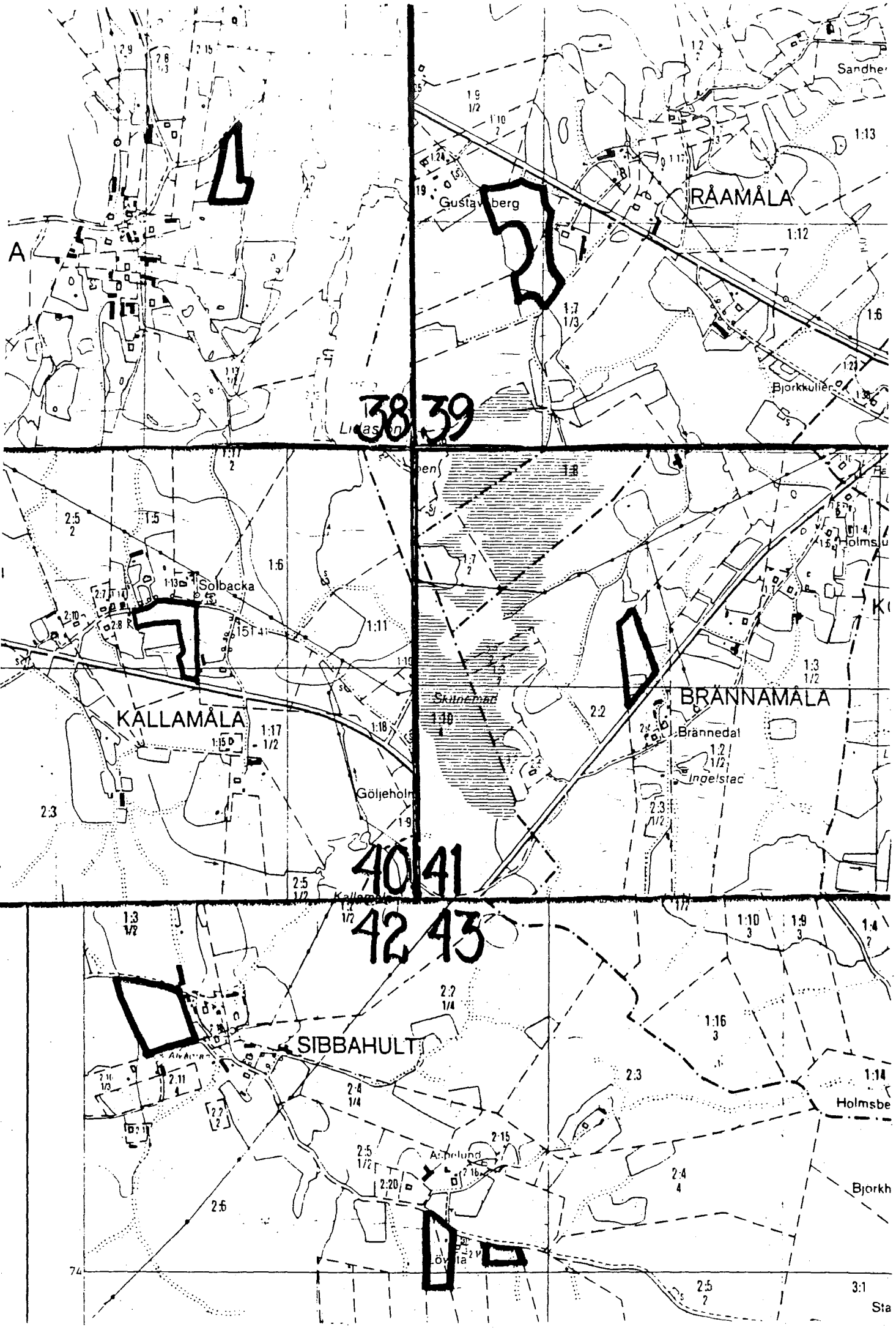

RÅAMÅLA
Gustavsberg
Sandhe
Bjorkkulier
38
39
Solbacka
KALLAMÅLA
Göljeholm
Skitnemad
BRÄNNAMÅLA
Brännedal
Ingelstad
Holmsju
40
41
42
43
SIBBAHULT
Holmsbe
Bjorkh
Sta

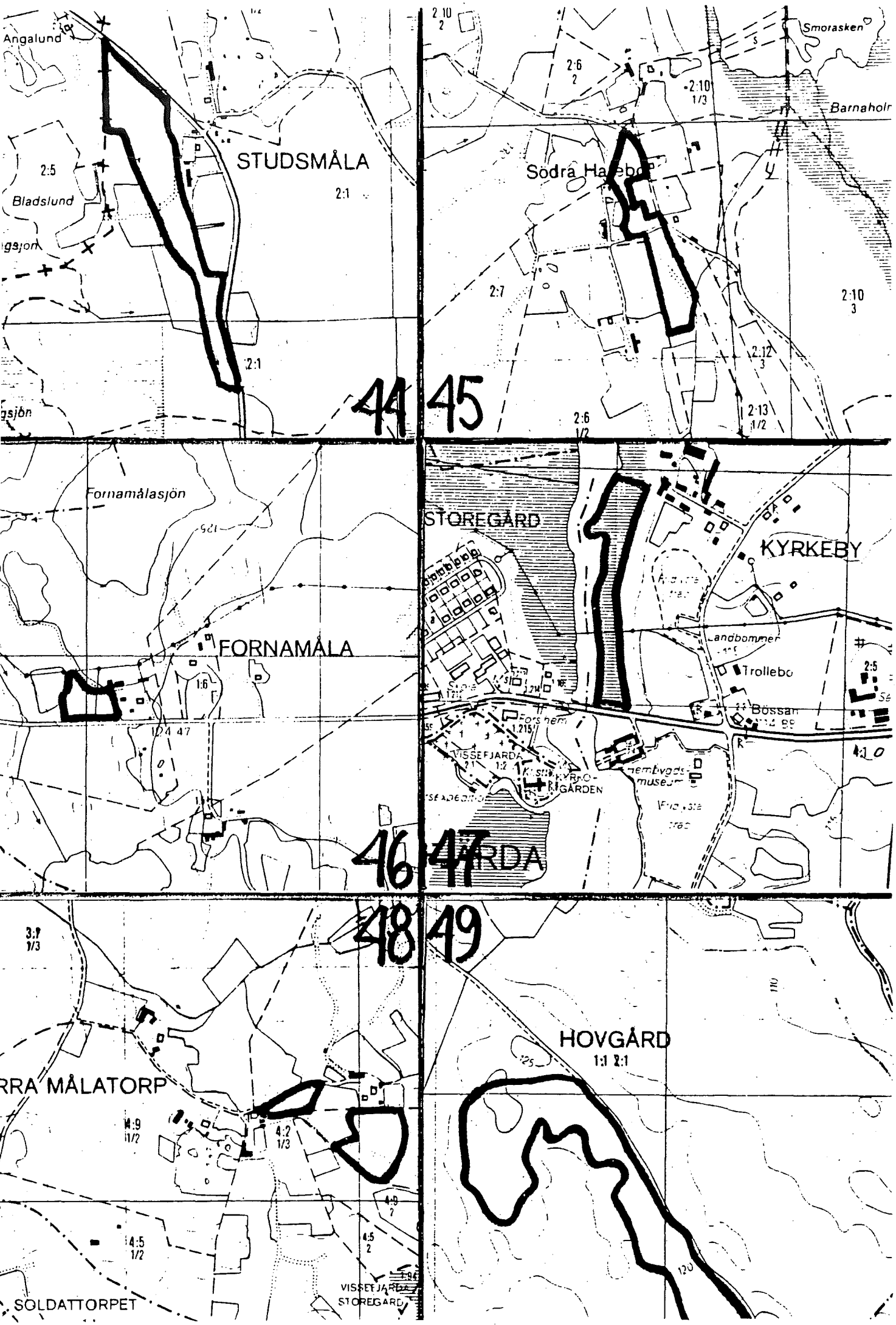
Angalund
STUDSMÅLA
Bladslund
Smorasken
Barnaholm
Södra Hagebo
44
45
Fornamålasjön
FORNAMÅLA
STOREGÅRD
KYRKEBY
Landbommen
Trollebo
Bossan
VISSEFJARDA
46
47
48
49
HOVGÅRD
MÅLATORP
SOLDATTORPET
VISSEFJARDA
STOREGÅRD

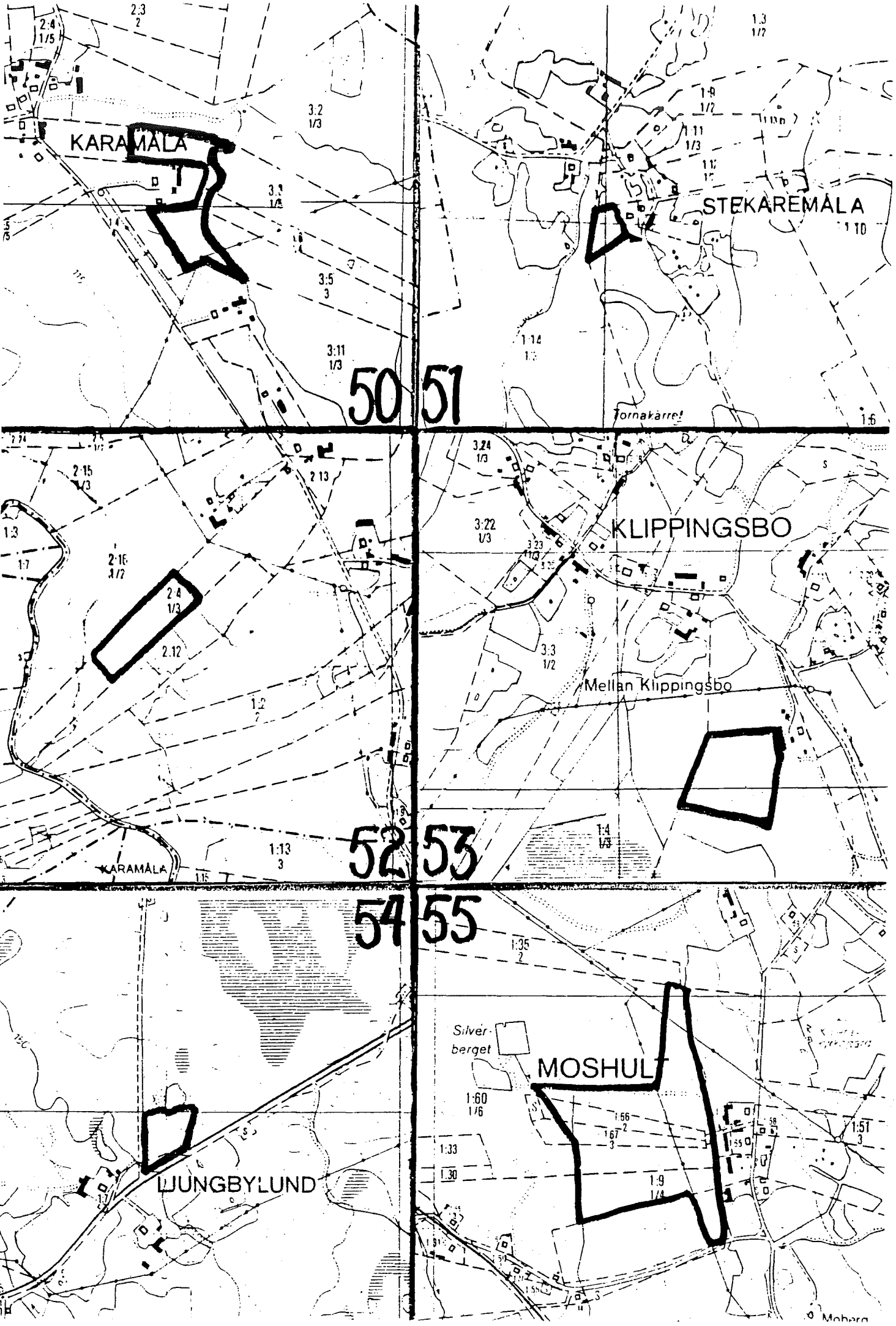
KARAMÅLA
STEKAREMÅLA
50
51
KLIPPINGSBO
Mellan Klippingsbo
52
53
KARAMÅLA
54
55
Silver-
berget
MOSHULT
LJUNGBYLUND

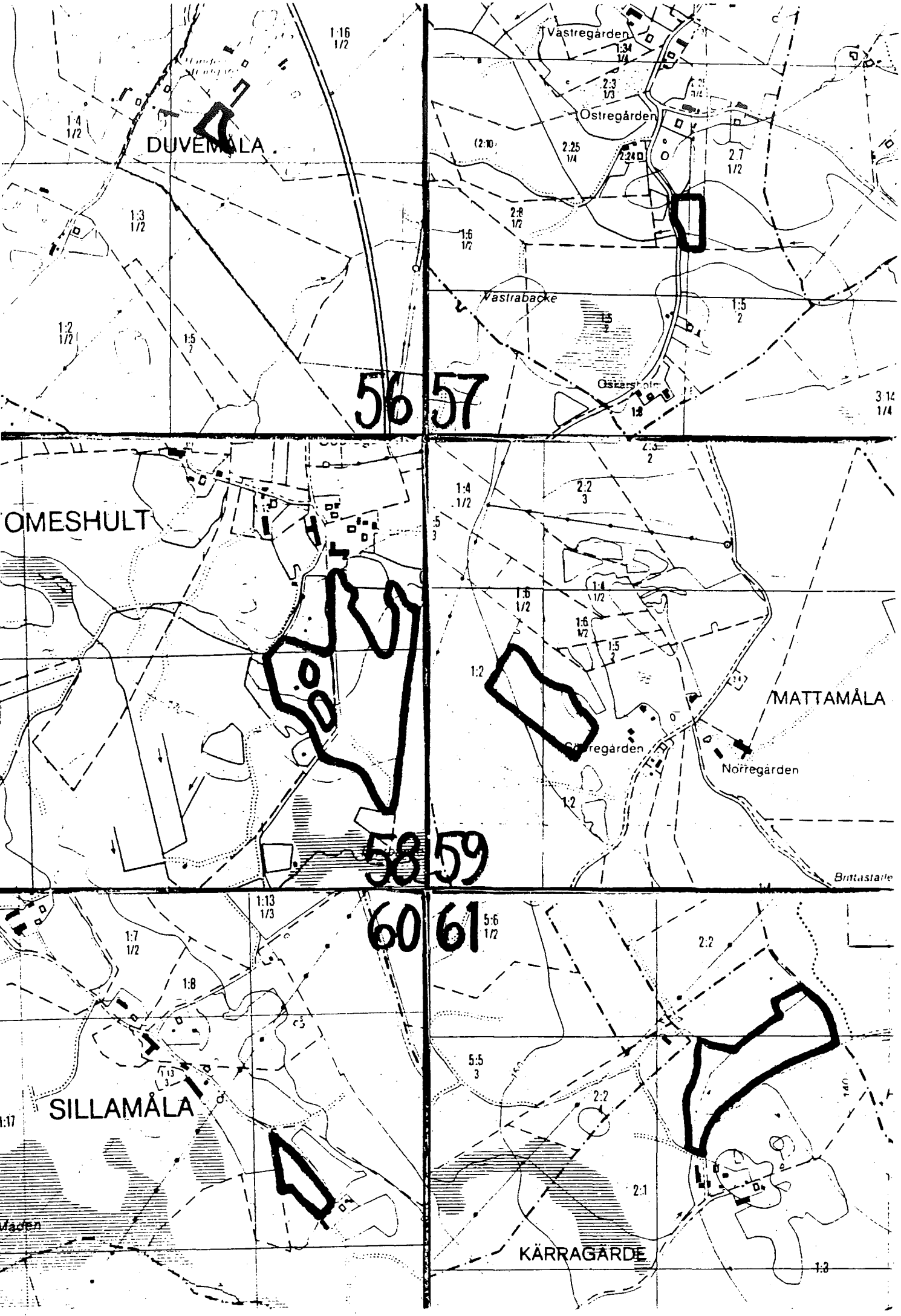
DUVEMÅLA
Västregården
Östregården
Västrabacke
Oskarshem
56
57
OMESHULT
MATTAMÅLA
Norregården
58
59
Brittastarle
60
61
SILLAMÅLA
KÄRRAGÅRDE

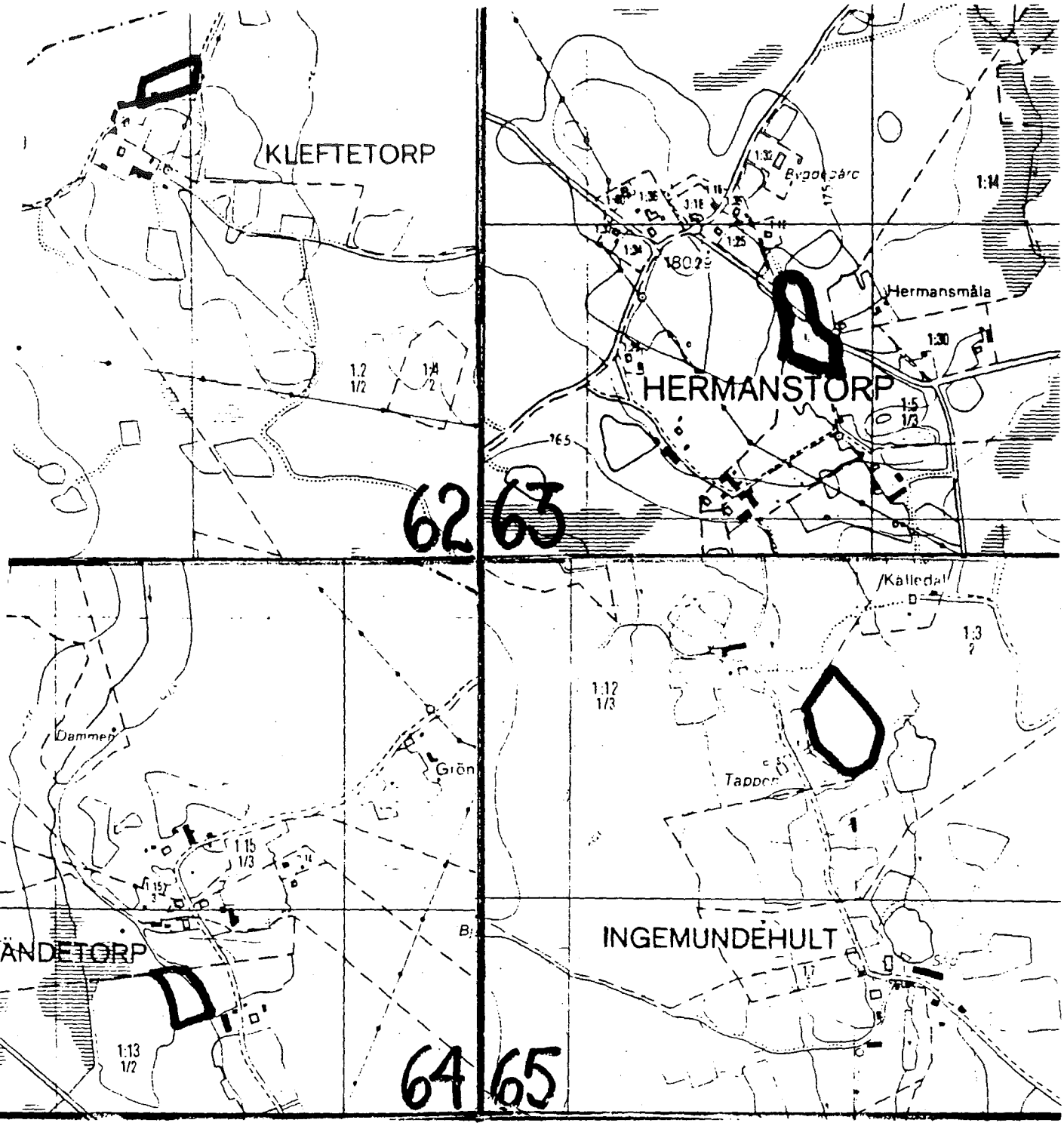
KLEFTETORP
HERMANSTORP
Hermansmåla
Bygdegård
Källedal
Dammen
Grön
Tappen
ÄNDETORP
INGEMUNDEHULT
62
63
64
65

Objektnr _____

Delobjektnr _____

Objektnamn _____

Kommun _____

Ekoblad _____

Flygbildnr _____

Datum _____

Fotodokumentation _____

Naturtyp _____

○ Intressant objekt
○ Klass I
○ Klass II
○ Klass III
○ Klass IV
(Intressant efter vårdinsats)

○ Ointressant
○ Barrträdplantering
○ Långt gången igenväxning/ upph d hävd
○ Intensiv kvävegödselanvändning
○ _____

3.3 INGREPP - PÅVERKAN

Gödsling (N)

○ Ingen ☐☐☐☐
○ Svag ☐☐☐☐
○ Tydlig ☐☐☐☐

Plantering

○ Barr, höjd _____ m
○ Ädellöv, höjd _____ m
○ Annat löv, höjd _____ m

Övrigt _____

3.4 MARKFÖRHÅLLANDEN

Fuktighetsförhållanden ○ torr ○ frisk ○ fuktig ○ våt

○ källa ○ vattendrag ○ mindre vattensamling _____

Berggrund _____

Jordart _____

Kommentar _____

3.5 VEGETATION OCH FLORA (3 = riklig-dominant 2 = vanlig 1 = enstaka)

Hed	Äng		Annat	
____ ÖRTLJUHE	____ HÄLMAÄNG	____ TUVTÄÄNG	____	_____
____ BLÅLIHED	____ FÅRTOÄNG	____ HÖGÖRÄNG	____	_____
____ PORBLÅHE	____ ÖRTTOÄNG	____ LÅGSTÄNG	____	_____
____ RÖDVENHE	____ RÖDVÄNG	____ BLÅTÄÄNG	____	_____
____ RÖDVEFÅR	____ SKOGNÄNG	____ BLÅTÄSYD	____	_____
____ STAGGHED	____ ÖRTFRÄNG	____ HÖSTÄÄNG	____	_____
____ BORTÄTHE	____ SVIRÄNG	____ FRÄSTÄNG	____	_____

Trädskikt (T) _____

○ Förekomst av mycket gamla träd ○ Förekomst av döda träd

Buskskikt (B) _____

Täckningsgrad (T och B) ○ 0-25 % ○ 25-50 % ○ 50-75 % ○ 75-100%

○ Enstaka buskar ○ Tätt sly

Kommentar _____

(3 = riklig-dominant, 2 = vanlig, 1 = enstaka)

Slåtter- och betesindikatorer:

__ AJUG PYR blåsuga B %
__ ANTE DIO kattfot
__ ANTH ODO vårbrodd %
__ ARNI MON slåttergubbe S

__ BOTR LUN läsbräken
__ BRIZ MED darrgräs (S)

__ CALL VUL ljung (betad)
__ CAMP PER st blåklocka %
__ CAMP ROT I blåklocka %
__ CAMP TRA nässelklocka
__ C CAPILL hårstarr (S)
__ C DIOICA nålstarr
__ C HOSTIA ängsstarr (S)
__ C LEPORI harstarr
__ CENT JAC rödklint
__ CIRS ACA jordtistel B
__ CIRS HEL brudborste
__ CREP PRA klasefibbla S

__ DACTYRIZ nycklar
__ DANT DEC knägräs
__ DIAN DEL backnejlika

__ EUPHRASZ ögontröst B,S

__ FILI VUL brudbröd
__ FRAG VRD backsmultron B

__ GALI SAX stenmärs
__ GENT AMA ängsgentiana S
__ GENT CAM fältgentiana
__ GENT ULI sumpgentiana B
__ GERA SAN blodnäva
__ GY CO:CO brudsporre (S)
__ GY CO:DE stor brudsporre

__ HELI NUM solvända
__ HERM MON honungsblomster
__ HIER AUL revfibbla
__ HYPO MAC slåtterfibbla S

__ INUL SAL krissla

__ JUNC SQU borsttåg B

__ LATH LIN gökärt %
__ LEON HIS sommarfibbla
__ LEUC VUL prästkrage
__ LINU CAT vildlin (S)
__ LIST OVA tvåblad S
__ LUZU MUL ängsfryle

__ LUZU PAL blekfryle B
__ LUZU SUD svartfryle B

__ MELA CRI korskovall S
__ MELA NEM lundkovall

__ NARD STR stagg

__ OPHI VUL ormtunga
__ ORCHIS Z nycklar S,B

__ PARN PAL slåtterblomma S
__ PEDI SYL granspira
__ PIMP SAX bockrot %
__ PHLE PHL flentimotej
__ PLAN MED rödkämpar
__ PLAT BIF nattviol
__ PLAT CHL gronv nattviol
__ POLY AMA rosettjungfrulin
__ POLY COM toppjungfrulin
__ POLY VUL jungfrulin
__ POLY VIV ormrot
__ POTE CRA vårfingerört
__ POTE TAB småfingerört B
__ PRIM FAR majviva
__ PRIM VER gullviva S
__ PULS PRA fältsippa B
__ PULS VUL backsippa B

__ PYRO MED klockpyrola S

__ RANU BUL knolsmörblomma
__ RANU PCL backsmörblomma
__ RHIN SER höskallra (S), B
__ RHIN MIN ängsskallra S

__ SAXI GRA mandelblomma B %
__ SCOR HUM svinrot S
__ SELA SEL dvärglummer
__ SERR TIN ängsskära S
__ SUCC PRA ängsvädd

__ T/ERYTHR sandmaskros B
__ T/PALUST strandmaskros
__ THAL SIM backruta S
__ TRIF MED skogsklöver %
__ TRIF MON backklöver
__ TROL EUR smörbollar S

__ VERO SPI axveronika B
__ VIOL CAN ängsviol B
__ VIOL HIR buskviol
__ VIOL RUP sandviol B

__ PELT CAN filtlav

__ VAXSKIVLINGAR

Hotade arter:

_____
_____
_____
_____

○ Massförekomst av kvävegödselindikatorer

_____
_____
_____
_____

Kommentar _____

_____

3.7 KULTURHISTORISKA FÖRHÅLLANDEN

Spår av betesbruk	Spår av fodertäkt	Övriga spår	Ålderdomligt jordbrukslandskap
○ fägata	○ ängs(hö)lada	○ fornlämning	_____
○ trägärdesgård	○ damm	○ stensträng	_____
○ stengärdesgård	○ sildike	○ hålväg	_____
_____	○ hamlat träd	○ genuin gårdsmiljö	_____
_____	_____	○ äldre åker	_____
	_____	○ odlingsrösen	_____
	_____	○ husgrunder	_____

Kommentar _____

3.8 NUVARANDE HÄVD

○ slåtter ○ bete _____

Ålderdomligt hävdform

_____
_____

Hävdens tillstånd

- o välhävdat ☐☐☐☐
- o måttlig hävd ☐☐☐☐
- o svagt hävdat ☐☐☐☐
- o hävd saknas ☐☐☐☐

Ingår i arealen:

Gammal åker _____ %

Skog _____ %

Kommentar _____

3.9 ÖVRIGT - KOMPLETTERING AV UPPGIFTER UNDER 1-3 _____

_____
_____

4.1 Regional/lokal jämförelse av inventeraren

Kontinuitet hävden _____

Mångformighet _____

Typrepresentativitet _____

Ingrepp-Påverkan _____

Nuvarande hävd _____

Ålderdomligt jordbrukslandskap _____

Skönhet _____

Övrigt _____

4.2 Förslag till åtgärder för bibehållande av värden (av inventeraren) _____

MARKSLAG OCH NATURTYPER

1. FASTMARKSÄNGAR (Hårdvallsängar)

Ängar på ett hårt grovt minerogent underlag vanligtvis moränmark, den finns främst på torr-frisk mark och indelas i:

a) Hackslått

Hårdvallsäng på ofta ytblockig, kuperad eller sluttande moränmark. För slåttern används ofta en kortbladig lie. Man hackar sig fram mellan stenarna. Denna typ av äng är vanligtvis uppsplittrad på små arealer ofta mellan åkrar.

b) Träd- och buskbärande äng

Förekommer på all slags minerogen mark. I sin mest typiska utformning kännetecknas naturtypen av en vegetationsmosaik av lövträdsdungar (runnor) och öppna slåtterytor. Mycket stor artrikedom utmärker dessa marker.

c) Annan öppen äng

Slåtteräng på fastmarksunderlag ej hänförbar till hackslått eller träd- och buskbärande äng.

2. FUKT OCH VÅTMARKER

a) Sötvattenstrandäng

Förekommer på flacka såväl organogena som minerogena finsedimentstränder vid sjöar och vattendrag. Maden är en strandäng på extremt flacka stränder vid sjöar och meandrande vattendrag. I de fall mader fortfarande hävdas sker det genom bete. Slåtterhävd lever kvar i sällsynta undantagsfall. Hävdade mader utgör synnerligen värdefulla fågelbiotoper.

b) Havsstrandäng

Förekommer på flacka finsedimentstränder och innefattar området mellan hög och lågvattengränserna. Havsstrandängen hävdas numera enbart genom bete och hyser ofta en rik växt- och djurvärld.

c) Sidvallsäng

Hit förs sådan fukt- och våtmark, som ej tillhör den egentliga strandzonen mot öppet vatten, men som genom sitt läge i terrängen har en vegetation av fuktängstyp.

3. HAGMARKER

Med hagmark avses inhägnad beteshävdad inägomark. Undantagsvis kan hagmark förekomma på tidigare utmark.

a) Öppen hagmark

Förekommer i olika terrängtyper och saknar i princip buskar och träd. Enstaka solitärer av träd och/eller buskar kan förekomma. Öppenheten är som regel resultatet av långvarigt betestryck i kombination med avverkning och röjning.

b) Ekhage

Ekhagen är en betesmark där ek eller undantagsvis bergek är enda eller dominerande trädart. Såväl andra ädla lövträd som mera triviala trädarter kan förekomma som inblandning.

c) Björkhage

En betesmark där vårtbjörk och/eller glasbjörk är de enda eller de dominerande trädarterna.

d) Blandlövhage

Övriga lövträdspräglade hagmarker förs till denna typ, som då inrymmer såväl ädellövhagmarker som "triviallöv"-hagmarker.

e) Annan träd och buskbärande hagmark

Hit räknas träd- och buskbärande betesmark som inte kan hänföras till någon av de föregående typerna. Som exempel kan nämnas barrträdspräglad betesmark.

4. ÖVRIGA BETESMARKER

Till denna grupp förs olika typer av naturlig betesmark som hör hemma på utmarken.

a) Alvar

Plan, sprickgenomsatt kalkhäll som är överlagrad av ett tunt lager, ofta uppfrysningsbenägen vittringsjord. Alvar är en baltisk naturtyp som i första hand Öland och Gotland har gemensam med Baltikum.

b) Annan öppen utmark

Hit räknas andra träd- och buskfria betesmarker som ej kan hänföras till alvar eller ljunghed. Som typexempel kan hänföras gamla exercishedar på plana sandfält.

Indikatorarter för hävdad och ogödslad mark

Många av de växter som har sin livsmiljö i ängs- och hagmarker har under århundraden genomgått en anpassning till den typen av mark. Det är inte så att arterna "tycker speciellt mycket om" att bli avätna av en mule eller avslagna av en lie, men genom anpassningar, ex bladrosett vid marken, klarar de av den påfrestningen bättre än andra arter. De har blivit mycket konkurrensstarka i sin miljö, så länge den är stabil. När miljön förändras, marken gödslas eller växer igen, konkurreras de lätt ut av kväve- eller skuggynnade växter. Därför är ängs- och hagmarksväxterna en måttstock på hur mycket påverkan marken varit utsatt för. De indikerar hävdad och ogödslad mark.

Växterna har individuella krav och olika toleransnivå. Det finns en lista där indikatorarterna fått olika koder. Den kan tyckas svårläst, men här kommer ett exempel:

	H	B1	B2	B3
Ex. Slåttergubbe	2	2	1	0

. Här kan man utläsa att slåttergubben är starkt slåttergynnad (sent betespåsläpp har samma verkan). Den minskar måttligt vid lågt betestryck, stark minskning vid 10-15 årigt avbrott i beteshävden och försvinner helt vid 30-40 års betesavbrott.

Teckenförklaring till följande sida:

H = Reaktion på slåtter resp beteshävd.	1=Slåtterberoende (sent betespåsläpp) 2=Starkt slåttergynnad (sent betespåsläpp)
Obs: Inget gradientförhållande i sifferangivelserna 4-6.	3=Måttligt slåttergynnad (sent betespåsläpp) 4=Grässvålsart allmänt (slåtter- och betesgynnade/slåtter- och betestoleranta) 5=Populationstyngdpunkten på rel hårt betade betesmarker (betesgynnade arter) 6=Populationstyngdpunkten på sedan mer än en mansålder ohävdad mark eller på annan mark än hävdad naturlig fodermark ("ohävdsart") *=starkt slåttergynnad på silikatmark, slåtter och betesväxt på kalkmark #=starkt slåttergynnad i Sydsverige, mer indifferent i boreala områden.
B1=Reaktion på lågt ("igenväxning-") betestryck, från ett välbetat tillstånd med arten närvarande.	1=Stark minskning 2=Måttlig minskning 3=Måttlig ökning 4=Stark ökning
B2=Reaktion på ett 10-15-årigt avbrott i beteshävden	0=Borta eller ytterst sällsynt 1=Stark minskning 2=Måttlig minskning 3=Måttlig ökning 4=Stark ökning
B3=Reaktion på ett 30-40-årigt avbrott i beteshävden	0=Borta eller ytterst sällsynt 1=Stark minskning 2=Måttlig minskning 3=Måttlig ökning 4=Stark ökning

INDIKATORARTER FÖR HÄVDAD OCH OGÖDSLAD MARK

ARTNAMN	H	B1	B2	B3
axveronika	5	x	2	1
backklöver	3	3	2	0
backnejlika	4	2	1	0
backruta	2	x	1	0
backsippa	5	3	2	1
backsmultron	5	2	2	1
backsmörblomma	3	4	3	0
blekfryle	5	2	1	0
blodnäva	3	3	2	0
blåsuga	5	x	x	1
bockrot	4	2	1	0
brudborste	3#	3	3	1
borsttåg	5	2	2	1
brudbröd	4	4	3	1
brudsporre -				
Gymnadenia conopsea	2*#	1	0	0
Gymnadenia densiflora	4	4	4	2
buskviol	4	3	3	0
darrgräs	2*	2	2	0
dvärglummer	4#	1	1	0
flentimotej	4	4	3	2
fältgentiana -				
Gentianélla suecico	1	1	0	0
Gentianélla germanica	4	1	0	0
fältsippa	5	3	2	1
granspira	3	1	0	0
grönvit nattviol	4	x	3	1
gullviva	2	x	x	1
gökärt	3	x	x	x
harstarr	3	3	2	0
honungsblomster	4	2	1	0
hårstarr	2*	1	0	0
höskallra -				
Rhinanthus vernalis	2*	2	0	0
Rhinanthus serotinus	4	2	0	0
jordtistel	5	2	1	0
jungfrulin	4	2	2	0
kattfot	4	2	2	0
klasefibbla	2	4	2	1
klockgentiana	4	1	1	0
klockpyrola	2	?	?	0
knägräs	4	2	2	1
knölsmörblomma	4	1	1	0
korskovall	2	3	2	0
krissla	3	3	3	1
liten blåblocka	4	3	2	1
lundkovall	3	3	4	3
låsbräken	4	1	0	0
majviva	4*	2	1	0
mandelblomma	5	2	1	0
nattviol	3	x	2	1
norsknoppa	6	?	?	?
Jungfru Marie nycklar	3	x	1	0
Ängsnycklar	3*	3	1	0
S:t Pers nycklar	4	3	2	0
Johannesnycklar	2	3	1	0
nässelklocka	3	3	3	1
ormrot	4#	x	1	0
ormtunga	3*	3	2	0
prästkrage	3	x	2	1
revfibbla	4	2	2	1
rosettjungfrulin	4	2	1	0
rödklint	3*	3	2	0
rödkämpar	3	2	1	0
sandmaskros	5	1	1	0
sandviol	5	1	0	0
skogsklöver	4	3	2	1
slåtterblomma -				
tidig	1	1	0	0
sen	3	2	1	1
slåtterfibbla	2	2	2	1
slåttergubbe	2	2	1	0
småfingerört	5	3	2	1
smörbollar	2#	x	3	0
solvända	3	3	2	0
sommarfibbla	3	1	0	0
stagg	4	2	2	0
stenmåra	4	2	1	0
stor blåklocka	3	3	3	2
strandmaskrosor	4	1	1	0
sumpgentiana	5	1	0	0
svartfryle	5	2	1	0
svinrot	2	3	2	1
toppjungfrulin	3	2	1	0
tvåblad	2	3	2	1
vildlin	2*	1	0	0
vårbrodd	4	3	2	1
vårfingerört	4#	2	1	0
ängsfryle	4	4	4	1
ängsgentiana -				
Gentianélla amarella	2	1	0	0
Gentianélla linguata	1	1	0	0
ängsklocka	3	x	2	?
ängsskallra	2	2	0	0
ängsskära	2	2	2	1
ängsviol	5	1	0	0
ängsvädd	3	x	2	2
vanlig ögontröst	5	2	1	0
ljung ögontröst	4	1	0	0
späd ögontröst	1	1	0	0

51 REDVEGETATION (REDVEG)

511 RISHED (RISHED)

5116 Rished av örtrik ljung-typ (ÖRTLJUHE)

Öppen rished med relativt stort örtinslag. Betesberoende. Sand, klippor.

D Calluna vulgaris (ljung)
Agrostis capillaris (rödven)
Festuca rubra (rödsvingel)
Luzula campestris (knippfryle)
Galium verum (gulmåra)
D Hieracium pilosella (gräfibbla)
Knautia arvensis (åkervädd)
Pulsatilla vulgaris (backsippa)
Thymus serpyllum (backtimjan)
Viola canina (ängsviol)

Till-lägg Rished av blåbär-lingon-typ (BLÅLIHE)

Torra, ofta svagbetade partier av björk/ekhagar, vanligtvis ytblockig moränmark. Blir vid igenväxning med gran frisk ristyp.

D Vaccinium myrtillus (blåbär)
D Vaccinium vitis-idaea (lingon)
Calamagrostis arundinacea (piprör)
D Deschampsia flexuosa (kruståtel)
Luzula pilosa (vårfryle)
Lathyrus linifolius (gökärt)
Melampyrum spp
Viola riviniana (skogsviol)

512 FUKTIG RISHED (FURISHED)

5122 Fuktig rished av pors-blåtåtel-typ (PORBLÅHE)

Högvuxen rished på fuktig-våt mark vid kust (och vid oligotrofa sjöstränder).

Erica tetralix (klockljung)
D Myrica gale (pors)
Salix repens (krypvide)
Agrostis canina (brunven)
Carex nigra (hundstarr)
Carex panicea (hirsstarr)
D Molinia coerulea (blåtåtel)
Drosera intermedia (småsileshår)
Galium palustre (vattenmåra)
Gentiana pneumonanthe (klockgentiana)
Potentilla erecta (blodrot)
Succisa pratensis (ängsvädd)
Viola palustris (kärrviol)

513 GRÄSHED (GRÄSHED)

5131 Gräshed av rödven-typ (RÖDVENHE)

Hårt betad gräsmark på torr, osorterad jord. Står ljungheden nära.

Calluna vulgaris (fläckvis) (ljung)
Vaccinium vitis-idaea (lingon)
D Agrostis capillaris (rödven)
Carex pilulifera (pillerstarr)
Deschampsia flexuosa (kruståtel)
Festuca ovina (fårsvingel)
Luzula campestris (knippfryle)
Achillea millefolium (rölleka)
Antennaria dioica (kattfot)
Campanula rotundifolia (liten bläkl
D Galium saxatile (V Sv) (stenmåra)
Galium verum (gulmåra)
Hieracium pilosella (gräfibbla)
Lathyrus linifolius (gökärt)
Platanthera bifolia (nattviol)
Stellaria graminea (grässtjärnblomma
Veronica officinalis (ärenpris)

5131 A Fårsvingel-var av rödven-gräshed (RÖDVEFAR)

Som huvudtypen men med större örtinslag.

Vaccinium vitis-idaea (lingon)
Agrostis capillaris (rödven)
Anthoxanthum odoratum (vårbrodd)
Carex caryophyllea (vårstarr)
D Deschampsia flexuosa (kruståtel)
D Festuca ovina (fårsvingel)
Achillea millefolium (rölleka)
Fragaria vesca (smultron)
Stellaria graminea (grässtjärnblom
Trifolium medium (skogsklöver)
Veronica chamaedrys (teveronika)
Veronica officinalis (ärenpris)

5132 Gräshed av stagg-typ (STAGGHED)

Lågvuxen, småtuvig, frisk-fuktig gräsmark. Ofta med fläckar av ljung och klockljung.

Carex panicea (hirsstarr)
Danthonia decumbens (knägräs)
Juncus squarrosus (borsttåg)
D Nardus stricta (starr)
Scirpus cespitosus (tuvsäv)
Achillea ptarmica (nysört)
Galium saxatile (V Sv) (stenmåra)
Pedicularis sylvatica (granspira)
Potentilla erecta (blodrot)

514 SANDGRÄSHED (SAGRÄHED)

5141 Sandgräshed av borsttåtel-typ (BORTÅTHE)

Lågvuxen gräsmark med av tramp (betesdjur m m) stört växttäcke. Torr, mager sandjord. S-SV Sverige.

D Aira praecox (vårtåtel)
Carex arenaria (sandstarr)
D Corynephorus canescens (borsttåtel)
Erophila verna (nagelört)
Filago minima (spenslig ullört)
Helichrysum arenarium (hedblomster)
Jasione montana (monke)
D Rumex acetosella ssp (tenuifolius) (rödsyra)
Scleranthus perennis (vitknavel)
Spergula morisonii (vårspergel)
Teesdalia nudicaulis (sandkrassing)
Thymus serpyllum (backtimjan)
Trifolium arvense (harklöver)

52 ÄNGSVEGETATION (ÄNGSVEG)

521 TORRÄNG (TORRÄNG)

5211 Torräng av hällmarks-typ (HÄLMRÄNG)

Maken (urbergs-)häll, delvis med tunt jordlager i sprickor. Urbergets motsvarig till 5151. Bildar ofta häll-"öar" i betesmark.

D Aira praecox (vårtåtel)
Festuca ovina (fårsvingel)
Arabis thaliana (backtrav)
Cerastium semidecandrum (vårarv)
Hieraceum pilosella (gräfibbla)
Jasione montana (monke)
Potentilla argentea (femfingerört)
D Rumex acetocella ssp tenuifolius (rödsyra)
Lychnis viscaria (tjärblomster)
Saxifraga granulata (mandelblomma)
Scleranthus annuus (grönknavel)
Scleranthus perennis (vitknavel)
D Sedum acre (gul fetknopp)
Sedum album (vit fetknopp)
Sedum telephium (kärleksört)
Trifolium arvense (harklöver)
Veronika verna (vårveronika)
Viola tricolor (stymmorsviol)

5212 Torräng av fårsvingel-typ (FÅRTORÄNG)

Lågvuxen, örtrik gräsmark, torr, på något djupare jord än föregående. Bildar ofta 'tonsurer' omkring hällmarksöar - övergår ofta i följande samhälle.

Agrostis capillaris (rödven)
Anthoxanthum odoratum (vårbrodd)
D Festuca ovina (fårsvingel)
D Luzula campestris (knippfryle)
Achillea millefolium (röllika)
Campanula rotundifolia (liten blåklocka)
Galium verum (gulmåra)
Hieracium pilosella (gräfibbla)
Lathyrus linifolius (gökärt)
Lychnis viscaria (tjärnblomster)
Pimpinella saxifraga (bockrot)
Plantago lanceolata (svartkämpar)
Polygala vulgaris (jungfrulin)
Pulsatilla vulgaris (backsippa)
Ranunculus bulbosus (knölsmörblomma)
Saxifraga granulata (mandelblomma)
Stellaria graminea (grässtjärnblomma)
D Thymus serpyllum (backtimjan)
Veronika chamaedrys (teveronika)

5213 Torräng av örtrik ängshavre-typ (ÖRTTORÄNG)

Relativt högvuxen och mycket artrik gräsmark på mer eller mindre kalkrikt underlag.

Cotoneaster integerrimus (oxbär)
D Arrhenatherum pratense (ängshavre)
D Arrhenatherum pubescens (luddhavre)
Briza media (darrgräs)
Carex caryophyllea (vårstarr)
D Festuca ovina (fårsvingel)
Phleum phleoides (flentimotej)
Allium oleraceum (backlök)
Anthyllis vulneraria (getväppling)
Arabis hirsuta (lundtrav)
Artemisia campestris (fältmalört)
Carlina vulgaris (spåtistel)
Centaurea jacea (rödklint)
Centaurea scabiosa (väddklint)
Cerastium semidecandrum (vårarv)
Cirsium acaule (jordtistel)
Filipendula vulgaris (brudbröd)
Fragaria viridis (backsmultron)
D Galium verum (gulmåra)
Helianthemum nummularium (solvända)
Hypochoeris maculata (slåtterfibbla)
D Plantago media (rödkämpar)
Potentilla argentea (femfingerört)
Potentilla tabernaemontani (småfingerö
Pulsatilla vulgaris (backsippa)
Ranunculus bulbosus (knölsmörblomma)
Satureja acinos (harsynta)
Scabiosa columbaria (fältvädd)
Seseli libanotis (säfferot)
Thymus serpyllum (backtimjan)
Trifolium montanum (backklöver)

I brynsituationer och vid svagt bete (igenväxning) märks bl a

Agrimonia eupatoria (småborre)
D Geranium sanguineum (blodnäva)
Inula salicina (krissla)
Melampyrum nemorosum (lundkovall)
Origanum vulgare (kungsmynta)
D Trifolium medium (skogsklöver)
Vicia sylvatica (skogsvicker)
Vincetoxicum hirundinaria (tulkört)

522 FRISKÄNG (FRISKÄNG)

5222 Friskäng av rödven-typ (RÖDVÄNG)

Lågvuxen, frisk gräsmark, vanligtvis under glest stående träd och buskar. Mycket vanlig, betesberoende vegetationstyp i hela landet.

D Agrostis capillaris (rödven)
Festuca ovina (fårsvingel)
Luzula campestris (knippfryle)
Poa pratensis (ängsgröe)
D Achillea millefolium (röllika)
Achillea ptarmica (nysört)
D Alchemilla spp (daggkåpor)
Cerastium fontanum (hönsarv)
Galium boreale (vitmåra)
Galium verum (gulmåra)
Geum rivale (humleblomster)
Lathyrus pratensis (gulvial)
Potentilla erecta (blodrot)
Rumex acetosa (ängssyra)
Stellaria graminea (grässtjärnblomma)
Succisa pratensis (ängsvädd)
Taraxacum spp grp Vulgaria (ogräsmaskrosor)
D Trifolium repens (vitklöver)
Vicia cracca (kråkvicker)

5223 Friskäng av skogsnäva-typ (SKOGNÄNG)

Tämligen högvuxen, örtrik gräsmark på friska jordar.

Anthoxanthum odoratum (vårbrodd)
Briza media (darrgräs)
Deschampsia cespitosa (tuvtåtel)
Festuca ovina (fårsvingel)
Luzula multiflora (ängsfryle)
D Alchemilla spp (daggkåpor)
Anemone nemorosa (vitsippa)
Cirsium helenioides (brudborste)
Dactylorrhiza spp (Ö Sv) (nycklar)
Filipendula ulmaria (älggräs)
Galium boreale (vitmåra)
D Geranium sylvaticum (skogsnäva)
Geum rivale (humleblomster)
Hepatica nobilis (Ö Sv) (blåsippa)
Hypericum maculatum (fyrkantig johannesört)
Hypochaeris maculata (slåtterfibbla)
Knautia arvensis (åkervädd)
Listera ovata (tvåblad)
Melampyrum nemorosum (Ö Sv) (lundkova
Polygonum viviparum (ormrot)
Potentilla erecta (blodrot)
Prunella vulgaris (brunört)
Ranunculus auricomus (majsmörblomma)
D Rhinanthus minor (ängsskallra)
Rubus arcticus (åkerbär)
Rumex acetosa (ängssyra)
Solidago virgaurea (gullris)
Trollius europaeus (smörbollar)
Veronica chamaedrys (teveronika)
Viola canina ssp montana (norrlandsvi
Viola riviniana (Ö Sv) (skogsviol)

5225 Örtrik friskäng (Örtfräng)

Rel lågvuxen, frisk, örtrik gräsmark, vanligtvis betad f.d. slåttermark, som ofta haft ett långvarigt förflutet som svinrotäng. Stor artrikedom, där ingen art kan sägas vara dominerande. På vålbetad mark spelar särskilt svinroten en i jämförelse med svinrotängen (5226 (Sviäng) se nedan) blygsam roll. Rel. vanlig i vissa bygder där markförhållanden mm inte medgett uppodling.

Scorzonera humilis (svinrot)
Agrostis capillaris (rödven)
Arrhenatherum pubescens (luddhavre)
Anthoxanthum odoratum (vårbrodd)
Poa pratensis (ängsgröe)
Festuca rubra (rödsvingel)
Leontodon hispidus (sommarfibbla)
Ajuga pyramidalis (blåsuga)
Euphrasia stricta (vanlig ögontröst)
Lathyrus linifolius (gökärt)
Crepis praemorsa (klasefibbla)
Potentilla cranzii (vårfingerört)
Trifolium montanum (backklöver)
Trifolium pratense (rödklöver)
Primula veris (gullviva)
Knautia arvensis (åkervädd)
Leucanthemum vulgare (prästkrage)
Leontodon autumnale (höstfibbla)
Polygala vulgaris (jungfrulin)
Plantago media (rödkämpar)
Lotus corniculatus (käringtand)
Platanthera bifolia (nattviol)
Hieracium auricula (revfibbla)
Lathyrus pratensis (gulvial)
Plantago media (rödkämpar)
Rhinanthus minor (ängsskallra)
Vicia cracca (kråkvicker)
Hypochoeris maculata(slåtterfibbla)

5226 Svinrotäng (Sviräng)

Svinrotdominerad slåtteräng som har haft stor utbredning i äldre tider. Större mängdförekomster även av andra slåttergynnade arter än svinrot, men mindre mängd av betesgynnade arter i jämförelse med den örtrika friskängen. (Obs.: Denna vegetationstyp kan uppträda även på nötkreatursbetad mark med sent betespåslåpp.)

D Scorzonera humilis (svinrot)
Briza media (darrgräs)
Euphrasia stricta var. tenuis (späd ögontröst)
Linum catharticum (vildlin)
Polygonum viviparum (ormrot
Rhinanthus minor (ängsskallra)

523 FUKTÄNG (FUKTÄNG)

5231 Fuktäng av tuvtåtel-typ (TUVTÄÄNG)

Tuvig gräsmark som vid upphörande bete övergår i högörtsäng (5232). Mellan tuvor ofta snaggbetad mark.

Carex nigra (hundstarr)
D Deschampsia cespitosa (tuvtåtel)
Elymus repens (kvickrot)
Festuca pratensis (ängssvingel)
Festuca rubra (rödsvingel)
Phleum pratense (timotej)
D Poa pratensis (ängsgröe)
Poa trivialis (timotej)
Anthriscus sylvestris (hundloka)
Achillea millefolium (röllika)
Galium uliginosum (sumpmåra)
Leucanthemum vulgare (prästkrage)
Potentilla anserina (gåsört)
D Ranunculus acris (smörblomma)
Ranunculus repens (revsmörblomma)
D Rumex acetosa (ängssyra)
Succisa pratensis (ängsvädd)
Trifolium pratense (rödklöver)
Trifolium repens (vitklöver)

Som en fuktig variant av huvudtypen kan följande artkonstellation uppträda:

Caltha palustris (kabbleka)
Cardamine pratensis (ängsbräsma)
Myosotis taxa ssp caespitosa (sumpförgätmigej)
Scirpus sylvaticus (skogssäv)

5232 Fuktäng av högört-typ (HÖGÖRÄNG)

Högvuxen örtdominerad vegetation som kännetecknar svagbetad eller nyligen övergiven fodermark, vanlig i hela landet.

D Carex cespitosa (fläckvis i stora tuvor)
Carex disticha (plattstarr)
Carex nigra (hundstarr)
Deschampsia cespitosa (tuvtåtel)
Phleum pratense (timotej)
Achillea ptarmica (nysört)
Angelica sylvestris (sträta)
Caltha palustris (kabbleka)
Cirsium palustre (kärrtistel)
D Filipendula ulmaria (älggräs)
Galium uliginosum (sumpmåra)
Geum rivale (humleblomster)
Lychnis flos-cuculi (gökblomster)
Ranunculus acris (smörblomma)
Thalictrum flavum (ängsruta)
Urtica dioica (brännässla)
Vicia cracca (kråkvicker)

5233 Fuktäng av gräs-lågstarr-typ (LÅGSTÄNG)

Relativt artrik, lågvuxen gräs-starrdominerad vegetation. Variation från fattiga till rika typer. Betesberoende.

D Carex nigra (hundstarr)
D Carex panicea (hirsstarr)
D Molinia caerulea (blåtåtel)
D Nardus stricta (stagg)
Cirsium palustre (kärrtistel)
Equisetum arvense (åkerfräken)
Geum rivale (humleblomster)
Valeriana dioica (småvänderot)
Viola palustris (kärrviol)

5233 b Artrik gräs-lågsterräng (LÅGSTERR)

Ansluter till gräs-lågsterrängen, högörtängen och kalkfuktängen, men kan inte kallas kalkfuktäng i strikt bemärkelse pga frånvaro av bl a Primula farinosa, Linum catharticum och Sesleria caerulea. Kan inte heller kallas högörtäng därför att de höga örterna pga god hävd hålls tillbaka och kan inte kallas (artfattig) gräs- lågsterräng pga sin stora artrikedom. Oftast gammal slåttermark, som upprätthåller sin artstock under av nötkreatur vålbetade förhållanden. Förekommer även i silikatbygder på fuktängar med något högre basmättnadsgrad och är där av stort intresse. Liten utbredning

D Carex panicea (hirsstarr)
Carex flacca (slenkstarr)
Briza media (darrgräs)
D Molinia caerulea (blåtåtel)
Myosotis scorpioides (äkta förgätmigej)
Ophioglossum vulgatum (ormtunga)
Valeriana dioica (småvänderot)
Cirsium palustre (kärrtistel)
Serratula tinctoria (ängsskära)
Inula salicina (krissla)
Selinum carvifolia (kru

5235 Fuktäng av blåtåtel-typ (BLÅTÄÄNG)

Tämligen högvuxen vegetation på fuktig översvämningsmark. Vanligare i norra Sverige. Slåtter.

Vaccinium uliginosum (odon)
Carex acuta (vasstarr)
Carex aquatilis (norrlandsstarr)
Deschampsia cespitosa (tuvtåtel)
Festuca ovina (fårsvingel)
Juncus filiformis (trådtåg)
D Molinia caerulea (blåtåtel)
Nardus stricta (stagg)
Achillea millefolium (röllika)
Bartsia alpina (svarthö)
Galium boreale (vitmåra)
Geranium sylvaticum (skogsnäva)
Lysimachia thyrsiflora (topplösa)
Pinguicula vulgaris (tätört)
Parnassia palustris (slåtterblomma)
Scuttelaria galericulata (frossört)
Trientalis europaea (skogsstjärna)
Viola epipsila (mossviol)

5235 A Sydlig var av blåtåtel-fuktäng (BLÅTÄSTD)

I södra Sverige. Gränsen mot huvudtypen är oklar.

Juncus conglomeratus (knapptåg)
Juncus effusus (veketåg)
Molinia caerulea (blåtåtel)
Cirsium palustre (kärrtistel)
Pinguicula vulgaris (tätört)
Potentilla erecta (blodrot)
Succisa pratensis (ängsvädd)

5236 Fukträng av höstarr-typ (HÖSTARÄNG)

Högvuxen, tät starr-gräs-vegetation vid sötvattenstränder.
Bete eller slåtter.

D Agrostis canina (brunven)
D Carex acuta (vasstarr)
Glyceria maxima (jättegröe)
Phalaris arundinacea
Caltha palustris (kabbleka)
Cardamine pratensis (ängsbräsma)
Equisetum fluviatile (sjöfräken)
D Galium palustre (vattenmåra)
Lathyrus palustrus (kärrviol)
Lysimachia vulgaris (videört)
Mentha arvensis (åkermynta)
Myosotis scorpioides (äkta förgätmigej)
Potentilla palustris (kräkklöver)
Ranunculus flammula (ältranunkel)
Ranunculus repens (revsmörblomma)

5237 Fukträng av fräken-starr-typ (FRÄSTÄNG)

Högvuxen fräken-starr-vegetation på stränder i vattenlinjen. Slåtter.

Carex rostrata (flaskstarr)
Caltha palustris (kabbleka)
D Equisetum fluviatile (sjöfräken)
Galium aparine (snärjmåra)
D Hippuris vulgaris (hästsvans)
Sparganium emersum (igelknopp)

4 HAVSSTRANDVEGETATION (HAVSMORD)

Den betespräglade delen av en havsstrandäng brukar normalt omfatta hela zoneringen från högvattengränsens översta driftvallsystem till vattenstrandens endast vid extrema lågvatten blottade växtställe. Endast säkert betespräglade vegetationstyper beskrivs nedan.

41 LANDSTRANDVEGETATION (LANDSTRA)

411 DRIFTVEGETATION (DRIFTVEG)

412 ÖVRE LANDSTRANDENS VEGETATION (ÖVRELAND)

4121 Övre landstrandveg av salttåg-rödsvingel-typ (SALTSVIN)

Den övre landstrandens dominerande växtsamhälle vid Sveriges havs- och brackvattenkuster; dock endast strödda förekomster vid Bottenviken.
Delvis betingad av betestryck.

D Agrostis stolonifera (krypven)
Carex glareosa (klapperstarr)
D Carex nigra (hundstarr)
Carex paleacea (strandstarr)
D Festuca rubra (rödsvingel)
D Juncus gerardi (salttåg)
Aster tripolium (strandaster)
Centaurium littorale (kustarun)
Glaux maritima (strandkrypa)
D Leontodon autumnalis (höstfibbla)
Lotus tenuis (smal käringtand)
Odontites litoralis (strandrödtoppa)
D Plantago maritima (gulkämpar)
D Trifolium fragiferum (smultronklöver)
Trifolium repens (vitklöver)
Triglochin maritima (havssälting)
Vicia cracca (kråkvicker)

4122 Övre landstrandveg av strandmalört-typ (STRANMALT)

Förekomster i södra och sydvästra Sveriges havsstrandängar på relativt sandigt underlag. Delvis upprätthålls av betestryck.

Agrostis stolonifera (krypven)
D Festuca rubra (rödsvingel)
Juncus gerardi (salttåg)
D Artemisia maritima (strandmalört)
Glaux maritima (strandkrypa)
D Limonium vulgare (marrisp)
Plantago maritima (gulkämpar)
Triglochin maritima (havssälting)

413 NEDRE LANDSTRANDENS VEGETATION VID SALTVATTEN (SALTNED)

4131 Nedre landstrandveg av revigt saltgräs-typ (RESAGRÄT)

Förekommer i västra Sveriges havsstrandängar, där de bildar topografisk motsvarighet till östersjö-områdets ägnsäv-krypven-typ (4141). Förekommer även i skonvegetation (415) i södra Östersjöområdet.

Agrostis stolonifera (krypven)
D Puccinellia maritima (revigt saltgräs)
Aster tripolium (strandaster)
Halimione pedunculata (saltmålla)
Limonium vulgare (marrisp)
Plantago maritima (gulkämpar)
Salicornia dolichostachya ssp strictissima (styv glasört)
Spergularia media (saltarv)
Triglochin maritima (havssälting)

414 NEDRE LANDSTRANDENS VEGETATION VID BRACKVATTEN (BRACKNED)

4141 Nedre landstrandveg av ägnsäv-krypven-typ (SÄVKRYP)

Förekommer i Östersjö-området samt i brackvatteninfluerade havsstrandängar på Västkusten. Delvis upprätthållen av betestryck.

D Agrostis stolonifera (krypven)
D Eleocharis uniglumis (ägnsäv)
Festuca rubra (rödsvingel)
D Juncus gerardi (salttåg)
Phragmites australis (bladvass)
Scirpus tabernaemontani (blåsäv)
Aster tripolium (strandaster)
Glaux maritima (strandkrypa)
Plantago maritima (gulkämpar)
Potentilla erecta (blodrot)
Triglochin maritima (havssälting)

415 SKONVEGETATION (SKONVEG)

Svackor med saltanrikning framför allt i nedre landstranden. Starkt betesberoende, främst tramp.

416 STRANDBERGSVEGETATION (STRABERG)

Strandklippor, som omges av strandängsvegetation, är aktuella i vårt sammanhang, men tveksamt om graden av betesberoende.

42 VATTENSTRANDVEGETATION (VATTSTRA)

421 HELOFYTVEGETATION I HAV (HELFYHAV)

4211 Havshelofytveg av bladvass-säv-typ (BLAVASÄV)

Högvuxet graminiddominerat växtsamhälle på vattenstranden, speciellt inom brackvattenområden. Övergår vid hårt betestryck och vasstäkt i dvärgsäv-typen av havskortskottsvegetationen (4221).

Agrostis stolonifera (krypven)
Eleocharis palustris (knappsäv)
D Phragmites australis (bladvass)
D Scirpus maritimus (havssäv)
D Scirpus tabernaemontani (blåsäv)
Apium graveolens (selleri)
Aster tripolium (strandaster)
Equisetum fluviatile (sjöfräken)
Hippuris vulgaris (hästsvans)
Galium palustre (vattenmåra)
Lysimachia thyrsiflora (topplösa)
Mentha aquatica (vattenmynta)
Myosotis scorpioides (äkta förgätmigej)
Oenanthe lachenalii (smalstäkra)
Sonchus palustris (strandmolke)
Triglochin maritima (havssälting)
Typha angustifolia (smalkaveldun)

422 KORTSKOTTSVEGETATION I HAV (KOSKOHAV)

4221 Havskortskottveg av dvärgsäv-typ (DVÄRSÄVT)

Lågvuxen, s k nanofytvegetation med inslag av långskottsväxter på störd, bl a betestrampad vattenstrand vid södra och mellersta Sveriges kuster. Ersätts i Bottenhavet och Bottenviken av typ (4222).

D Eleocharis parvula (dvärgsäv)
Puccinellia distans (grått saltgräs)
Potamogeton filiformis (trådnate)
Potamogeton pectinatus (borstnate)
Ruppia maritima (hårnating)
Spergularia marina (saltnarv)
Triglochin maritima (havssälting)
Zannichellia palustris (hårsärv)

3 MYRVEGETATION (MYRMORD)

36 ÖPPET KÄRR (ÖPPEKÄRR)

Flertalet av de kärr, som tidigare utnyttjades för slåtterbruk, var rikkärr av olika slag. Dessa var naturligt öppna eller hölls genom, förutom slåtter, avverkning och röjning fria från träd och buskar. Med idag använd terminologi torde dessa f d slåtterkärr återfinnas bland följande huvudtyper.

361 ÖPPET FASTMATTEKÄRR (ÖFASTKÄRR)

Domineras av graminider, som bildar tuviga mattor.

362 ÖPPET MJUKMATTEKÄRR (ÖMJUKÄRR)

Domineras av bottenskiktet och har ett relativt glest fältskikt. Ofta utformade som gungflyvegetation.

364 ÖPPET SUMPKÄRR (ÖPPSUMP)

Domineras av högvuxen, ofta tuvad graminidvegetation med relativt rikt inslag av örter. Bottenskiktet är svagt utbildat.

366 KÄLLKÄRR (KÄLLKÄRR)

Normalt slutande med rörligt ytvatten. - I södra och mellersta Sveriges kalkområden ingår rikkärr av källtyp idag ofta i betesmark.

6 SJÖVEGETATION (SJÖMORD)

64 KORTSKOTTSVEGETATION I SJÖ (KOSKOSJÖ)

641 KORTSKOTTSVEGETATION I NÄRINGSFATTIG SJÖ (FATKOSKO)

Lågvuxen, s k nanofytvegetation med inslag av långskottsväxter på störd, bl a betestrampad vattenstrand vid sjöar och rinnande vatten (t ex Dalälven). Benämnes ofta ävjebroddvegetation efter en av typarterna Limosella aquatica (ävjebrodd). Andra ofta fläckvis dominerande arter är Eleocharis acicularis (nålsäv), Ranunculus reptans (strandranunkel) och Subularia aquatica (sylört).

5. SKÖTSELRÅD

5.1 Skötsel av betesmark

* Anpassa betet till markens produktion!

Betesmarkernas avkastningsförmåga varierar ganska mycket. Lämplig beläggning måste därför bedömas från fall till fall. Nedanstående tabell anger en rekommenderad beläggning på olika markslag under en betessäsong på 130-140 betesdagar.

Markslag		Antal djur per hektar						
		Ungnöt (första betesåret)	Ungnöt (andra betesåret)	Sinkor, (ca 600 kg)	Dikor, (ca 600 kg inkl. kalv)	Tackor, (ca 65 kg inkl. 1,6 lamm)	Häst, (medelstor ridhäst)	Häst, (medelstor ponny)
Naturbetesmark	torr	1,0	0,6	0,6	0,3	1,8	0,5	1,0
	frisk	2,0	1,5	1,5	0,6	3,3	0,5	1,0
	fuktig	2,2	1,6	1,6	0,7	-	0,5	1,0
	våt	2,0	1,4	1,4	0,6	-	-	-
Havsstrandäng		1,6	1,1	1,1	0,5	2,5	0,8	1,5

* Fållindela stora hägn!

I en stor betesfålla kan det vara svårt att anpassa beläggningen till betestillgången. Genom att dela in betesmarken i fållor kan man dessutom höja betesutnyttjandet. Man undviker därmed att få svagt betade partier p g a betesdjurens selektiva bete.

* Håll betesmarken ljusöppen!

Det är viktigt att hålla betesmarken tillräckligt öppen. Träd och buskar ger ofta större skugga än man tror. Om det är för skuggigt försämras gräsmarkernas produktion och även dess naturvärde. Gå gärna ut i betesmarken en solig dag och notera de partier som är mest skuggiga. Orsaken till att många betesmarker är för skuggiga är ofta att hävden varit för svag under en viss period. Man kan därför ha god ledning av trädens ålder när man skall gallra ur skuggiga betesmarker. De gamla träden sparas medan de yngre plockas bort.

En bra betesmark ska ha en sammanhängande grässvål och ett stort antal hävdindikerande växter (se bilaga 3).

* Sambete är alltid positivt!

För att förbättra avbetningen kan man låta olika djurslag beta ihop. Nötkreatur och hästar eller nötkreatur och får är lämpliga kombinationer.

* Se upp med för hårt fårbete!

Fåren betar mycket nära marken och kan därför utarma betesmarkens flora. Ett upprepat och hårt fårbete gynnar främst gräsarter, medan betesmarkens örter minskar kraftigt. Vill man bibehålla markens flora skall man ha ett sent betespåsläpp, någon gång i slutet av juni. När fåren betat av marken bör man flytta dem till annat bete.

* Gödsla inte naturlig betesmark!

Gödsling förändrar drastiskt gräsmarkernas vegetation. Flertalet lågvuxna växter slås ut, medan högvuxna örter och gräs gynnas. Betesproduktion ökar vid gödsling, men även arter som betesdjuren skyr gynnas. Hundloka, åkertistel, brännässla, smörblomma och skräppor är exempel på sådana växter. En gödsling kan således även innebära en försämring av betets kvalitet.

* Använd växterna som måttstock!

En del växter i betesmarken är mycket bra indikatorer på bl a för hög beskuggning, gödslingspåverkan, markens surhetsgrad och tidigare markanvändning. I denna skrift (bilaga 3) finns en lista över de växterna. Använd en eller flera av dessa växtarters förekomst och/eller frekvens för att ex bedöma
- hur skuggig är betesmarken idag
- effekten av utförda gallringar och röjningar
- om betesmarken tidigare varit gödslad.
- om marken tidigare använts för slåtter.

Ju fler antal individer och arter, desto bättre betesmark.

5.2 Skötsel av slåttermark

* Följ den lokala traditionen!

Ta reda på så mycket som möjligt om hur man skötte ängarna förr i tiden. Försök att sköta ängen så snarlikt den lokala traditionen som möjligt.

* Håll ängen ljusöppen!

Liksom den naturliga betesmarken gäller det att hålla ängen tillräckligt öppen. För mycket skugga gör att grässvålen luckras upp och att de typiska ängsväxterna försvinner. Röj, gallra och underkvista så att den större delen av slåttermarken får fullt ljus under huvuddelen av dagen.

* Föryngra äldre hasselbuskar!

För att inte få ett för tätt buskskikt bör gamla och vidlyftiga hasselbuskar föryngras. Det görs bäst genom att hela busken sågas av nära marken.

* Hamla tidigare hamlade träd!

Genom att återuppta hamlingen förbättras ljusförhållandena i ängen ytterligare. Kapa stammarna 20 - 40 cm ovanför tidigare kapningsställe. Var försiktig vid återupptagen hamling av lind. Kapa därför lindens stammar 50 - 100 cm ovanför tidigare kapningsställe.

Hamling av de nya skotten bör ske med 4 - 5 års mellanrum.

* Faga lövrika ängar!

Fagning (markstädning) är en nödvändig del av skötseln i lövrika ängar. Om fagningen eftersätts kan en kvävande lövförna hindra att grässvålen tätnar. Även kvistar måste avlägsnas. Det är speciellt viktigt att faga ängar med mycket ek, då den har svårnedbrytbara löv.

* Slå inte ängen för tidigt!

I Syd- och Mellansverige har slåttern bara undantagsvis påbörjats före den 8 juli. Mitten av juli är ofta en lämplig tidpunkt, om kunskapen om den lokala traditionen saknas.

* Använd skärande eller klippande slåtterredskap!

Den manuella motordrivna slåtterbalken lämpar sig bäst för små - medelstora ängar. Maskintyper med dubbelkam har bäst egenskaper.

Traktorburna slåtterbalkar lämpar sig bäst för större, relativt hinderfria ängar med värdefull flora.

* Ta bort höet!

Höet får inte bli liggande mer än högst två - tre dagar utan att vändas eller samlas in. Kvarlämnat hö kväver den levande stubben och kan slå ut konkurrenssvaga växtarter i ängen. Använd självlastarvagn vid hopsamling av höet.

* Efterbeta ängen med nöt!

Välj helst tvååriga eller äldre nötkreatur för efterbetet. Lämpligt betes tryck varierar från 15 - 40 djurdagar per hektar.

Meddelande från planeringsavdelningen fr o m 1989

1989:1	Ängs- och hagmarksinventering, Torsås kommun
1989:2	Ängs- och hagmarksinventering, Emmaboda kommun
1989:3	Ängs- och hagmarksinventering, Hultsfreds kommun
1989:4	Ängs- och hagmarksinventering, Nybro kommun
1989:5	Ängs- och hagmarksinventering, Mönsterås kommun
1989:6	Naturvårdens riksintressen, Kalmar läns fastland.
1989:7	Sysselsättnings- och befolkningsutveckling fram till år 2000 i Kalmar län.
1989:8	Inventering av grafiska industrins kemikalieanvändning.
1989:9	Projektverksamhet inom länsplaneringen 1988/89.
1989:10	Regionala riktlinjer för användningen av glesbygdsmedel i Kalmar län.
1989:11	Friluftslivets riksintressen, Kalmar län.
1989:12	Fastställda skyddsområden för grundvattentäkter.
1989:13	Skyddsvärda och försurade vattenmiljöer inom Kalmar län.
1989:14	Naturvårdens riksintressen, Öland.
1989:15	Sammanställning av utsläppsdata från kommunala avloppsreningsverk i Kalmar län
1989:16	Länsrapport 1989.
1989:17	Trafiksystemen i Kalmar län år 2000.
1989:18	Ängs- och hagmarksinventering, Vimmerby kommun.
1989:19	Biologisk bedömning av försurningssituationen i fjorton vattendrag i Kalmar län 1988 - 1989.
1989:20	Inkomst- och löneutveckling i Kalmar län 1980-1986
1989:21	Ängs- och hagmarksinventering, Oskarshamns kommun

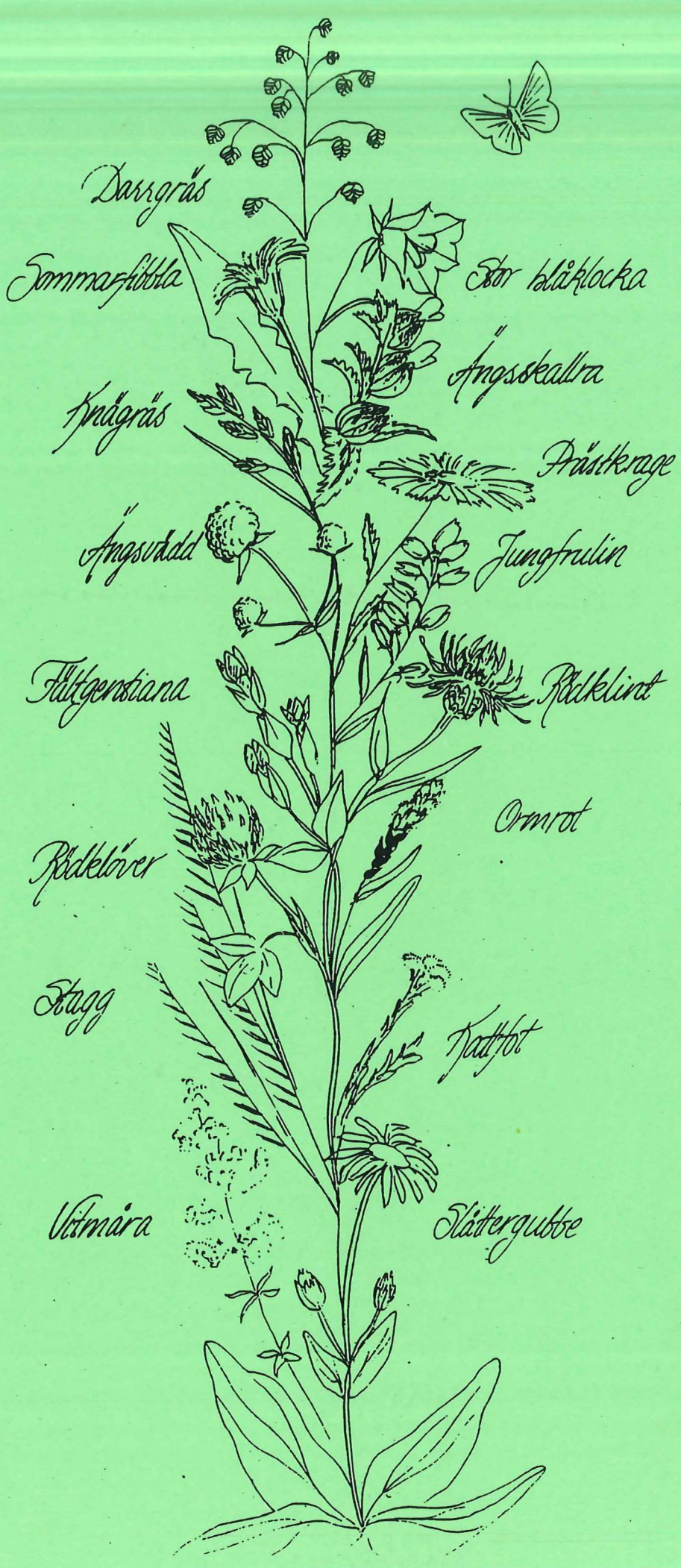
Darrgrås
Sommarfibbla
Stor blåklocka
Ängsskallra
Knägrås
Prästkrage
Ängsvädd
Jungfrulin
Fältgentiana
Rödklint
Ormrot
Rödklöver
Stagg
Tallfot
Vitmåra
Slättergubbe